

Josip Pavliček
Mirjana Kondor-Langer
Lana Milivojević
Renata Odeljan
Anita Matijević
Ivana Modrić
Natalija Damjanović

UBOJSTVA U OBITELJI

MEĐUNARODNO
KRIMINALISTIČKO
• UDRUŽENJE
INTERNATIONAL
CRIMINALISTIC
• ASSOCIATION

Josip Pavliček, Mirjana Kondor-Langer, Lana Milivojević,
Renata Odeljan, Anita Matijević, Ivana Modrić,
Natalija Damjanović

UBOJSTVA U OBITELJI

(Rezultati istraživanja)

Nakladnik

Međunarodno kriminalističko udruženje

Vlaška 72 a, Zagreb, Hrvatska

Za nakladnika

Mirjana Kondor-Langer, dipl. krim.

Urednik

dr. sc. Josip Pavliček

Recenzenti

dr. sc. Davorka Martinjak

dr. sc. Stjepan Gluščić

mr. sc. Darko Dundović, mag. krim.

Naslovnica

Nikolina Ćuk, mag. ing. des.

Lektor

dr.sc. Mislav Lukšić

Copyright © 2014., Međunarodno kriminalističko udruženje, Zagreb, HR

Sva prava pridržana.

Priprema e-izdanja

Međunarodno kriminalističko udruženje

ISBN 978-953-57598-2-9

dr. sc. Josip Pavliček, Mirjana Kondor-Langer, dr. sc. Lana Milivojević,
mr. sc. Renata Odeljan, Anita Matijević, Ivana Modrić,
Natalija Damjanović

UBOJSTVA U OBITELJI
(Rezultati istraživanja)

Međunarodno kriminalističko udruženje

Zagreb, 2014.

ISTRAŽIVAČKA SKUPINA I SURADNICI NA PROJEKTU

Voditelj istraživačkog projekta

dr. sc. Josip Pavliček

Istraživačka skupina

mr. sc. Renata Odeljan

Anita Matijević

Ivana Modrić

Natalija Damjanović

Suradnici na projektu

Mirjana Kondor-Langer

dr. sc. Lana Milivojević

SADRŽAJ

PREDGOVOR	6
UVOD	8
1. PREDMET I CILJEVI ISTRAŽIVANJA	12
1.1. Predmet istraživanja	12
1.2. Ciljevi istraživanja	15
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	16
2.1. Istraživački uzorak	16
2.2. Anketni upitnik	17
2.3. Hipoteze	17
2.4. Provedba istraživanja	17
3. OPĆA OBILJEŽJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA	20
4. OBILJEŽJA ŽRTAVA OBITELJSKIH UBOJSTAVA	64
5. OBILJEŽJA POČINITELJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA	86
6. OBILJEŽJA POVEZANOSTI ŽRTVE I POČINITELJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA	116
6.1. Prethodno nasilje između počinitelja i žrtve	127
6.2. Prethodno žrtvino nasilje koje nije bilo usmjereno prema počinitelju	135
6.3. Prethodno počiniteljevo nasilje koje nije bilo usmjereno prema žrtvi	138
7. KRIMINALISTIČKO ISTRAŽIVANJE OBITELJSKIH UBOJSTAVA	142
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	164
LITERATURA	168

PREDGOVOR

Želimo li učinkovito spriječiti pojavu ubojstava u obitelji, nužne su nam vrlo specifične spoznaje o čimbenicima koji dovode do njih. Važno je detaljno proučiti složeni sustav kaznenog djela, s naglaskom na središnje likove, žrtvu i počinitelja. Odgovore na pojedina pitanja daje i ovo istraživanje koje je provedeno putem analize dokumentacije sastavljene od strane policije i drugih ovlaštenih tijela povodom ubojstava u obitelji.

Rad je podijeljen u nekoliko većih cjelina. Glavne cjeline prikazuju obilježja žrtve i počinitelja, ali i njihovu međusobnu povezanost. Analizirane su brojne kriminološke i kriminalističke varijable kako bi se u konačnici mogli izdvojiti oni čimbenici koji imaju značajan utjecaj na počinjenje ovih teških kaznenih djela.

Rezultati istraživanja, koliko god opsežni bili, predstavljaju tek početak bavljenja ovim izuzetno složenim fenomenom. Oni mogu poslužiti kao usmjerenje za dodatne analize, provjere hipoteza, ali i dublja znanstvena istraživanja pojedinih segmenata koji su se pokazali relevantnima. Osim spoznaja o ovoj specifičnoj kategoriji ubojstava, rezultati istraživanja mogu se djelomično koristiti i u istraživanju druge vrste ubojstava.

Osim članova istraživačke skupine i suradnika, provedbi istraživanja doprinijeli su brojni policijski službenici koji su omogućili pribavljanje spisa, ali i studenti Visoke policijske škole putem popunjavanja anketnih upitnika.

Zagreb, siječanj 2014.

dr. sc. Josip Pavliček

UVOD

Uvriježeno je stajalište da ubojstva nije moguće spriječiti; drugim riječima, ako netko želi nekoga ubiti, on će to i učiniti. Takvo stajalište je ipak samo djelomično točno. Pojedina ubojstva doista nije bilo lako spriječiti, međutim u slučaju nekih ubojstava postojale su mogućnosti za prevenciju. Naime, iskustva pokazuju da se ubojstva uglavnom čine nakon intenzivne interakcije žrtve i počinitelja, pa nam ta činjenica daje mogućnost prepoznavanja određenih pokazatelja koji mogu dovesti do ubojstva.

U kategoriju takvih „interaktivnih“ ubojstava svakako možemo ubrojiti i ubojstva u obitelji i ona među intimnim partnerima. Kod njih je interakcija prisutna na svakodnevnoj razini i vrlo često traje dulje vremensko razdoblje. Iskustva kriminalista koji se bave istraživanjima takvih ubojstava, ali i znanstvena istraživanja na tom području, ukazuju na pojedine skupine čimbenika koji se u različitim omjerima pojavljuju pri određenom broju ovakvih ubojstava (alkoholizam, prethodno nasilničko ponašanje, socijalno-ekonomsko stanje itd.). Međutim, tek pažljivim analizama možemo pokušati zaključiti jesu li ti čimbenici imali utjecaja na počinjenje ovih kaznenih djela i koje su to još okolnosti povezane s ubojstvima i pokušajima ubojstava u obitelji, a sve kako bismo ih u budućnosti mogli na vrijeme prepoznati i na osnovi njih procijeniti postojanje opasnosti od nastupanja teških posljedica. S obzirom na visoki udio obiteljskih ubojstava među tzv. „mirnodopskim“ ubojstvima, time je moguće značajno utjecati na smanjenje ukupnog broja ubojstava.

Problemom ubojstava u obitelji već su se bavili brojni domaći znanstvenici, pa su tako istraživane razlike u nekim socioekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja ubojstava intimnog partnera s obzirom na spol počinitelja (Dundović, 2005.), kao i neka rodna obilježja počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji (Pavliček, Milivojević i Matijević, 2012.).

Razmatrana je prisutnost alkohola kod počinitelja i žrtava u slučajevima ubojstva intimnih partnera te općenito povezanost alkohola kao kriminogenog čimbenika s ubojstvima intimnih partnera (Dundović, 2008.). Istraživala su su i pojedina obilježja motiva ubojstava intimnih partnera, kao što je npr. motiv ljubomore (Kovčo, 1996.), zatim neka obilježja ličnosti počinitelja obiteljskih ubojstava s obzirom na vrstu obiteljskog odnosa (Nađ i Kovčo, 2007.), razlike u nekim obilježjima ličnosti između počinitelja obiteljskih i neobiteljskih ubojstava

(Kovčo i Vukosav, 2007.), obiteljska ubojstva kao fatalan oblik obiteljskog nasilja (Kovčo i Vukosav, 2007.) i dr.

Isto su tako provedena brojna inozemna znanstvena istraživanja na temu ubojstava intimnih partnera. Izuzetno su vrijedna ona koja su se bavila uzrocima ubojstava u obitelji. Neka od njih su se bavila traženjem rizičnih čimbenika za počinjenje ubojstva intimnog partnera (Campbell, 2012.), ili su pak ubojstva intimnih partnera uspoređivana s ubojstvima neintimnih partnera u odnosu na počinitelja i situacijska obilježja (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011.). Tražile su se povezanosti socijalnih karakteristika s ubojstvima intimnih i neintimnih partnera (Kivivuori i Lehti, 2012.), ili je pak razmatrano tretiranje intimnih partnera kao tzv. seksualnog vlasništva i povezanost takvog odnosa s nasiljem, primjerice nad trudnom intimnom partnericom, a koje je rezultiralo njenim ubojstvom (Taylor, 2012.). Razmatrana je i struktura obitelji počinitelja ubojstava intimnih partnera kao izvor i uzrok takvih ubojstava, odnosno utjecaj položaja žene u obitelji i obiteljskog nasilja na ubojstvo intimnog partnera (Dugan, Nagin i Rosenfeld, 1999.). Analizirale su se i osude za ubojstva intimnih partnera u odnosu na neintimne partnere te povezanost uhoda (engl. *stalking*) i ubojstava intimnih partnera (McFarlane, Campbell, Wilt, Sachs, Ulrich i Xu, 1999.) i dr.

S obzirom da su brojna ranija istraživanja pokazala kako su žene u najvećem broju slučajeva žrtve ubojstava počinjenih od strane njihovih intimnih partnera, provedena su specifična istraživanja na tu temu; primjerice istraživanje ubojstava žena počinjenih od strane mladih odraslih muškaraca koji su bili njihovi intimni partneri (Glass, Laughon, Rutto, Bevacqua i Campbell, 2008.), utjecaj položaja žene na rizik njezina ubojstva (Vieraitis, Kovandzic i Britto, 2008.), zatim istraživanje nasilja nad ženama i ubojstava žena od strane intimnih partnera (Gonzalez-Mendez i Santana-Hernandez, 2012.) te istraživanje o uzrocima i obrascima ubojstava žena koje su počinili njihovi intimni partneri (Moracco, Runyan i Butts, 1998.) i dr.

Isto su tako istraživana i ubojstva muškaraca koje su ubile njihove intimne partnerice. Pri tome su se uzimali u obzir tipovi takvih ubojstava u odnosu na motiv, odnosno je li se radilo o samoobrani, osveti ili doživljavanju partnera kao tzv. seksualnog vlasništva (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012.), zatim razlike u ubojstvima intimnih partnera koje su počinile žene i onima koje su počinili muškarci (Swatt, 2006.), kao i obilježja ubojstava intimnog partnera počinjenih od strane žene u odnosu na njihovu vezu, odnosno je li ubojstvo počinjeno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici (Shackelford, 2001.).

Dosta je pažnje posvećeno i razmatranju uzroka samoubojstva počinitelja koje vrlo često uslijedi nakon ubojstva intimnog partnera, kao i postojanje eventualnog psihopatološkog uzroka takvog postupanja (Chan, Beh i Broadhurst, 2010.; Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009.; Liem i Roberts, 2009., i dr.).

Iako postoje različiti pristupi proučavanju ubojstava u obitelji, ovo istraživanje svoje će analize temeljiti na spisima ovlaštenih tijela koji su sastavljeni povodom takvih događaja i koji bi trebali predstavljati relativno vjerodostojan izvor podataka. Na takav bismo način, osim sagledavanja kriminoloških obilježja, ponajprije iz područja kriminološke etiologije, mogli dobiti osnovu za sasvim konkretne mehanizme kriminalističke prevencije ove skupine ubojstava.

Ovo je istraživanje također logični slijed intenzivnog bavljenja pitanjem nasilja u obitelji od strane brojnih državnih tijela i nevladinih organizacija te dugotrajne senzibilizacije društva o važnosti suzbijanja ovog problema. Naime, onog trenutka kada se iscrpe sve *ad hoc* mjere prevencije, potrebno je sveobuhvatnije sagledati problem i dublje ga istražiti. Nadamo se da ćemo ovim istraživanjem otvoriti taj proces i potaknuti druge znanstvenike na još predaniji rad na ovom društvenom pitanju.

1. PREDMET I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Polazišna osnova za provođenje ovog istraživanja bili su praktični problemi vezani uz nasilje u obitelji u svakodnevnom kriminalističkom i pravosudnom radu. Naime, visoki udio teških posljedica prilikom počinjenja kaznenih djela na štetu članova obitelji postavlja pred ovlaštena državna tijela prioritet u pronalaženju odgovarajućih rješenja. Ubojstva u obitelji su također kaznena djela koja izazivaju zanimanje, ali i uznemirenje javnosti, osobito u situacijama kada uslijede nakon dugotrajnih zlostavljanja.

Kroz višegodišnju praksu uvidjelo se je da su vrlo često različita državna tijela bila obaviještena ili su u nekom segmentu postupala u okviru svojih ovlasti u slučaju pojave nekih oblika nasilja u obitelji, ali da su zbog necjelovitog pristupa i nesagledavanja svih čimbenika propustila ispravno procijeniti mogućnost nastupanja teških posljedica. Do takvih spoznaja bi se obično dolazilo nakon nastupanja teških posljedica te se s pravom postavljalo pitanje: „Jesmo li mogli učiniti nešto više?“ Potom bi obično uslijedila faza samoobrane takvih državnih tijela te bi se vrlo često zaključilo da je sve provedeno prema zakonu. Međutim, posljedica je ipak nastupila.

1.1. Predmet istraživanja

Iako problem nasilja u obitelji pruža velike mogućnosti za znanstvena istraživanja, zbog ograničenosti kapaciteta predmet ovog znanstvenog istraživanja ipak su bili samo najteži oblici nasilja u obitelji, tj. oni koji su proistekli najtežim posljedicama, a to je ubojstvo ili pokušaj ubojstva člana obitelji. Pri tome su posebno razmatrani svi relevantni čimbenici koji bi se mogli povezati s počinjenjem ovih kaznenih djela, a koji su na bilo koji način mogli doprinijeti počinjenju.

U okviru ove cjeline biti će dan kratki pregled zakonskih promjena koje su u međuvremenu učinjene s obzirom na ubojstva u obitelji, a kako bi se rezultate ovog istraživanja moglo razumijevati u kontekstu tih promjena. Novi Kazneni zakon (*Narodne novine*, br. 125/11, 144/12; u daljnjem tekstu: KZ 11) donesen je u listopadu 2011. g., a na snazi je od 1. siječnja 2013. godine. U odnosu na raniji Kazneni zakon iz 1997. g. (*Narodne novine*, br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 152/08; u daljnjem tekstu: KZ 97) donio je brojne promjene. Za ovaj rad značajne su one iz X. glave KZ-a u kojoj su propisana kaznena

djela protiv života i tijela, a kojima se zaštićuje život i tjelesni integritet čovjeka. U odnosu na kaznena djela koja su usmjerena protiv života drugog čovjeka, za potrebe ovog rada ukratko će se razmotriti i usporediti pravna regulativa kaznenih djela *ubojstva*, *teškog ubojstva* te *usmrćenja* u ranijem i novom zakonskom rješenju.

Uspoređujući raniji KZ 97 i novi KZ 11, treba reći kako u slučaju kaznenog djela *ubojstva* iz čl. 90. KZ 97 i kaznenog djela *ubojstva* iz čl. 110. KZ-a 11 promjene koje su nastupile u propisivanju tog kaznenog djela nisu sadržajne, već isključivo terminološke naravi pa će pojašnjenje zakonskih odredbi biti usredotočeno isključivo na KZ 11. Zakonski opis biti kaznenog djela *ubojstva* iz čl. 110. KZ 11 sastoji se od prouzročenja smrti neke druge osobe tj. čovjeka, pri čemu počinitelj može biti bilo koja osoba (lat. *delictum communium*). Za navedeno je propisana kazna zatvora od najmanje pet godina. Smrt drugog čovjeka moguće je prouzročiti činjenjem ili nečinjenjem (u slučaju garantnih obveza propuštanjem poduzimanja dužne radnje u svrhu sprječavanja posljedice – smrti druge osobe), pri čemu je irelevantno o kojem se sredstvu počinjenja radi. Ubojstvo se može počiniti isključivo namjernim oblikom krivnje, bilo da se radi o izravnoj ili neizravnoj namjeri. Ako je počinitelj postupao s nehajem u odnosu na ugrozu života druge osobe i na smrtnu posljedicu, treba naglasiti da se, po čl. 113. KZ 11, onda radi o zasebnom kaznenom djelu prouzročenja smrti iz nehaja. Pokušaj kaznenog djela ubojstva je kažnjiv.

Vezano uz kazneno djelo *teškog ubojstva* iz čl. 111. KZ 11, treba reći kako je navedeno redefinirano u odnosu na kazneno djelo *teškog ubojstva* iz čl. 91. KZ 97, i to propisivanjem novih oblika počinjenja toga kaznenog djela, reduciranjem dotad propisanih oblika počinjenja te putem uporabe nove zakonske terminologije. *Teško ubojstvo* kao kazneno djelo predstavlja kvalificirani oblik *običnog ubojstva* iz čl. 110. KZ 11 zbog ostvarenja određenih zakonom propisanih kvalifikacija, odnosno otežavajućih okolnosti. Radi se o okolnosti u kojoj je ubojstvo počinjeno na okrutan ili podmukao način, u kojoj je ubijena osoba koja se smatra posebno ranjivom zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće (djelomično nova otežavajuća okolnost u odnosu na KZ 97), u kojoj je ubijena bliska osoba koju je počinitelj već ranije zlostavljao (nova otežavajuća okolnost u odnosu na KZ 97), u kojoj je ubojstvo počinjeno iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda, ili okolnosti u kojoj je ono izvršeno radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela, kao i kada je počinjeno ubojstvo službene osobe u vezi s obavljanjem njezinih službenih dužnosti (za razliku od KZ 97, bez

posebnog isticanja policijskih službenika kao kategorije službenih osoba). Počinitelj, kao i u slučaju kaznenog djela *ubojstva*, može biti bilo koja osoba (lat. *delictum communium*).

No, za ovaj rad posebno je značajno pojasniti otežavajuću okolnost *teškog ubojstva* kada je ubijena *bliska osoba koju je počinitelj već ranije zlostavljao*, a koja je kao novina prvi put propisana u KZ 11. Pri propisivanju te otežavajuće okolnosti istaknuta je bliskost žrtve s počiniteljem ubojstva, kao i činjenica da se za njezino ostvarenje mora raditi o prethodnom zlostavljanju žrtve od strane konkretnog počinitelja ubojstva. Zlostavljanjem se, u kontekstu prije navedenog, smatra nasilje u obitelji. Uporište za propisivanje ove nove otežavajuće okolnosti *teškog ubojstva* u KZ 11 proizlazi iz Konvencije Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Vezano uz definiranje korištenih pojmova koji proizlaze iz zakonskog opisa toga kaznenog djela, treba reći kako KZ 11 kao *bliske osobe* određuje članove obitelji, bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga ili istospolnog partnera i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu (KZ 11, čl. 87., st. 9.). Članovi obitelji su bračni ili izvanbračni drug ili istospolni partner, kao i njihova zajednička djeca te djeca svakoga od njih, srodnik po krvi u izravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini zaključno do drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik (KZ 11, čl. 87., st. 8.). Nadalje, izvanbračni drug jest osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici trajnijeg karaktera ili je u njoj rođeno zajedničko dijete (KZ 11, čl. 87., st. 11.), a istospolni partner osoba koja živi u istospolnoj zajednici trajnijeg karaktera (KZ 11, čl. 87., st. 10.). U odnosu na kaznenopravnu sankciju, za kazneno djelo *teškog ubojstva* propisana je kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Oblik krivnje je isključivo namjera, i to najčešće izravna. Pokušaj toga kaznenog djela je kažnjiv.

Nadalje, vezano uz kaznena djela od značenja za ovaj rad, treba spomenuti i kazneno djelo *usmrćenja* iz čl. 112. KZ 11, kojim su propisana i objedinjena, ranije kao kaznena djela zasebno propisana, privilegirana ubojstva iz KZ 97 (*ubojstvo na mah* iz čl. 92., *čedomorstvo* iz čl. 93., *usmrćenje na zahtjev* iz čl. 94.).

Kazneno djelo *usmrćenja* iz čl. 112., st. 1. KZ 11 (redefinirano *ubojstvo na mah* iz KZ 97) bit će počinjeno kada počinitelj – doveden bez svoje krivnje, napadom, teškim vrijeđanjem ili zlostavljanjem usmrćene osobe u stanje dugotrajne patnje, jake razdraženosti ili prepasti – usmrti osobu koja ga je dovela u takvo stanje. Kao i kod kaznenog djela *ubojstva* i *teškog ubojstva*, počinitelj može biti bilo koja osoba (lat. *delictum*

communium). Spomenuto stanje *dugotrajne patnje* odnosi se na snažno duševno opterećenje koje traje već neko vrijeme i pri kojem je usmrćenje osobe koja je takvo stanje prouzročila, po subjektivnom dojmu počinitelja, jedini izlaz iz takve situacije. Kao dobar primjer za navedeno mogu poslužiti slučajevi zlostavljanih i pretučenih žena koje, nakon dugogodišnjeg zlostavljanja, u konačnici ubiju svoga zlostavljača. Sljedeće stanje spomenuto u zakonskoj odredbi u koje počinitelj toga kaznenog djela može biti doveden jest stanje *jake razdraženosti ili prepasti*, a koje se naziva stanje afekta ili afektivno stanje (lat. *affectus* – žestoko uzbuđenje, strast, težnja). U takvu stanju – koje se obično manifestira kao kraće i prolazno stanje vrlo visoke razine osjećajnog uzbuđenja, praćenog raznim vegetativnim i motoričkim reakcijama jakog intenziteta – dotadašnja žrtva nečijeg napada, teškog vrijeđanja ili zlostavljanja može se pretvoriti u napadača i postati počinitelj kaznenog djela *usmrćenja*. Za utvrđivanje okolnosti je li se počinitelj *tempore criminis* nalazio u stanju afekta nužno je u svakom zasebnom slučaju provesti medicinsko vještačenje.

Treba reći kako je za prethodno opisani oblik kaznenog djela *usmrćenja* iz čl. 112., st. 1. KZ 11 propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. Oblik krivnje kojim se može upočiniti opisano kazneno djelo jest namjera, i to *dolus repetitus* kao poseban oblik namjere u kojem je odluka o počinjenju djela stvorena na mah odnosno spontano. Pokušaj toga kaznenog djela je kažnjiv.

Preostali stavci članka 112. odnose se na zasebno propisana kaznena djela *čedomorstva* i *usmrćenja na zahtjev* iz KZ 97, koja su u KZ 11 redefinirana i, kao što je već uvedno rečeno, objedinjena u okviru zakonskog opisa kaznenog djela *usmrćenja*, a koja za potrebe ovoga rada nije potrebno podrobnije obrazlagati.

1.2. Ciljevi istraživanja

Pred istraživačku skupinu postavljeni su sljedeći glavni ciljevi:

- na osnovi raspoloživih informacija iz spisa predmeta identificirati kriminološka obilježja teških nasilnih delikata na štetu članova obitelji
- identificirati čimbenike koji su utjecali na počinjenje nasilja u obitelji s teškim posljedicama i pokušati odrediti njihov doprinos teškim posljedicama kaznenog djela
- na osnovi rezultata istraživanja izraditi pomagala za procjenu rizika od nastupanja teških posljedica zbog obiteljskog nasilja.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Istraživački uzorak

Istraživački uzorak čini ukupno 235 policijskih spisa sa sudskim presudama donesenim povodom ubojstava i pokušaja ubojstva počinjenih na štetu članova obitelji u petogodišnjem razdoblju na području čitave Republike Hrvatske. Radi se o 235 događaja tijekom kojih je ukupno počinjeno 276 kaznenih djela, s obzirom da je u pojedinim događajima bilo više žrtava.

U istraživanju je obuhvaćeno razdoblje od 1. siječnja 2005. do 31. prosinca 2010. godine. Pribavljeni su gotovo svi spisi kaznenih djela počinjenih u navedenom razdoblju, osim nekoliko spisa koji su još bili u sudskom postupku.

Iako postoje različiti pogledi na definiranje obitelji, ne ulazeći u njih, za potrebe ovog istraživanja taj pojam obuhvaća muža i ženu u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, krvne srodnike u izravnoj lozi bez ograničenja, krvne srodnike u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnike po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u obiteljskoj ili izvanbračnoj zajednici i njihovu djecu, te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelja i posvojenika, skrbnika i štíćenika.

Treba napomenuti da razmatranjem intimnih veza među osobama nalazimo i određena pojmovna preklapanja s osobama koje ubrajamo u članove obitelji, ali i izlazimo izvan pojma obitelji. Takve razlike su za potrebe istraživanja zanemarene.

Također treba napomenuti da se u uzorku nalazi i 5,4 % žrtava kaznenih djela ubojstava i pokušaja ubojstava koje nisu bile u obiteljskim odnosima s počiniteljem kaznenog djela, a koje su ubijene istom prilikom kada i član obitelji počinitelja.

Radi se o slučajevima višestrukih ubojstava. Takve su žrtve, iako nisu bile u obiteljskoj vezi s počiniteljem, ipak na određeni način bile povezane s ubijenim članom obitelji ili su se tijekom počinjenja našle na ubilačkom putu počinitelja pa stoga čine neodvojivi dio proučavanja fenomena ubojstava u obitelji.

2.2. Anketni upitnik

Za potrebe istraživanja sastavljen je anketni upitnik koji je činilo 199 varijabli podijeljenih u nekoliko cjelina:

- opći podatci o kaznenom djelu
- podatci o žrtvi
- podatci o počinitelju
- podatci o povezanosti žrtve i počinitelja
- podatci o kriminalističkom istraživanju i kaznenom postupku.

Primjerak anketnog upitnika nalazi se u privitku.

2.3. Hipoteze

Istraživanju se pristupilo polazeći od nekoliko općih hipoteza:

- ubojstva u obitelji uglavnom se čine u ruralnim odnosno seoskim sredinama
- počinitelj i žrtva su obično nižeg do srednjeg obrazovnog i socioekonomskog statusa
- ubojstva u obitelji su situacijski delikti
- žrtve ubojstava u obitelji su uglavnom povezane intimnom vezom s počiniteljem
- kada je počinitelj poznat na početku, kriminalističkom istraživanju ubojstva u obitelji pristupa se rutinski i bez potpunog korištenja mogućnosti metoda kriminalistike.

2.4. Provedba istraživanja

Na osnovi evidencije MUP-a napravljen je popis ubojstava i pokušaja ubojstva počinjenih na štetu članova obitelji. Popis je dostavljen svim policijskim upravama te su one na temelju njega dostavile preslike cjelovitih spisa predmeta. U popunjavanju anketnih upitnika sudjelovali su studenti Visoke policijske škole, uz usmjeravanje i nadzor članova istraživačke skupine.

Nakon dovršetka popunjavanja anketnih upitnika rezultati su uneseni u elektronsku bazu podataka te analizirani korištenjem statističkog programskog (?) paketa. Od znanstvenih metoda korištene su metode analize i sinteze, metoda komparacije, statističke metode kao što su mod, medijan, χ^2 test, a prilikom interpretacije podataka uporabljena je i deskriptivna metoda.

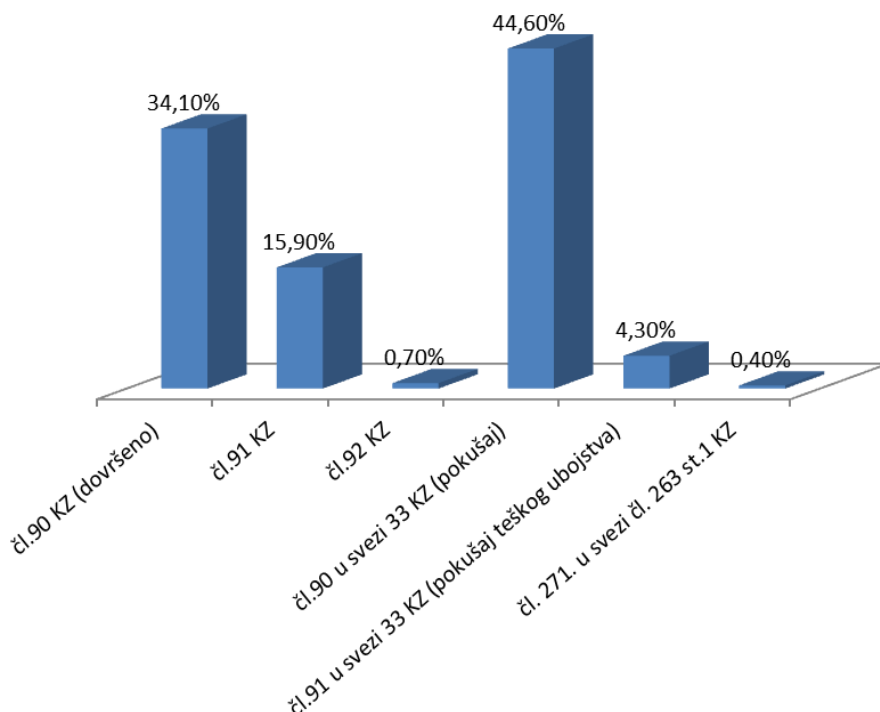
REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

3. OPĆA OBILJEŽJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA

Rezultati istraživanja strukturirani su prema cjelinama određenim u anketnom upitniku, i to počevši od općih obilježja analiziranih kaznenih djela. Neposredno uz rezultate istraživanja nalazi se interpretacija njihovih vrijednosti i razmatranje utjecaja pojedinih okolnosti na ubojstva i pokušaje ubojstva u obitelji, ali i rasprava potkrijepljena rezultatima drugih istraživanja na tom području.

Prije razmatranja dobivenih rezultata – bez obzira na vrstu i intenzitet pojedinih čimbenika – treba imati na umu višezročni pristup tumačenju okolnosti nasilja u obitelji koje su dovele do teških posljedica. Dakle, potrebno je uzeti u obzir da više čimbenika, i to s različitim intenzitetom, dovodi do određene posljedice.

Grafikon 1
Kazneno djelo (N = 276)

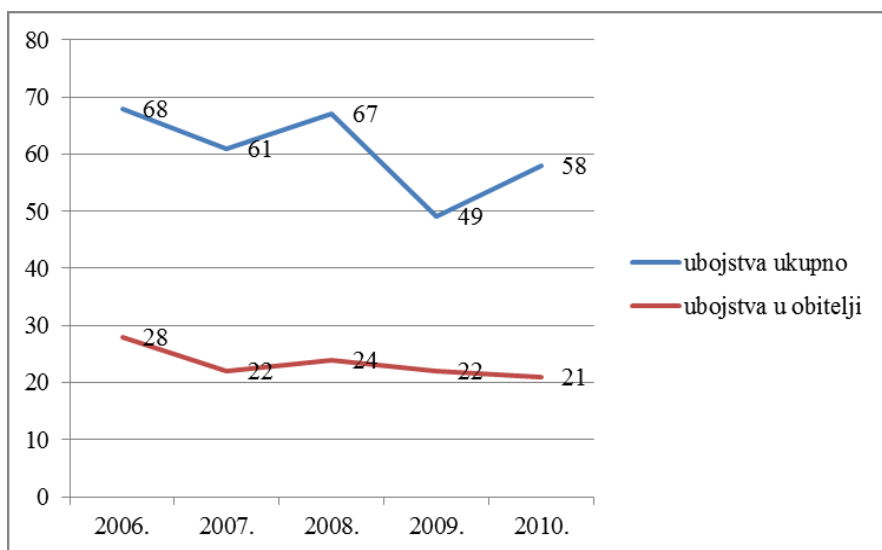

$$X^2 = 290,304; df = 5; p = 0,000$$

Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 276 kaznenih djela počinjenih na štetu 276 žrtava. Uzorak u odabranom razdoblju gotovo su ravnomjerno činila izvršena kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva u odnosu na pokušaje počinjenja tih kaznenih djela. S obzirom da je analizirana velika većina ovih kaznenih djela počinjenih na štetu članova obitelji ili intimnih partnera u petogodišnjem razdoblju na području Republike Hrvatske, možemo reći da rezultati odražavaju realno stanje tih kaznenih djela u spomenutom razdoblju.

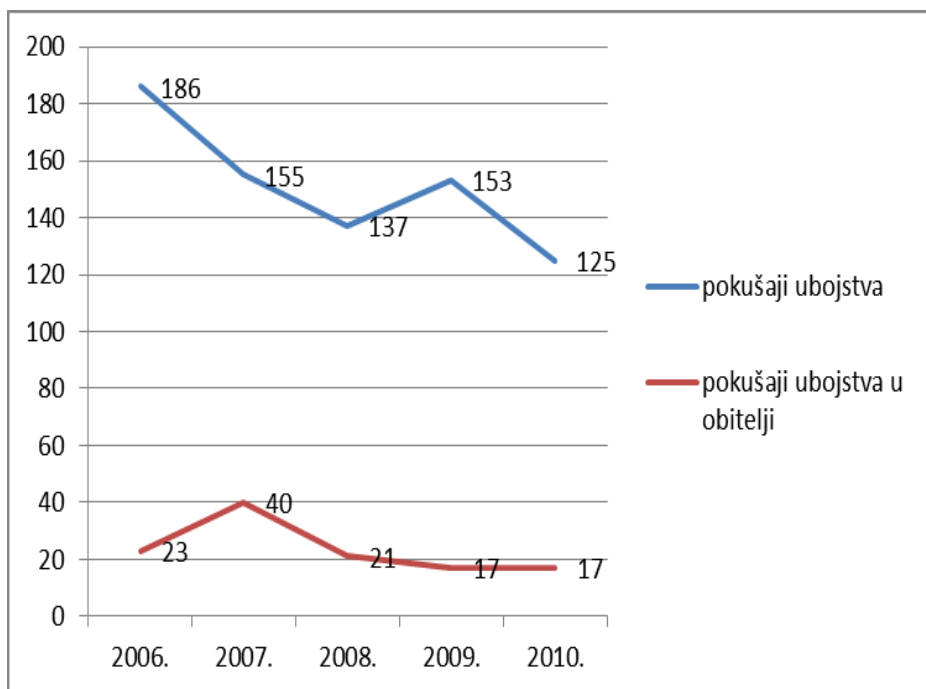
Razlike u broju ukupno počinjenih kaznenih djela na štetu obitelji i analiziranih kaznenih djela prouzročene su nedostupnošću pojedinih spisa predmeta zbog tijeka sudskih postupaka. U sljedećim grafikonima možemo vidjeti kretanje ukupnih brojeva analiziranih kaznenih djela u Republici Hrvatskoj.

Grafikon 2
Ubojstva u Republici Hrvatskoj

Iz grafikona vidimo da se ukupni broj izvršenih ubojstava u Republici Hrvatskoj u analiziranom razdoblju kreće između 49 i 68 ubojstava godišnje, što predstavlja značajni pad u odnosu na ratno i poratno razdoblje kada je bilo i preko 150 ubojstava godišnje. S druge strane, broj ubojstava u obitelji kreće se od 21 do 28 ubojstava godišnje. U sljedećim grafikonima bit će razmatrani postotni odnosi među ovim dvjema skupinama ubojstava.

Grafikon 3
Pokušaji ubojstva u RH

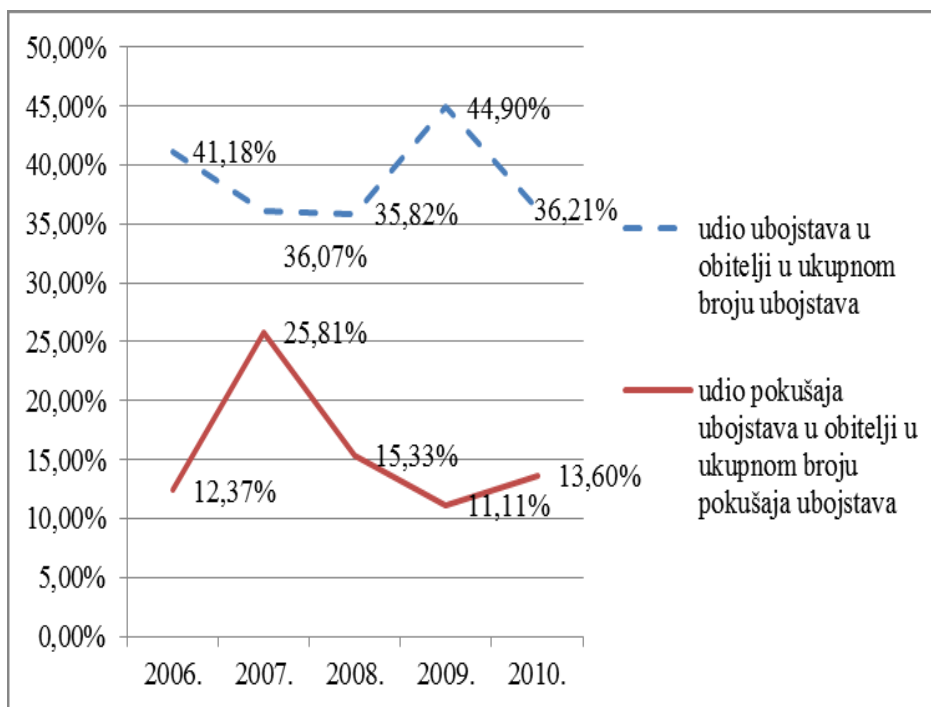

S druge strane, nešto je veći ukupni broj pokušaja ubojstva na godišnjoj razini, ali ipak možemo uočiti značajni ukupni pad pokušaja ubojstva, i to sa 186 u 2006. godini na 125 njih u 2010. godini. Možemo reći da tendenciju pada broja kaznenih djela slijede i pokušaji ubojstva u obitelji, s izuzetkom izrazito velikog broja njih zabilježenih tijekom 2007. godine.

Do zanimljivog zaključka možemo doći promatramo li odnos ukupnog broja ubojstava i pokušaja ubojstva u Republici Hrvatskoj. Naime, možemo primijetiti da na jedno izvršeno ubojstvo dolaze dva i više pokušaja izvršenja. U slučajevima ubojstava i pokušaja ubojstva na štetu članova obitelji taj omjer, osim 2007. godine, ide u korist izvršenih ubojstava. Takva nas činjenica može upućivati na to da počinitelji ovih kaznenih djela na štetu člana obitelji, kada je jednom stvore, češće i izvrše namjeru usmrćenja, nego je to slučaj kod počinitelja u ukupnoj populaciji.

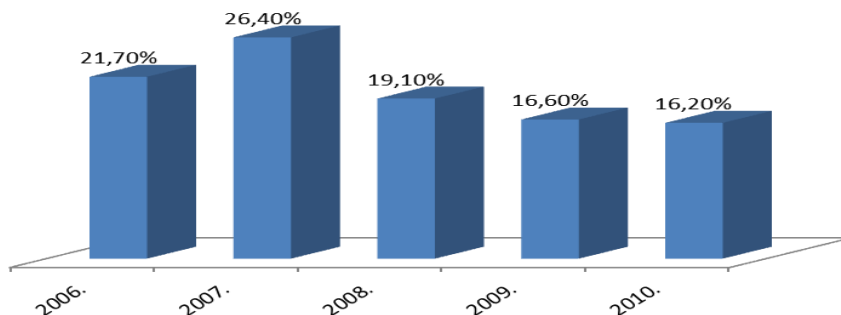
Grafikon 4

Udio ubojstava i pokušaja ubojstva u obitelji u ukupnom broju ovih kaznenih djela

Iz prethodnoga grafikona vidimo da je udio izvršenih kaznenih djela ubojstva i teškog ubojstva u obitelji u odnosu na ukupan broj ovih kaznenih djela izraženiji nego kada se radi o pokušajima istih kaznenih djela. Kod izvršenih kaznenih djela se kreće od 35 % do 45 %, a kod pokušaja od 11 % do skoro 26 %. Možemo ustvrditi da prema strukturi ubojstava ulazimo u mirnodopsko razdoblje. To prije svega pokazuje niži ukupni broj ubojstava u odnosu na ratno i poratno razdoblje, a i veći udio „obiteljskih“ ubojstava.

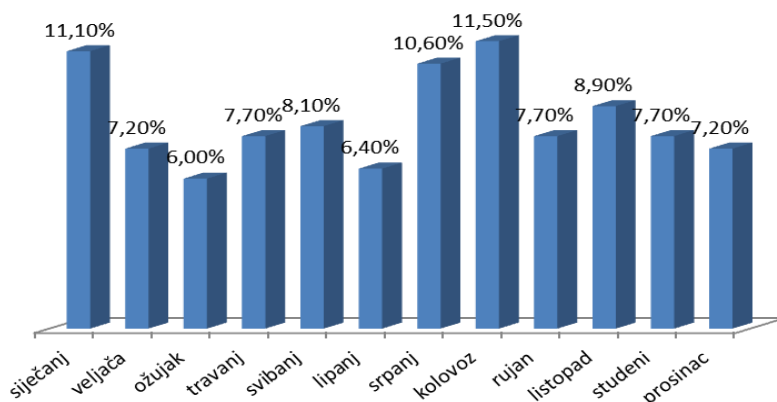
Grafikon 5
Godina počinjenja kaznenog djela (N = 235)

$$X^2 = 8,298; df = 4; p = 0,081$$

Kako je već spomenuto, analizirana su kaznena djela počinjena u petogodišnjem razdoblju od 2006. do 2010. godine. Radi se ukupno o 235 događaja tijekom kojih je počinjeno 276 kaznenih djela odnosno ubijeno 276 žrtava. Prilikom počinjenja pojedinih kaznenih djela imamo pojavu da jedan počinitelj usmrti više žrtava. Na godišnjoj razini možemo uvidjeti da se ističe 2007. godina, kada je bilo počinjeno 26,4 % analiziranih kaznenih djela.

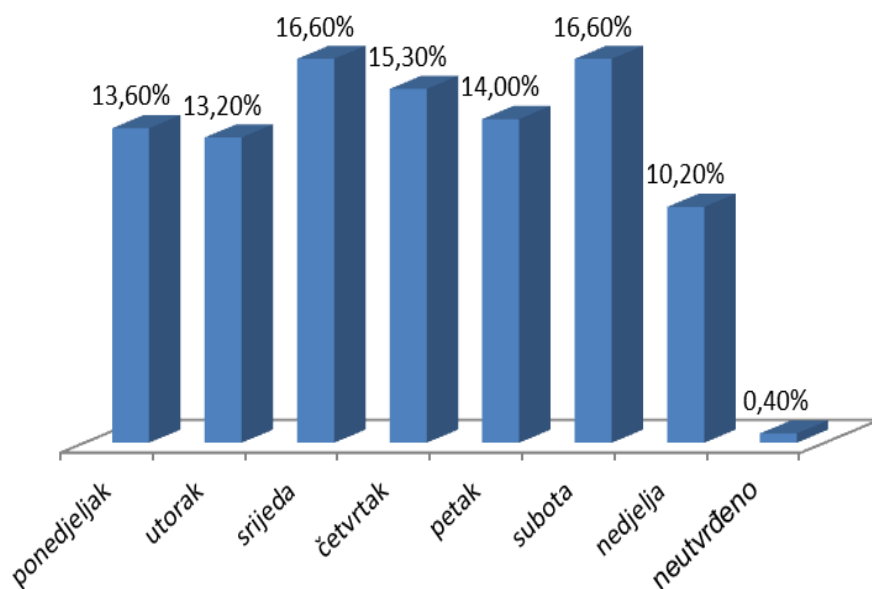
Grafikon 6
Mjesec počinjenja kaznenog djela (N = 235)

$$X^2 = 10,260; df = 11; p = 0,507$$

Promatramo li distribuciju ovih kaznenih djela tijekom godine, vidimo da se ističu dva razdoblja u kojima bilježimo veći broj počinjenja, i to u siječnju i kolovozu. Najniži broj počinjenja zabilježen je tijekom ožujka i lipnja.

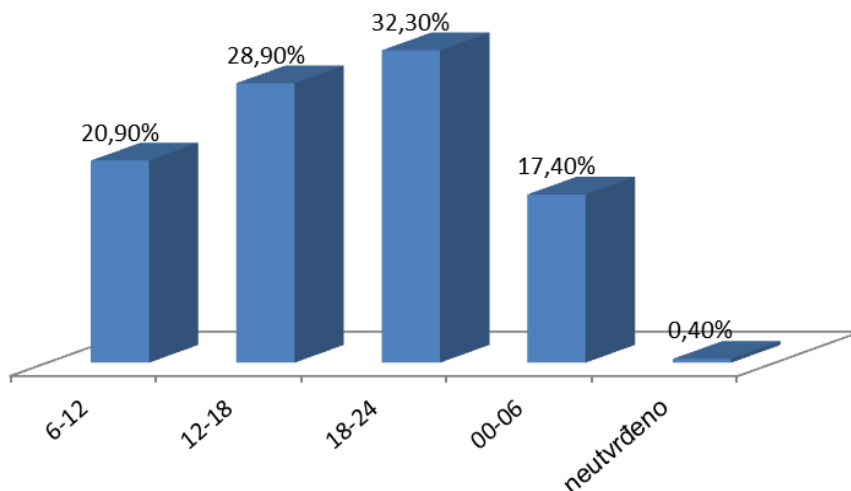
Grafikon 7
Dan u tjednu počinjenja kaznenog djela

$$\chi^2 = 36,966, df = 7, p = 0,000$$

Promatranjem počinjenja analiziranih kaznenih djela na tjednoj razini vidimo da se ističu srijeda i subota, kada ih je počinjeno po 16,6 %. Najmanje kaznenih djela počinjeno je nedjeljom. Tijekom blagdana počinjeno je 6,38 % analiziranih kaznenih djela.

Grafikon 8
Doba dana počinjenja kaznenog djela

$$\chi^2 = 73,149, df = 4, p = 0,000$$

Iako na godišnjoj i tjednoj razini razmatranja ne nalazimo posebna obilježja, promatranjem na razini dana možemo uočiti porast broja analiziranih kaznenih djela u večernjim satima u odnosu na jutarnje i popodnevnate sate.

Kao najrizičniji dio dana pokazali su se večernji sati, od 18 do 24 sata, kada je počinjeno 32,3 % svih kaznenih djela.

U istraživanju ubojstava intimnih partnera Swatt navodi podatak prema kojem su žene kao počiniteljice ubojstva intimnog partnera ubile noću u 53,6 % slučajeva, a muškarci su kao počinitelji ubojstva intimne partnerice ubili noću u 45,6 % slučajeva (Swatt, 2006., str. 287).

Grafikon 9

Policijska uprava / županija u kojoj je počinjeno kazneno djelo

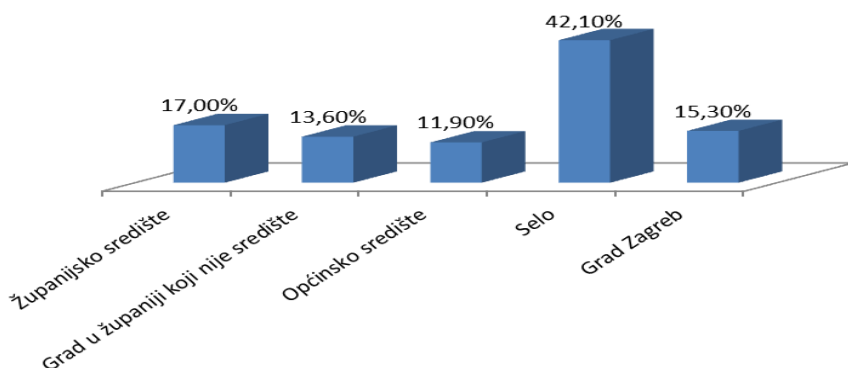
$\chi^2 = 225,851$, $df = 10$, $p = 0,000$

Kako se moglo pretpostaviti, najveći broj analiziranih kaznenih djela počinjen je na području Zagrebačke županije, odnosno Policijske uprave zagrebačke (24,7 %), što je daleko više u odnosu na prve sljedeće županije / policijske uprave – Osječko-baranjsku i Splitsko-dalmatinsku, u kojima je zabilježeno 6,8 % spomenutih kaznenih djela. S najmanjim udjelom od 0,4 % ističu se Ličko-senjska županija i Požeško-slavonska županija. Ovakav udio broja ubojstava na području Zagrebačke županije očekivan je zbog većeg broja stanovnika na ovom području. Područna rasprostranjenost analiziranih kaznenih djela pruža i mogućnost određivanja prioriteta za poduzimanje preventivnih aktivnosti.

Promatramo li distribuciju prema policijskim postajama (PP), među najugroženijima se ističu PP Križevci i VI. PP Zagreb s po 7 takvih počinjenih kaznenih djela, zatim PP Pula i VII. PP Zagreb s po 6 ovih kaznenih djela te I. PP Zadar, I. PP Zagreb, PP Sisak, PP Slavonski Brod i PP Varaždin s po 5 kaznenih djela. Pri tome treba voditi računa da pojedine policijske postaje pokrivaju više naselja ili pak više dijelova grada kad je riječ o zagrebačkim policijskim postajama. U razmatranju ugroženosti pojedinih područja isto tako treba imati u vidu činjenicu da je jedan počinitelj tijekom jednog događaja usmrtio ili pokušao usmrtiti više članova obitelji, kao što je to primjerice bilo u Križevcima i Puli.

U tom smislu, analizirano prema gradovima u kojima su počinjena kaznena djela, ističe se Zagreb s 37 kaznenih djela, Zadar s 5, Karlovac i Split s po 4 te Glina, Osijek, Pula i Slavonski Brod s po 3 ovakva kaznena djela.

Grafikon 10
Stupanj urbanizacije mjesta počinjenja kaznenog djela

$$\chi^2 = 73,617, df = 4, p = 0,000$$

Istraživanjem se također nastojalo utvrditi postoje li razlike u broju počinjenih ubojstava i pokušaja ubojstva u obitelji s obzirom na stupanj urbanizacije mjesta počinjenja kaznenog djela. Dobiveni podatci pokazuju statistički znakovitu zastupljenost (42,1 %) slučajeva koji su počinjeni u seoskoj (ruralnoj) sredini. Povezano sa stupnjem urbanizacije analizirane su i sve karakteristike žrtve i počinitelja ovih kaznenih djela. S tim u vezi, statistička značajnost pronađena je u slučaju materijalnih prilika, stupnja obrazovanja i sklonosti alkoholu žrtve te u slučaju materijalnih prilika i stambeno-imovinskog stanja počinitelja.

Tablica 1

Materijalne prilike, obrazovanje i sklonost alkoholu žrtve u odnosu na stupanj urbanizacije mjesta gdje je počinjeno kazneno djelo

		Stupanj urbanizacije						Statistika		
		Županijsko središte	Grad u županiji koji nije središte	Općinsko središte	Selo	Grad Zagreb	Ukupno	χ ²	df	Značajnost
Materijalne prilike	izrazito loše	10,6 %	12,8%	,0%	61,7%	14,9%	100,0%	25,446	12	,013
	dobre	18,3%	14,0%	14,5%	37,6%	15,6%	100,0%			
	izrazito dobre	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%			
	nije poznato	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%			
	ukupno	17,0%	13,6%	11,9%	42,1%	15,3%	100,0%			
Obrazovanje žrtve	bez škole	20,0%	15,0%	15,0%	25,0%	25,0%	100,0%	40,096	24	,021
	nezavršena OŠ	,0%	20,0%	6,7%	66,7%	6,7%	100,0%			
	OŠ	15,9%	7,2%	14,5%	56,5%	5,8%	100,0%			
	srednja škola ili gimnazija	19,8%	15,1%	12,3%	35,8%	17,0%	100,0%			
	nezavršen studij	,0%	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%			
	fakultet, viša ili visoka škola	20,0%	20,0%	,0%	20,0%	40,0%	100,0%			
	nepoznato	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%			
	ukupno	17,0%	13,6%	11,9%	42,1%	15,3				
Sklonost alkoholu žrtve	nije poznato	20,3%	16,2%	12,2%	41,9%	9,5%	100,0%	21,324	12	0,046
	da, liječena ovisnost	33,3%	33,3%	,0%	33,3%	,0%	100,0%			
	prekomjerno pijenje	10,6%	8,5%	10,6%	63,8%	6,4%	100,0%			
	ne	17,1%	13,5%	12,6%	33,3%	23,4%	100,0%			
	ukupno	17,0%	13,6%	11,9%	42,1%	15,3%	100,0%			

Ako se promatraju materijalne prilike žrtava kaznenih djela koje su predmet ovog istraživanja, vidljivo je da je relativno najveći broj žrtava izrazito loših materijalnih prilika živio na selu (61,7 %) kao i relativno najveći broj žrtava čiji je dobar imovni status (37,6 %). Za razliku od njih, najmanje žrtava s izrazito lošim imovinskim statusom živjelo je u nekom županijskom središtu (10,6 %), a podjednak je relativni udio žrtava koje su u vrijeme zločina živjele u dobrim materijalnim prilikama u gradu koje nije županijsko središte, u općinskom središtu te u Gradu Zagrebu. Osim lošijih materijalnih prilika žrtava koje su usmrćene u ruralnim sredinama, isto se tako ističe i niži obrazovni status takvih žrtava, ali i prekomjerno pijenje alkohola (63,8 %).

Tablica 2

Materijalne prilike i stambeno-imovinski status počinitelja u odnosu na stupanj urbanizacije mjesta gdje je počinjeno kazneno djelo

		Stupanj urbanizacije					Ukupno	Statistika		
		Županijsko središte	Grad u županiji koji nije središte	Općinsko središte	Selo	Grad Zagreb		χ^2	df	značajnost
materijalne prilike	izrazito loše	16,1%	10,7 %	1,8%	60,7%	10,7%	100,0%	15,549	8	,049
	dobre	17,4%	14,6 %	15,2 %	36,0%	16,9%	100,0%			
	izrazito dobre	0,0%	0,0%	0,0%	100,0 %	0,0%	100,0%			
	ukupno	17,0%	13,6 %	11,9 %	42,1%	15,3%	100,0%			
Stambeno-imovinski status	nema stalno mjesto stanovanja	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0 %	100,0%	27,236	16	,039
	podstanar	26,7%	26,7 %	0,0%	20,0%	26,7%	100,0%			
	vlastita nekretnina	17,4%	15,6 %	16,5 %	36,7%	13,8%	100,0%			
	stanuje kod rodbine/člana obitelji	16,1%	8,6%	9,7%	51,6%	14,0%	100,0%			
	drugo	12,5%	18,8 %	6,2%	50,0%	12,5%	100,0%			
	ukupno	17,0%	13,6 %	11,9 %	42,1%	15,3%	100,0%			

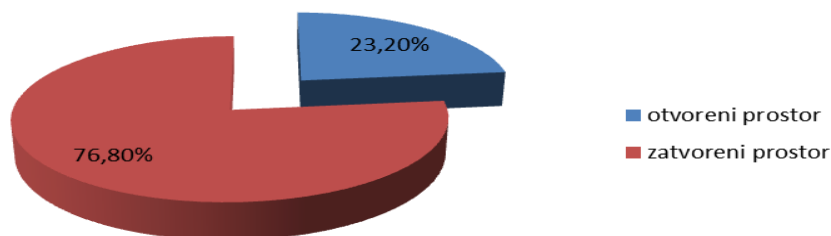
S druge strane, statističku značajnost varijabli koje se odnose na karakteristike počinitelja i stupanj urbanizacije mjesta počinjenja nalazimo samo u pogledu materijalnih prilika počinitelja. One pokazuju kako je daleko najveći broj počinitelja koji je živio u izrazito lošim materijalnim prilikama, ali i onih koji su imali dobre materijalne prilike, kazneno djelo počinio u ruralnim područjima zemlje (selima), i to s relativnim udjelima od 60,7 %, odnosno 36 %. Relativno je najmanje počinitelja s lošim materijalnim prilikama bilo u nekom općinskom središtu (1,8 %). Za razliku od njih, pronalazi se podjednaka rasprostranjenost počinitelja s dobrim materijalnim stanjem u vrijeme počinjenja na područjima županijskih središta, gradova u županiji koji nisu županijsko središte, općinskim središtima i Gradu Zagrebu.

U pogledu stambeno-imovinskog stanja isto tako se statistički značajno ističu kaznena djela počinjena u ruralnim sredinama.

Budućim istraživanjima bit će važno analizirati koji su to dodatni čimbenici doveli do takvog visokog udjela ruralnih (seoskih) područja na kojima su počinjena ovakva teška kaznena djela.

Grafikon 11

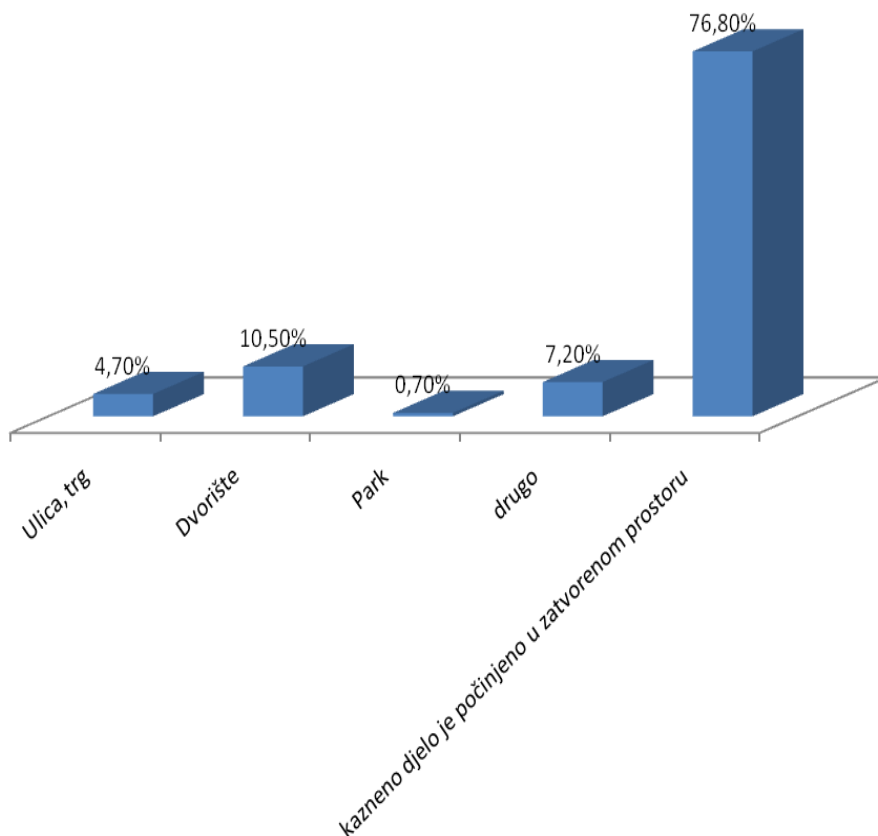
Mjesto počinjenja – otvoreni ili zatvoreni prostor

$$\chi^2 = 79,362, df = 1, p = 0,000$$

Istraživanje pokazuje da se ubojstva i pokušaji ubojstva u obitelji uglavnom događaju u zatvorenim prostorima (76,8 %), što je bilo i očekivano, jer i žrtva i počinitelj uglavnom stanuju u istim prostorima te je mjesto zajedničkog stanovanja ujedno i mjesto na kojem se događaju međusobni sukobi.

Grafikon 12
Mjesto počinjenja na otvorenom prostoru

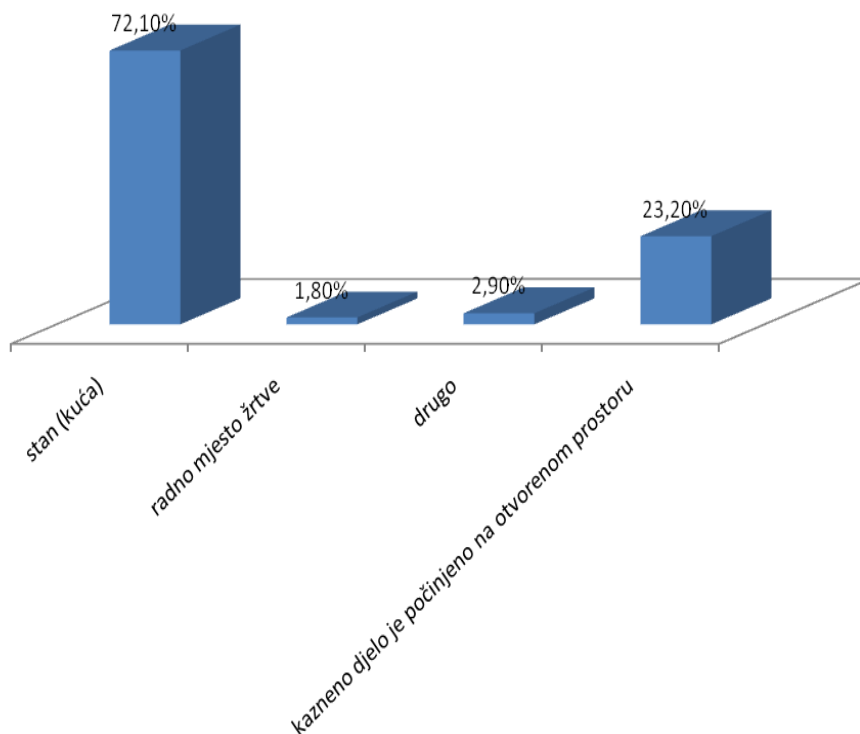

$$\chi^2 = 563,819, df = 4, p = 0,000$$

Među kaznenim djelima koja su počinjena na otvorenim prostorima ističu se dvorišni prostori u 10,5 % slučajeva. Od drugih mjesta treba spomenuti parkirališta, na kojima je počinjeno šest, i šume, u kojima je počinjeno pet takvih kaznenih djela.

Kaznena djela činjena su i na drugim različitim prostorima poput makadamskog puta, benzinske postaje, groblja, polja, voćnjaka, vrta ili ceste. U šest slučajeva kazneno djelo počinjeno je u osobnom vozilu.

Grafikon 13
Mjesto počinjenja u zatvorenom prostoru

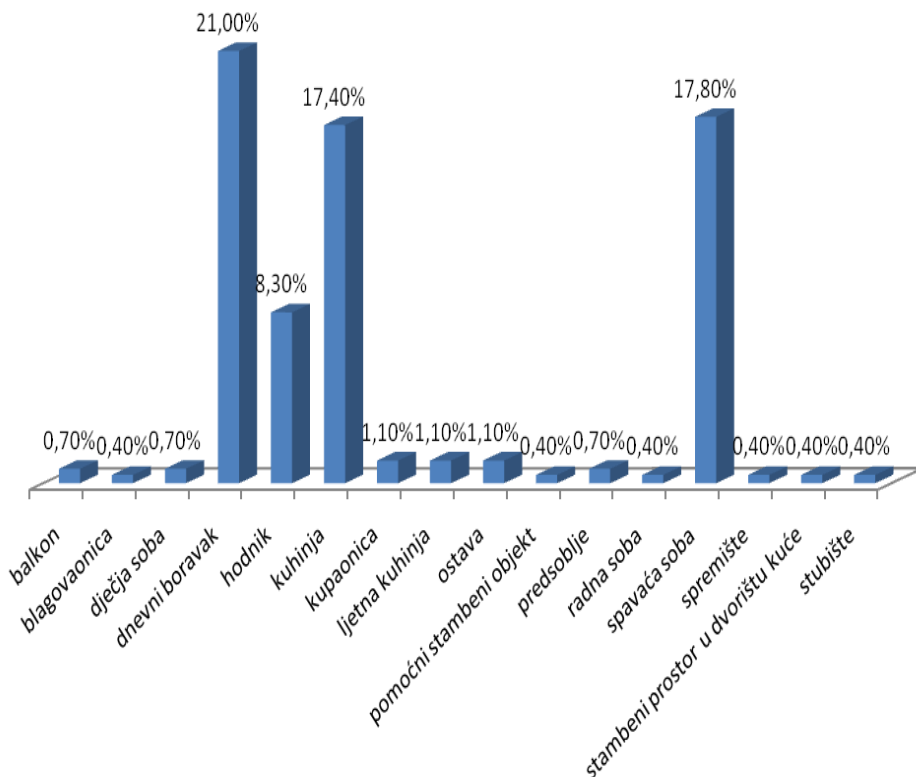

$\chi^2 = 358,580$, $df = 3$, $p = 0,000$

Kada je riječ o zatvorenim prostorima kao mjestu počinjenja, najveći dio (72,1 %) ubojstava i pokušaja ubojstva počinjen je u stanu ili kući, što je u skladu s prethodno spomenutim zajedničkim mjestom stanovanja. Pojedinačni slučajevi događali su se u garaži, hodnicima u zgradi, staji, šupi, ugostiteljskom objektu ili vikend-kući.

U istraživanju ubojstava intimnih partnera Swatt također navodi podatak prema kojem je najviše takvih ubojstava počinjeno u domu, pa su tako žene kao počiniteljice ubojstva intimnog partnera u domu ubile u 89,3 % slučajeva, a muškarci su pak kazneno djelo ubojstva intimne partnerice počinili u domu u 80,7 % slučajeva (Swatt, 2006., 287).

Grafikon 14
Prostorija u kojoj je počinjeno kazneno djelo

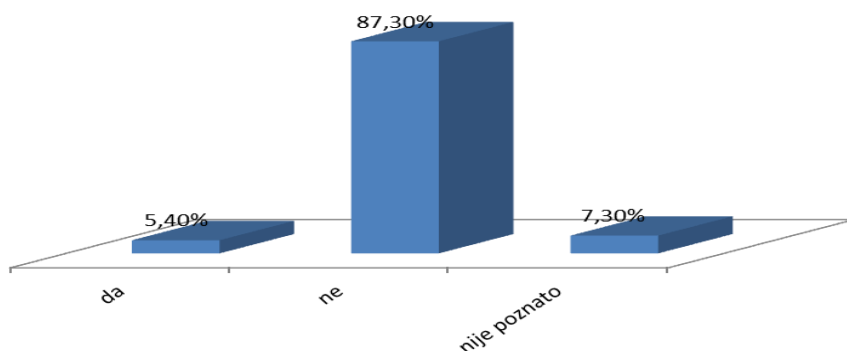

Analiziramo li pobliže mjesto unutar stana ili kuće u kojem je došlo do usmrćenja, ističu se dnevni boravak u 21 % slučajeva, spavaća soba u 17,8 % slučajeva i kuhinja u 17,4 % slučajeva. U šest slučajeva ubojstvo ili pokušaj ubojstva počinjeno je u zgradi ili u blizini zgrade državnog tijela.

Analizirana kaznena djela u 5,4 % slučajeva počinjena su na više lokacija odnosno na lokacijama na kojima se odvijala radnja vezana uz počinjenje kaznenog djela. Ovaj podatak važan je s kriminalističkog aspekta. Naime, istražitelji i kriminalisti trebaju prilikom poduzimanja hitnih radnji uzimati u obzir i tu mogućnost da se u konkretnom slučaju važni tragovi i dokazi možda nalaze i na drugim lokacijama u užoj ili široj

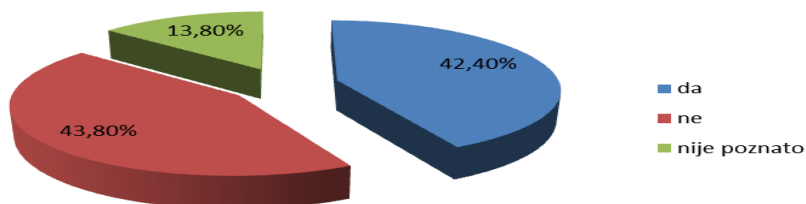
zoni. Zabilježeni su slučajevi u kojima se dinamika počinjenja kaznenog djela odvijala u više prostorija stambenog objekta te dvorišnim i gospodarskim objektima, odnosno započinjala u zatvorenom, a završavala na otvorenom prostoru, ili pak obrnuto.

Grafikon 15
Kazneno djelo počinjeno je tijekom službene radnje

U 5,4 % slučajeva kazneno djelo počinjeno je tijekom službene radnje, i to u osam slučajeva kada se odlučivalo o razvodu braka, u pet slučajeva povezanim s presudama za obiteljsko nasilje i u jednom slučaju tijekom policijske intervencije. Ovi podatci trebaju ovlaštenim tijelima koja provode određene službene radnje u rizičnim situacijama ukazivati na potrebu poduzimanja odgovarajućih preventivnih i sigurnosnih mjera.

Grafikon 16
Postojao je događaj koji je utjecao na počinjenje kaznenog djela

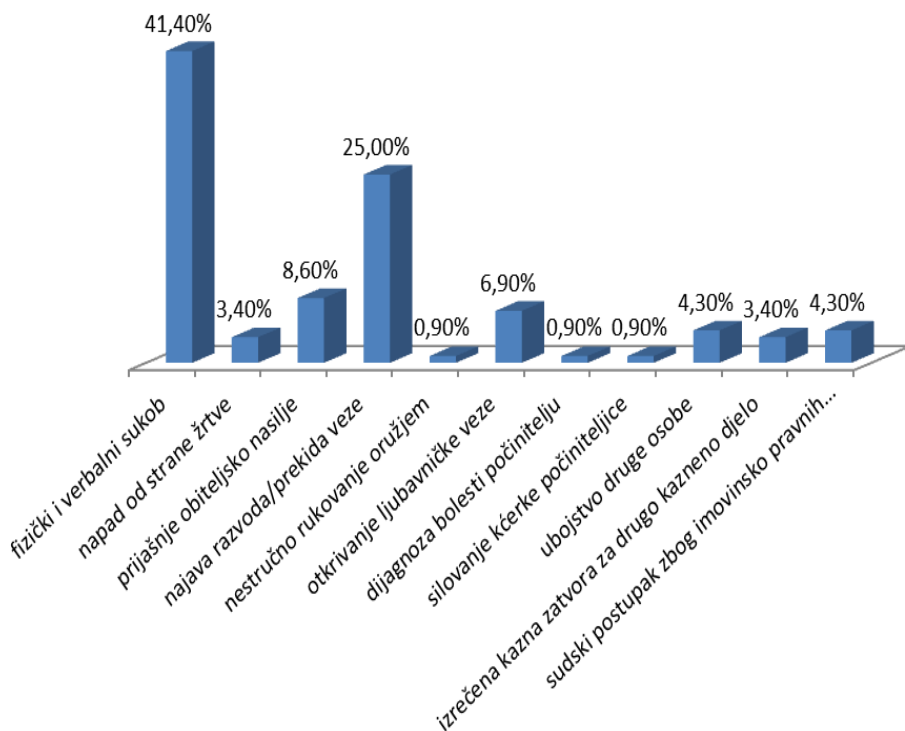

$$\chi^2 = 47,630, df = 2, p = 0,000$$

S obzirom na analizirana kaznena djela dodatno su razmatrani događaji koji su potencijalno povezani s počinjenjem kaznenog djela, a u određenoj mjeri na njega i utjecali. Iz grafikona je vidljivo da su takvi događaji zabilježeni u 42,4 % slučajeva. Sljedeći grafikon pobliže ukazuje o kakvim se to događajima radilo.

Grafikon 17

Vrsta događaja koji je utjecao na počinjenje kaznenog djela

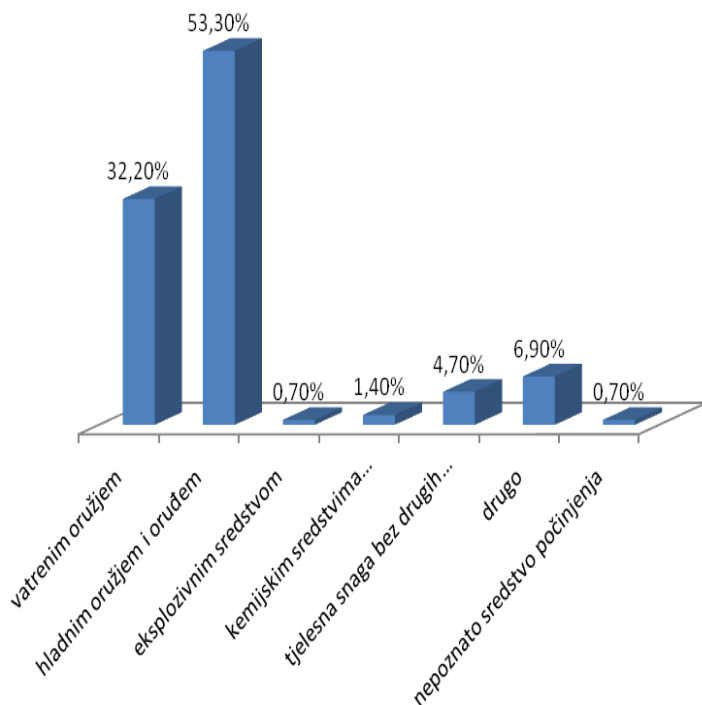
$$\chi^2 = 205,845, df = 10, p = 0,000$$

U 41,4 % slučajeva utvrđen je fizički i verbalni sukob između počinitelja i žrtve. Iako bismo fizički i verbalni sukob mogli promatrati kao posljedicu uzrokovanu nekim drugim događajima, ipak samo upuštanje u nasilje predstavlja dodatni akcelerator koji u značajnoj mjeri može doprinijeti najtežim posljedicama. Na to ukazuje i 8,6 % slučajeva u kojima je u odnosima žrtve i počinitelja zabilježeno prijašnje obiteljsko nasilje. Također se s javljanjem u 25 % slučajeva kao jedna od etioloških

karakteristika susreće najava razvoda ili prekida veze. Upravo ovu pojavu možemo smatrati jakim kriminogenim čimbenikom koji dovodi do počinjenja ubojstva intimnog partnera. S ovim čimbenikom povezano je i otkrivanje ljubavničke veze u 6,9 % slučajeva, koje je narušilo odnose između žrtve i počinitelja do te mjere da ga možemo smatrati relevantnim s etiološkog stajališta.

Grafikon 18

Glavno sredstvo počinjenja kojime je prouzročena posljedica

$$\chi^2 = 487,000, df = 6, p = 0,000$$

Sredstvo počinjenja neizostavni je element počinjenja analiziranih kaznenih djela. U skladu sa situacijskim načinom počinjenja ubojstva i pokušaja ubojstva člana obitelji jest i odabir sredstva počinjenja; naime, 53,3 % ovih kaznenih djela počinjeno je hladnim oružjem i oruđem. Vrlo

često je to bio predmet koji je tog trenutka bio dostupan počinitelju. Na drugom mjestu je vatreno oružje, kojim su ova kaznena djela počinjena u 32,2 % slučajeva. Kada je riječ o vatrenom oružju, najčešće se radilo o pištolju (18,5 % slučajeva), a potom vojnom automatskom naoružanju (8,7 % slučajeva).

U pojedinačnim slučajevima kao sredstvo počinjenja korišteni su različiti predmeti ili stvari poput jastuka, kabela od telefonskog aparata, konopa, kamena umotanog u ručnik, staklenih boca, vaza, kuhinjskih predmeta i slično.

U istraživanju ubojstva intimnog partnera Swatt navodi podatak prema kojem su žene kao sredstvo počinjenja u 78,6 % slučajeva koristile nož, a u 17,9 % slučajeva vatreno oružje (pištolj). Muškarci počinitelji ubojstva intimne partnerice u 28 % slučajeva koristili su nož, a u 40,4 % njih vatreno oružje (Swatt, 2006., 287).

Prema istraživačici Auerhahn, žene počiniteljice ubojstva intimnog partnera su kao sredstvo počinjenja u 60 % slučajeva koristile nož, a u 32 % njih vatreno oružje (pištolj). Muškarci počinitelji ubojstva intimne partnerice u 45,6 % slučajeva koristili su vatreno oružje (pištolj), a u 40,4 % njih nož (Auerhahn, 2007., 220).

Tablica 3
Spol počinitelja i sredstvo kojim je prouzročena posljedica

		Sredstvo kojim je prouzročena posljedica							Ukupn o	Statistika		
		vatrenim oružjem	hladnim oružjem i oruđem	eksplozivnim sredstvom	kemijskim sredstvima (droga, lijekovi, otrovi)	tjelesna snaga bez drugih pomagala (udaranje, gušenje, lom kralježnice)	drugo	nepoznato sredstvo počinjenja		χ^2	df	značajnost
Spol	muško	29,2%	52,6%	1,0 %	2,1%	6,8%	7,8 %	0,5%	100,0%	18,357	6	0,005
	žensko	7,0%	83,7%	0,0 %	0,0%	0,0%	7,0 %	2,3%	100,0%			
	ukupno	25,1%	58,3%	0,9 %	1,7%	5,5%	7,7 %	0,9%	100,0%			

Ako se promatra spol počinitelja u odnosu na uporabljeno sredstvo za počinjenje kaznenog djela, vidljivo je da i muškarci i žene relativno najčešće čine kaznena djela hladnim oružjem ili oruđem (52,6 % : 83,7 %), pri čemu je vidljivo da žene ipak češće koriste ova sredstva.

Za razliku od muških počinitelja, niti jedna počiniteljica za izvršenje kaznenog djela nije koristila eksplozivno sredstvo, kemijsko sredstvo i tjelesnu snagu.

Vatreno oružje kao sredstvo počinjenja kaznenog djela i kod muških i kod ženskih počinitelja nalazi se po zastupljenosti na drugom mjestu. Međutim, muškarci su ga koristili u 29,2 % slučajeva, a žene samo u 7% slučajeva.

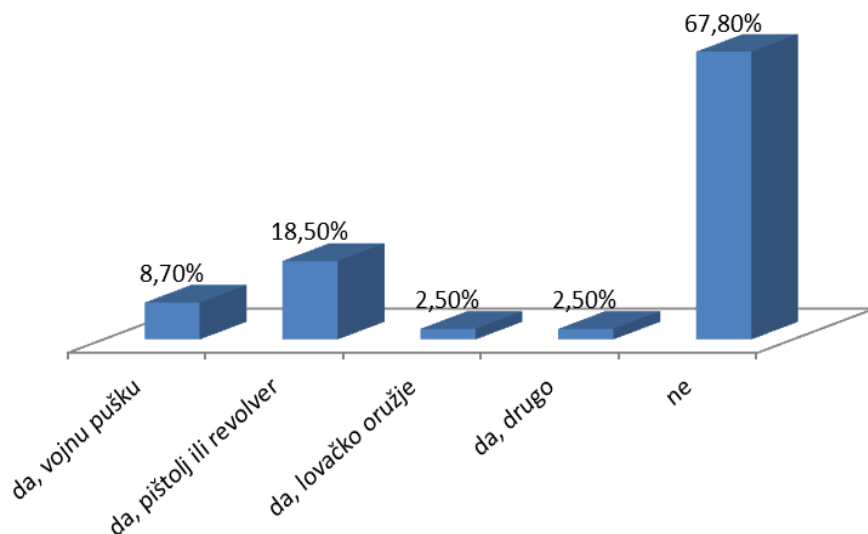
Belknap i dr. u istraživanju tipova ubojstava intimnog partnera počinjenih od strane žena u Denveru (Colorado) u razdoblju od g. 1991. do 2009., temeljem uzorka od 177 slučajeva, navode kako je u osam od dvanaest slučajeva sredstvo počinjenja bilo vatreno oružje (Belknap, Larson, Abrams, Garcia, Anderson-Block, 2012., 360). U šest od tih osam slučajeva radilo se o oružju koje je bilo u vlasništvu žrtve – muške osobe. Vatreno oružje je korišteno u četiri od pet slučajeva ubojstva za koje je utvrđeno da su počinjena u samoobrani, a nož kao sredstvo počinjenja korišten je u samoobrani samo u jednom takvom slučaju. U jednom slučaju iz uzorka istraživanja kao oružje korišten je telefon kao predmet (Belknap, Larson, Abrams, Garcia, Anderson-Block, 2012., 368).

Thomas i dr. u istraživanju ubojstava intimnog partnera u usporedbi s ubojstvima neintimnog partnera navode podatak da je u promatranim slučajevima jedna petina počinitelja zadavila svoje žrtve (Thomas, Dichter, Matejkowski, 2011., 306).

Bijleveld i Smith navode kako je iz istraživanja ubojstava u Nizozemskoj u 1998. godini proizašlo kako je u slučajevima ubojstva intimnog partnera bilo tipično da je žena zadavljena ili da je prema njoj bila upotrijebljena tjelesna snaga (Bijleveld, Smith, 2006., 210).

Grafikon 19

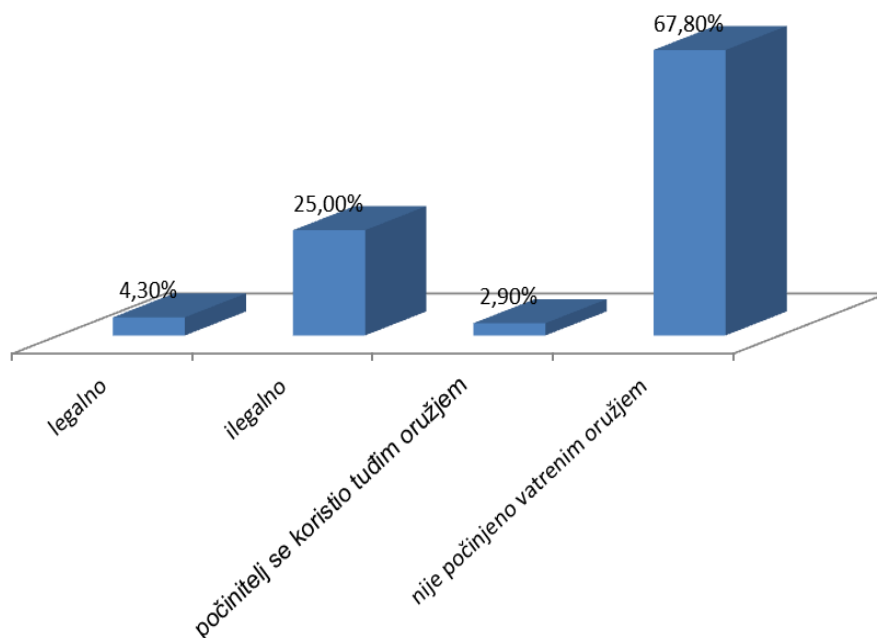
Počinitelj je tijekom počinjenja kaznenog djela koristio vatreno oružje

$$\chi^2 = 416,826, df = 4, p = 0,000$$

Među korištenim vatrenim oružjem najčešće nalazimo pištolj kao sredstvo počinjenja. Pištoljem je počinjeno 18,5 % ubojstava i pokušaja ubojstva člana obitelji. Prevladavali su pištolji marke Crvena zastava kalibra 7,62 i 7,65 mm, koje možemo smatrati i najrasprostranjenijim na našem području s obzirom na ratna djelovanja. Slična situacija je i s vojnim puškama, kojima je počinjeno 8,7 % analiziranih kaznenih djela, i to u najvećoj mjeri automatskom puškom Crvena zastava M70 kalibra 7,62 x 39 mm te M48 kalibra 7,9 mm. Lovačko oružje je korišteno relativno rijetko – u 2,5% slučajeva, jednako kao i ostalo vatreno oružje poput malokalibarskoga ili onoga domaće izrade.

Grafikon 20
Pravna osnova posjedovanja vatrenog oružja

$$\chi^2 = 302,812, df = 3, p = 0,000$$

Kako je bilo očekivano, korišteno vatreno oružje počinitelji su uglavnom posjedovali ilegalno (25 % slučajeva), a svega u 4,3 % slučajeva počinitelj je posjedovao oružje legalno. U 2,9 % slučajeva počinitelj je koristio tuđe oružje (očevo, prijateljevo, supružnikovo, žrtvino).

Upravo u vrlo velikoj zastupljenosti vatrenog oružja kao sredstva počinjenja ubojstva u obitelji leži najveći preventivni potencijal. Sva ovlaštena tijela, a osobito policija, trebala bi u situacijama kada pronađu indikatore rizika od obiteljskog nasilja ili kada je ono već počinjeno uložiti maksimalni napor u otkrivanje toga posjeduju li žrtva ili počinitelj legalno ili ilegalno oružje, kako bi se u skladu s prethodno spomenutim situacijskim obilježjima počinjenja ovih kaznenih djela doprinijelo uklanjanju jednog, u nekim okolnostima i presudnog, čimbenika koji dovodi do počinjenja ubojstva.

Čini se također značajnim poticanje i provođenje projekata koji imaju cilj smanjenja dostupnosti ilegalnog oružja građanima.

Tablica 4

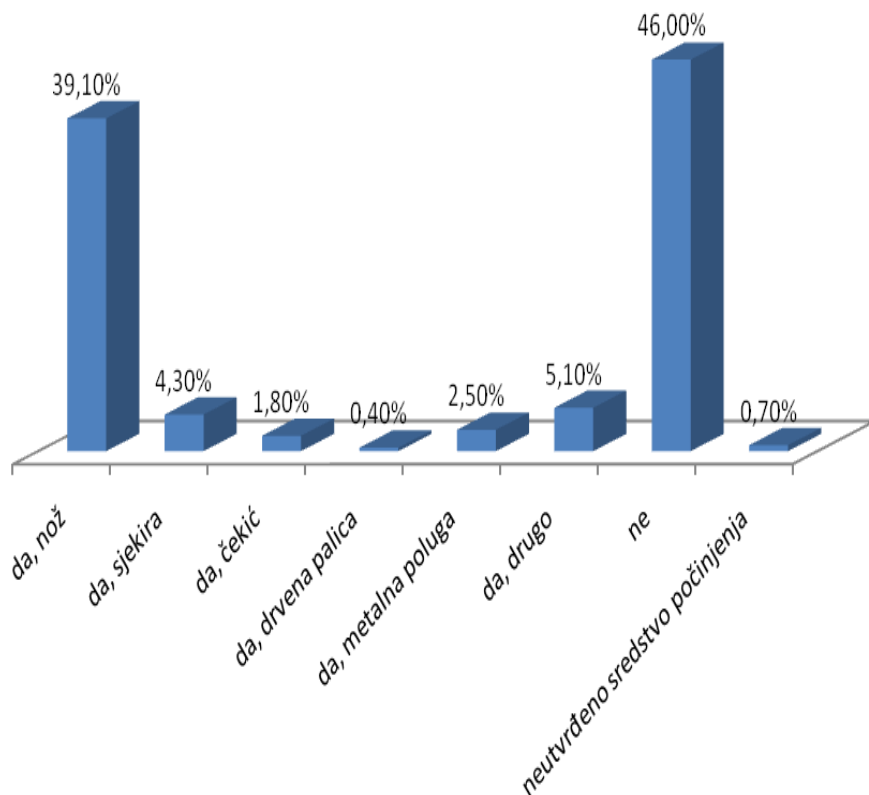
Spol počinitelja u odnosu na posjedovanje vatrenog oružja kojim je počinjeno kazneno djelo

		Posjedovanje vatrenog oružja kojim je djelo počinjeno				Ukupno	Statistika		
		legalno	ilegalno	počinitelj se koristio tuđim oružjem	nije počinjeno vatrenim oružjem		χ^2	df	značajnost
Spol počini telja	muško	4,7%	22,9%	1,6%	70,8%	100,0%	18,213	3	0,000
	žensko	0,0%	0,0%	7,0%	93,0%	100,0%			
	ukupno	3,8%	18,7%	2,6%	74,9%	100,0%			

Isto tako, sukladno očekivanjima, istraživanje je pokazalo da su vatreno oružje više koristili muški počinitelji (u 22,9 % slučajeva), i to one koje su uglavnom ilegalno posjedovali, a sve su počiniteljice koristile vatreno oružje koje nije bilo njihovo (u 7 % slučajeva).

Grafikon 21

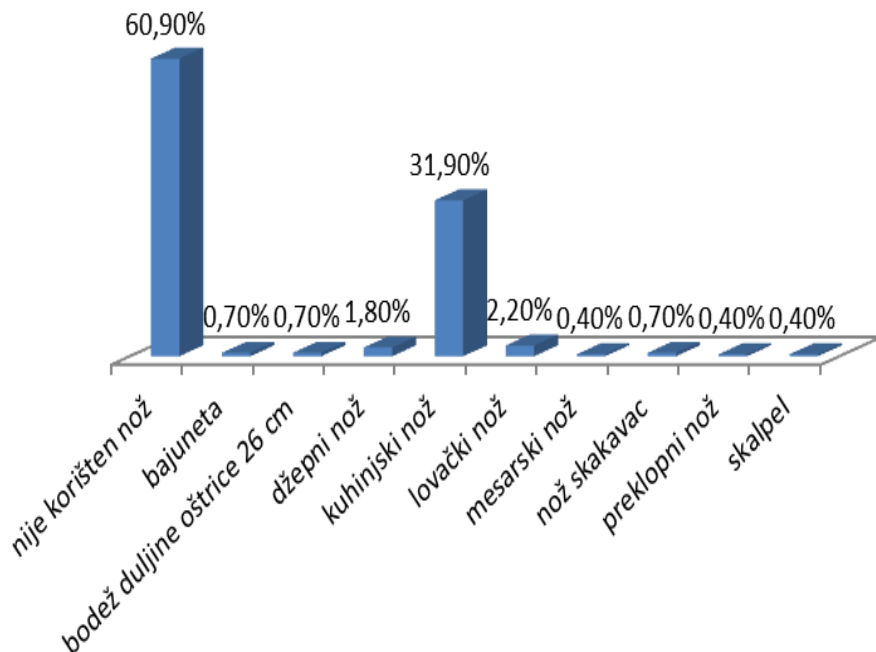
Počinitelj je tijekom počinjenja kaznenog djela koristio hladno oružje

$$\chi^2 = 541,739, df = 7, p = 0,000$$

Među najkorištenijim hladnim oružjem, ali i pojedinačnim oružjem za počinjenje ubojstva i pokušaja ubojstva člana obitelji jest nož, i to u 39,1 % slučajeva. Osim noža, kao relativno češće sredstvo počinjenja nalazimo sjekiru, čekić, drvenu palicu i metalnu polugu. U pojedinačnim slučajevima korišten je i odvijač, motorna pila, poljoprivredni alat, škare i pegla, što iznova potvrđuje situacijsku prirodu ovih kaznenih djela.

Grafikon 22
Počinitelj je koristio nož

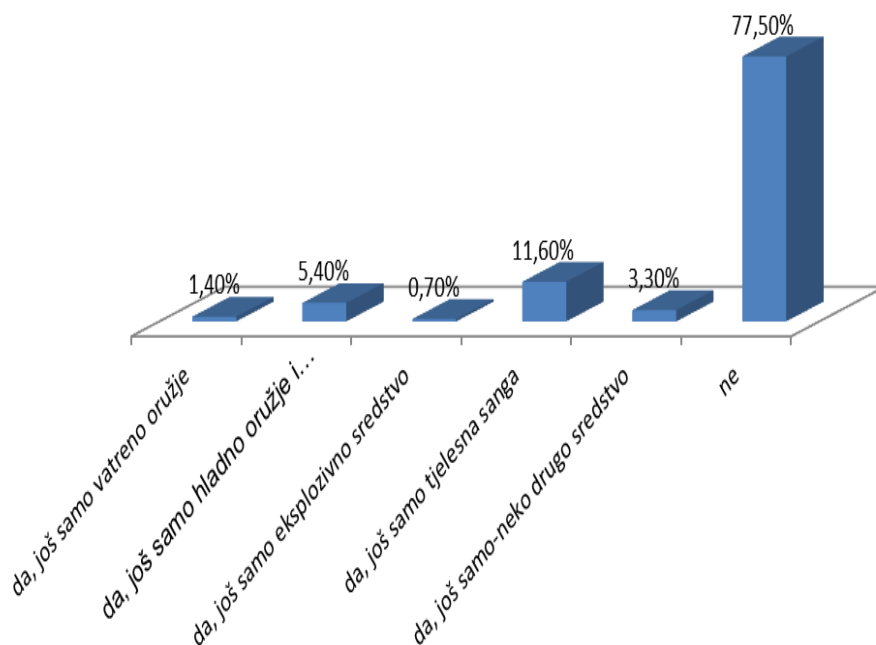

Analiziramo li pobliže o kakvim se noževima radilo, uviđamo da je među korištenim noževima dominantno korišten kuhinjski nož (u 31,9 % slučajeva) te u pojedinačnim slučajevima bajuneta, bodež, džepni nož, lovački nož, mesarski nož, skakavac, skalpel.

Svega u dva slučaja počinitelj je koristio ručnu bombu kao sredstvo počinjenja kaznenog djela. Jednako tako je u jednom slučaju koristio lijekove (apaurin), u dva slučaja drogu te u jednom benzin i plin propan-butan. Kako se u slučajevima ostalih sredstava radi o predmetima široke uporabe i dostupnosti, minimalne su mogućnosti usmjerenog preventivnog djelovanja u pogledu sredstva počinjenja.

Grafikon 23

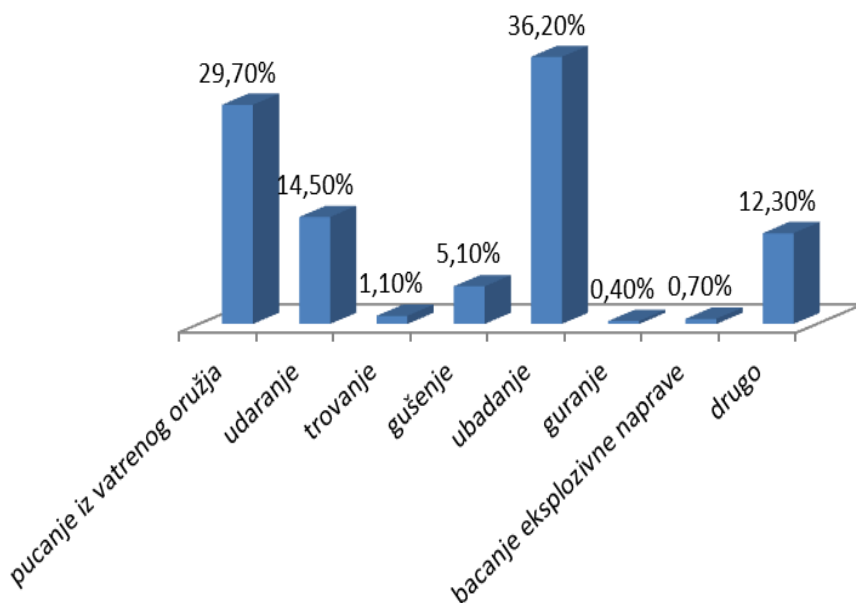
Tijekom počinjenja kaznenog djela počinitelj je koristio drugo sredstvo koje nije dovelo do posljedica

$$\chi^2 = 748,913, df = 5, p = 0,000$$

Osim sredstva čije je korištenje dovelo do glavne posljedice, u 22,5 % slučajeva počinitelj je koristio i dodatno sredstvo. Uglavnom se radilo o korištenju tjelesne snage za udaranje žrtve (11,6 % slučajeva), ali i hladnom oružju u 5,4 % slučajeva (nož, čekić, lopata, drvena letva) te nekom drugom priručnom predmetu kao što je stolac, kravata, strojarski alat, štaka za hodanje ili remen od hlača.

Grafikon 24
Način počinjenja kaznenog djela

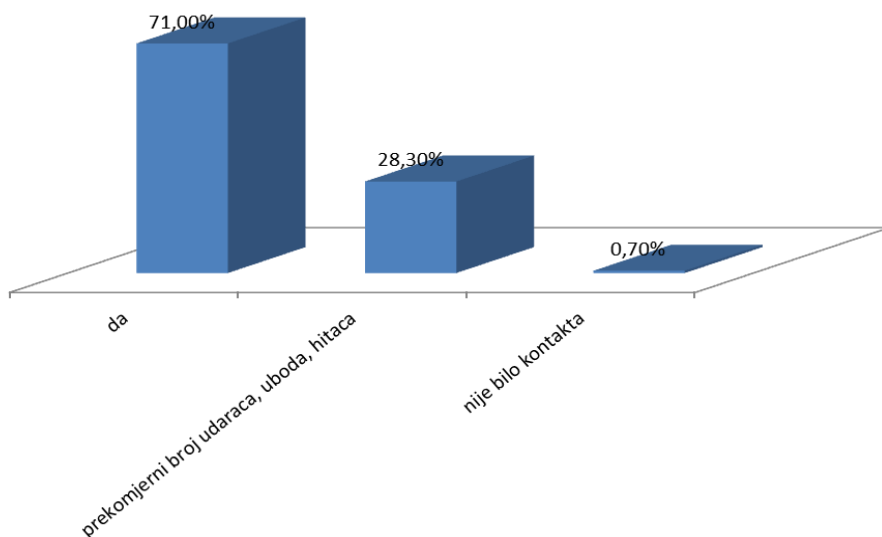
$$\chi^2 = 294,725, df = 7, p = 0,000$$

U skladu s korištenim sredstvima su i načini počinjenja, iako nalazimo i pojedine netipične načine korištenja pojedinih sredstava. Tako je primjerice u nekoliko slučajeva došlo do zastoja prilikom uporabe vatrenog oružja, ili kombinirane uporabe vatrenog i hladnog oružja.

Tjelesna snaga je uglavnom korištena za udaranje, gušenje ili guranje. Nalazimo i druge načine počinjenja kao što je guranje kroz prozor na četvrtom katu, polijevanje benzinom i zapaljenje ili predoziranje heroinom.

Grafikon 25

Počinitelj je poduzimao samo one radnje potrebne za prouzrokovanje smrti
žrtve

$$\chi^2 = 207,739, df = 2, p = 0,000$$

Iako se vrlo često radi o afektivnim deliktima u kojima su počinitelji ispunjeni mržnjom prema žrtvi, istraživanje pokazuje da je u najvećem broju slučajeva zadan samo onoliki broj udaraca, hitaca ili poduzeto onoliko drugih radnji koliko je bilo potrebno za usmrćenje žrtve. Ipak, u 28,3 % slučajeva nalazimo izražen prethodno spomenuti intenzivni eksces kada je počinitelj žrtvi zadao prekomjerni broj udaraca, uboda i dr.

Tablica 5
Obilježja počinitelja i radnje koje je poduzimao s namjerom usmrćenja
žrtve

		Počinitelj poduzimao radnje nužne za usmrćivanje/ozljeđivanje			Ukupno	Statistika		
		da	ne, zadao je žrtvi prekomjerni broj udaraca, uboda, hitaca	nije bilo kontakta		χ^2	df	značajnost
Počinitelj se liječio od ovisnosti o drogama	da	16,7 %	83,3%	0,0%	100,0%	9,082	2	0,011
	ne	72,1 %	27,1%	0,9%	100,0%			
	ukupno	70,6 %	28,5%	0,9%	100,0%			
Duševno zdravlje počinitelja	duševna bolest	57,7 %	39,7%	2,6%	100,0%	12,08	4	0,017
	nedovoljni duševni razvoj	83,3 %	16,7%	0,0%	100,0%			
	nema podataka o ozbiljnim duševnim smetnjama	76,8 %	23,2%	0,0%	100,0%			
	ukupno	70,6 %	28,5%	0,9%	100,0%			
Duševna bolest počinitelja je otkrivena prije počinjenja	da	60,0 %	38,2%	1,8%	100,0%	10,69	4	0,030
	ne, nakon djela	58,6 %	37,9%	3,4%	100,0%			
	nema duševne bolesti	76,8 %	23,2%	0,0%	100,0%			
	ukupno	70,6 %	28,5%	0,9%	100,0%			
Počinitelj je nakon ubojstva pokušao počiniti suicid	da	47,4 %	52,6%	0,0%	100,0%	5,979	2	0,050
	ne	72,7 %	26,4%	0,9%	100,0%			
	ukupno	70,6 %	28,5%	0,9%	100,0%			

Usporede li se pojedine karakteristike počinitelja s radnjama koje je poduzimao s namjerom usmrćenja odnosno pokušaja usmrćenja žrtve, nalazimo statistički značajnu povezanost između svega nekoliko varijabli. U tom je smislu pronađeno postojanje intenzivnog ekscesa u počinitelja koji su se liječili od ovisnosti o opojnim sredstvima. Za razliku od njih, počinitelji koji su bolovali od neke duševne bolesti ili nedovoljna duševnog razvoja u relativno najvećem broju slučajeva nisu nanosili žrtvi prekomjeran broj ozljeda (57,7 % : 83,3 %).

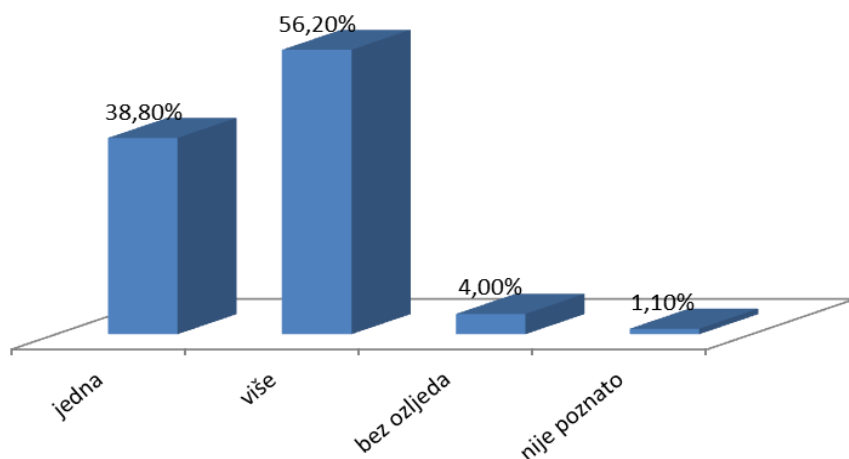
U počinitelja čija je duševna bolest otkrivena prije počinjenja kaznenog djela, ali i u onih kod kojih je postojanje duševne bolesti utvrđeno nakon počinjenja kaznenog djela, u relativno najvećem broju slučajeva žrtvama nisu nanosili prekomjeran broj ozljeda (60% : 58,6%). Relativno najveći broj počinitelja koji je nakon počinjenja kaznenog djela pokušao počinuti suicid žrtvi je nanijeli prekomjeran broj ozljeda (52,6 %).

Tablica 6
Intenzitet napada i povezanost žrtve i počinitelja

		Počinitelj je poduzimao radnje nužne za usmrćivanje/ozljeđivanje			Ukupno	Statistika		
		da	ne, zadao je žrtvi prekomjerni broj udaraca, uboda, hitaca	nije bilo kontakta		χ^2	df	značajnost
Vrsta intimne veze žrtve i počinitelja	brak	73,3%	26,7%	0,0%	100,0%	35,08	14	0,001
	izvanbračna veza	73,5%	26,5%	0,0%	100,0%			
	ljubavnici	57,1%	42,9%	0,0%	100,0%			
	mladenačka veza	83,3%	16,7%	0,0%	100,0%			
	istospolna zajednica	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%			
	bivši bračni partneri	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%			
	prijatelj	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%			
	nije bilo intimne veze	71,9%	27,3%	0,7%	100,0%			
	ukupno	71,0%	28,3%	0,7%	100,0%			
Neriješeni imovinsko pravni odnosi	da	75,0%	20,0%	5,0%	100,0%	6,008	2	0,050
	ne	70,7%	28,9%	0,4%	100,0%			
	ukupno	71,0%	28,3%	0,7%	100,0%			

Iako je u praksi uvriježeno stajalište da su ubojstva počinjena u intimnoj vezi obilježena visokim intenzitetom ozljeđivanja, rezultati ovog istraživanja pokazuju da se s takvom situacijom susrećemo tek u nešto više od jedne četvrtine slučajeva. Naime, nešto povećani intenzitet ozljeđivanja nalazimo u ljubavničkim odnosima između žrtve i počinitelja, pri čemu je nešto manje od polovice počinitelja zadalo veliki broj ozljeda, te kod bivših bračnih partnera, pri čemu je 40 % počinitelja postupilo na takav način. Slična situacija je u slučajevima ubojstava povezanih s imovinskopравnim sporovima, u kojima se prekomjerno ozljeđivanje pojavljuje u 20 – 29 % slučajeva.

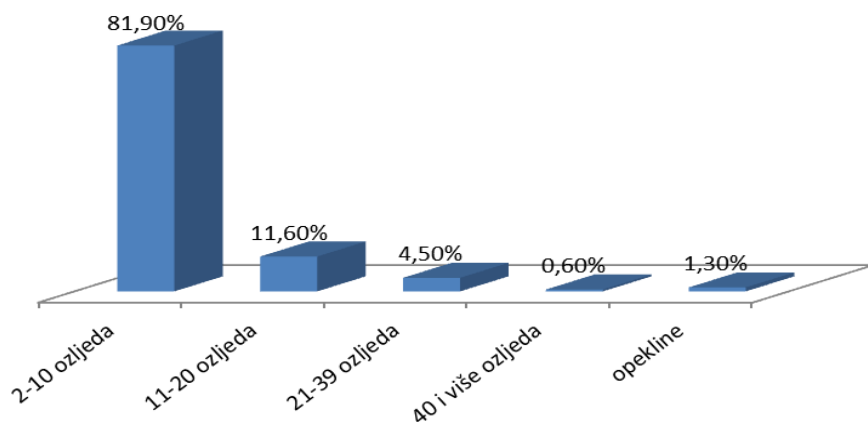
Grafikon 26
Broj ozljeda žrtve

$$\chi^2 = 240,000, df = 3, p = 0,000$$

Broj ozljeda analiziran je nešto detaljnije. Naime, žrtve su u više od polovice analiziranih slučajeva tijekom počinjenja kaznenog djela zadobile više od jedne ozljede. Relativni udio žrtava u ukupnom broju žrtava koje su zadobile jednu ozljedu iznosio je 38,8 %, a 4 % žrtava nije zadobilo nikakve ozljede (pokušaji ubojstva). U nekoliko slučajeva nije bilo moguće utvrditi broj ozljeda zbog stanja u kojem se nalazilo tijelo.

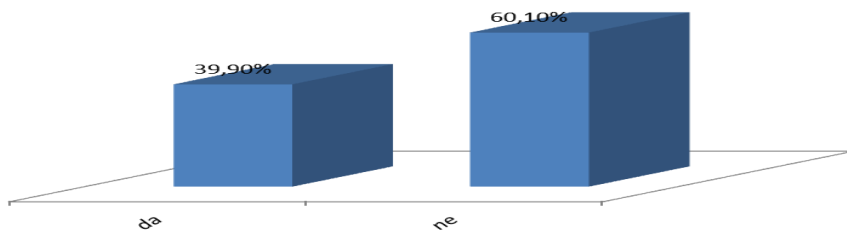
Grafikon 27
Više ozljeda žrtve

$$\chi^2 = 377,484, df = 4, p = 0,000$$

Među žrtvama koje su zadobile više ozljeda daleko najveći broj njih (81,9 %) zadobio je između dvije i deset ozljeda. Znatno manje žrtava (11,6 %) zadobilo je jedanaest do dvadeset ozljeda, a 4,5 % žrtava zadobilo je između dvadeset i jedne i trideset i devet ozljeda. Najmanji relativni udio žrtava bio je u skupini onih koje su zadobile četrdeset i više ozljeda, a 1,3 % žrtava pretrpjelo je više ozljeda u vidu opekline.

Grafikon 28
Otpor žrtve

$$\chi^2 = 11,362, df = 1, p = 0,001$$

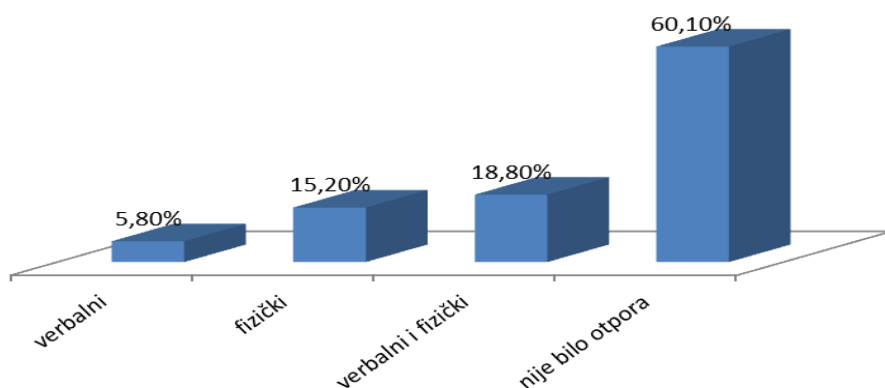
Tijekom počinjenja kaznenog djela 39,9 % žrtava pružalo je neki oblik otpora počinitelju.

Tablica 7
Žrtvin otpor i pojedina obilježja žrtve

		Otpor žrtve		Ukupno	Statistika		
		da	ne		χ^2	df	značajnost
Broj žrtava	jedna	45,2 %	54,8 %	100,0 %	10,03	1	0,002
	više	23,5 %	76,5 %	100,0 %			
	ukupno	39,9 %	60,1 %	100,0 %			

Statistička značajnost varijable otpora žrtve i varijabli koje se odnose na karakteristike žrtve pronađena je u svega nekoliko njih. Posebno je zanimljiva činjenica da u slučajevima napada na više žrtava nalazimo manji otpor nego kada počinitelj napada samo jednu žrtvu. Razlozi za takvu situaciju mogu biti različiti, od iznenadnosti napada, iskorištavanja povjerenja žrtve, „otupjelosti“ na nasilje i dr.

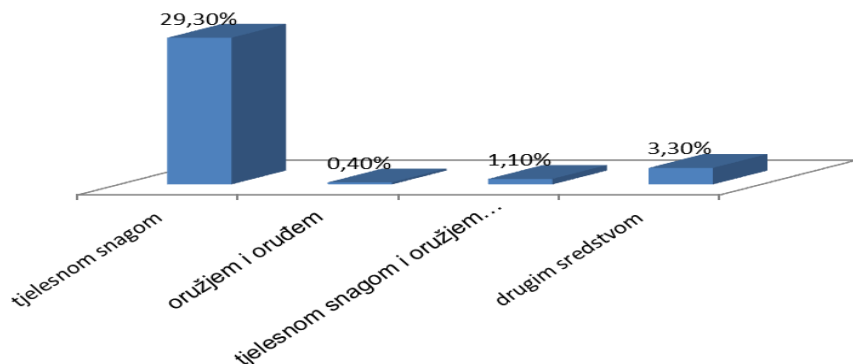
Grafikon 29
Vrsta otpora žrtve

$\chi^2 = 191,826$, $df = 3$, $p = 0,000$

Ako se analizira vrsta pruženog otpora od strane žrtve, relativno najviše žrtava u ukupnom broju (18,8 %) počinitelju je pružilo verbalni i fizički otpor. Nešto manje njih (15,2%) pružilo je fizički otpor, a najmanji je broj žrtava pružio samo verbalni otpor (relativni udio od 5,8 %).

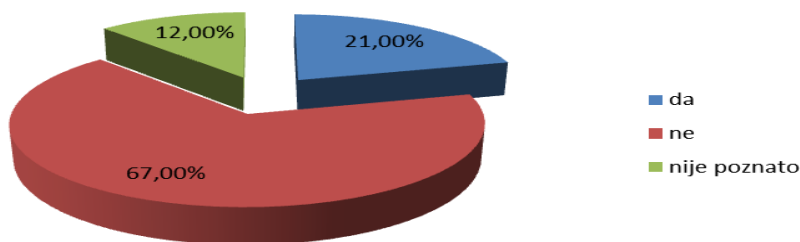
Grafikon 30
Vrsta fizičkog otpora žrtve

$$\chi^2 = 444,580, df = 4, p = 0,000$$

Gotovo jedna trećina žrtava koje su pružile fizički otpor počinitelju učinile su to tjelesnom snagom, tek rijetke su to učinile oružjem ili nekim drugim sredstvom.

Grafikon 31
Počinitelj je tijekom događaja zlostavljao žrtvu

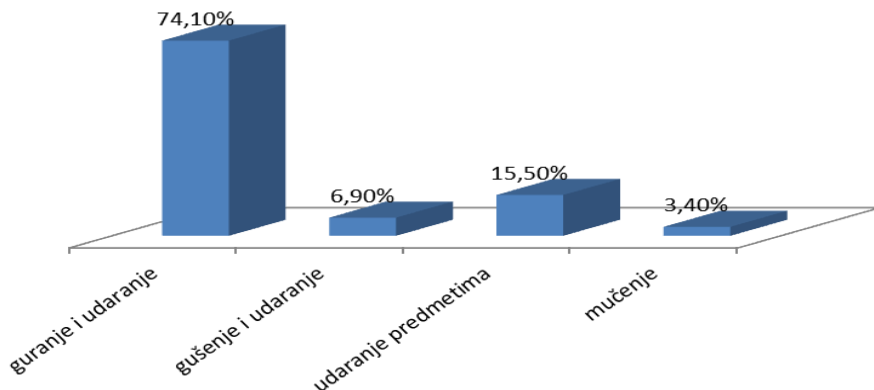

$$\chi^2 = 395,674, df = 2, p = 0,000$$

Iako je nasilje sastavni dio analiziranih kaznenih djela, osobito je bilo značajno analizirati kolika je razina tog nasilja i na koji se način ono manifestira. Osim nasilja koje je bilo usmjereno ka počinjenju kaznenog djela, razmatrano je dodatno nasilje koje ga je pratilo. Takvo dodatno nasilje utvrđeno je u 21 % analiziranih slučajeva.

U istraživanju ubojstava intimnog partnera Swatt navodi kako je 53,6 % muškaraca počinitelja ubojstva svoju intimnu partnericu ozlijedilo prije samog ubojstva, dok je istodobno navedeno počinilo samo 3,5 % žena koje su počinile ubojstvo intimnog partnera (Swatt, 2006., 287).

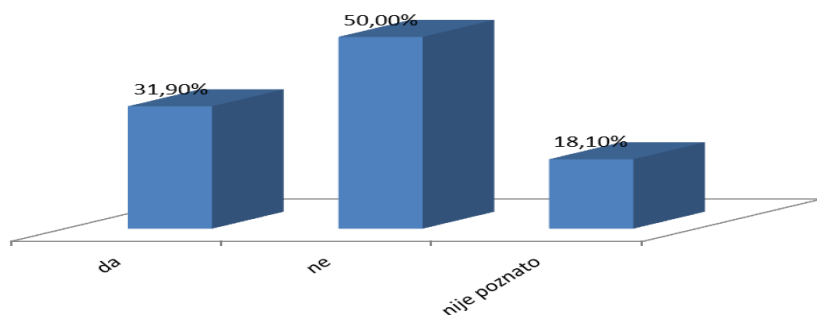
Grafikon 32
Načini tjelesnog zlostavljanja žrtve

$$\chi^2 = 144,413, df = 2, p = 0,000$$

Kad kod prethodno spomenutih 21 % slučajeva u kojih je došlo do tjelesnog zlostavljanja žrtve razmotrimo načine počinjenja tjelesnog zlostavljanja, vidimo da se oni uglavnom svode na udaranje u kombinaciji s guranjem i gušenjem te udaranjem predmetima. U 3,4 % slučajeva susrećemo se sa složenim nasiljem koje možemo okarakterizirati kao mučenje.

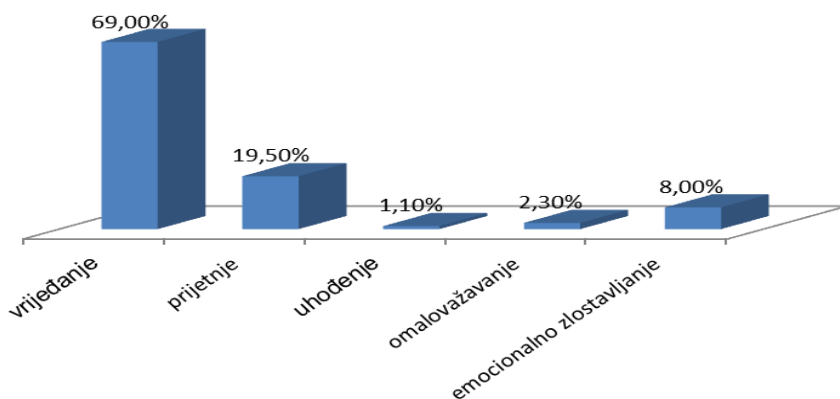
Grafikon 33
Počinitelj je psihički zlostavljao žrtvu

$$\chi^2 = 42,348, df = 2, p = 0,000$$

U 31,9 % slučajeva počinitelj je i dodatno psihički zlostavljao žrtvu kaznenog djela.

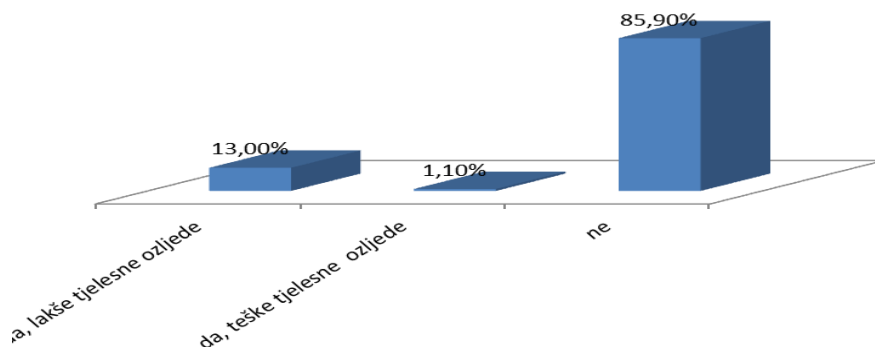
Grafikon 34
Način psihičke zlostave

$$\chi^2 = 139,609, df = 4, p = 0,000$$

Promatramo li načine psihičke zlostave, dominira vrijeđanje u 69 % slučajeva i različiti oblici prijetnji u 19,5 % slučajeva. Samo u jednom slučaju zabilježeno je seksualno zlostavljanje žrtve.

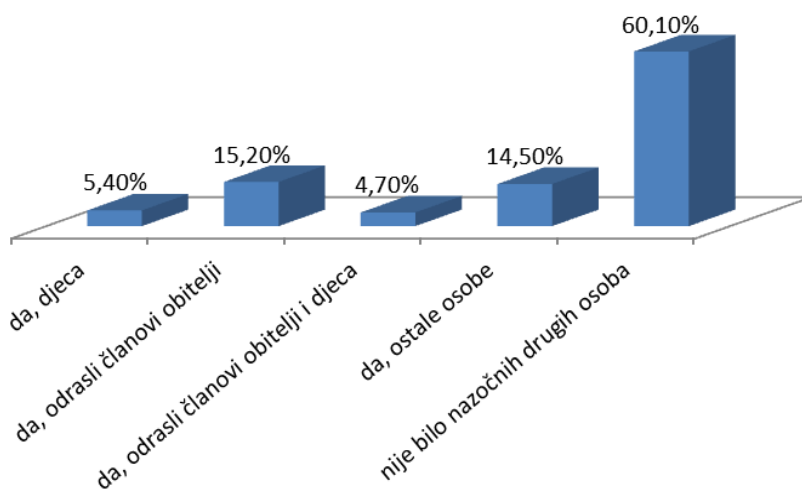
Grafikon 35
Tijekom sukoba sa žrtvom počinitelj je ozlijeđen

$$\chi^2 = 348,717, df = 2, p = 0,000$$

Tijekom sukoba između počinitelja i žrtve u najvećem broju slučajeva (85,9 %) nije došlo do ozljeđivanja počinitelja. Međutim, u 13 % slučajeva počinitelj je tijekom sukoba sa žrtvom ipak zadobio tjelesne ozljede, a u 1,1 % slučajeva čak i teške tjelesne ozljede.

Grafikon 36
Počinjenju kaznenog djela je bilo nazočno još osoba

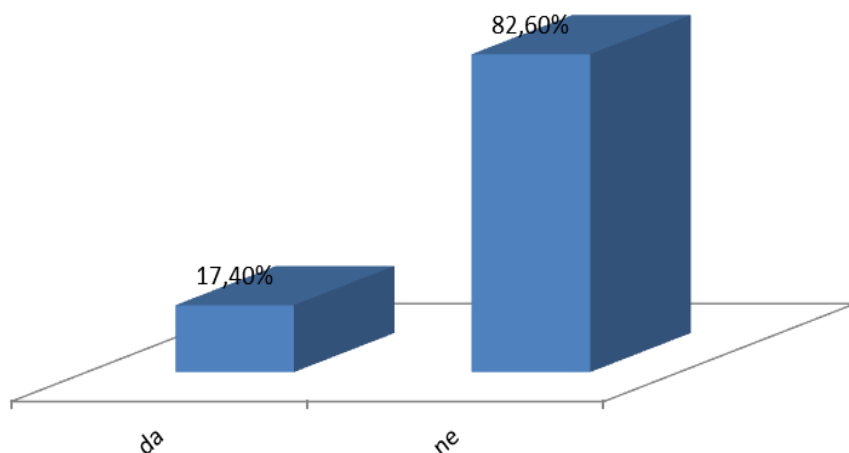
$$\chi^2 = 291,283, df = 4, p = 0,000$$

Ubojstva i pokušaje ubojstava članova obitelji smatra se deliktima koji se odvijaju između žrtve i počinitelja. To pokazuju i rezultati koji govore da u 60,1 % slučajeva nije bilo drugih nazočnih osoba tijekom počinjenja kaznenog djela.

Ipak, u 39,9 % slučajeva nalazimo da su počinjenju ovih kaznenih djela bile nazočne druge osobe. U podjednakom broju to su bili odrasli članovi obitelji (15,2 %) i druge odrasle osobe koje nisu članovi obitelji kao što su gosti i zaposlenici ugostiteljskih lokala, prijatelji žrtve i/ili počinitelja (14,5 %). Djeca odnosno maloljetne osobe bile su prisutne počinjenju kaznenog djela u 10,1 % slučajeva, od kojih su u 4,7 % slučajeva uz djecu bili prisutni i odrasli članovi obitelji.

Grafikon 37

Žrtvi su nazočne osobe pokušale pomoći da se obrani

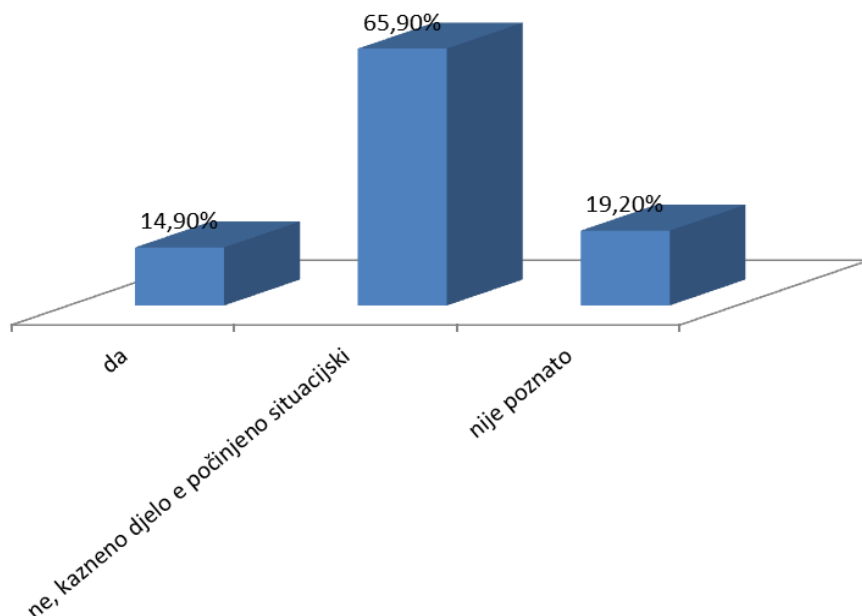

$$\chi^2 = 117,391, df = 1, p = 0,000$$

U slučajevima kada su počinjenju kaznenog djela bile nazočne druge osobe, one uglavnom nisu pokušale pomoći žrtvi da se obrani od počinitelja (82,6 %). Kad su u pitanju osobe koje su bile nazočne počinjenju kaznenog djela i koje su pokušale pomoći žrtvi, u najvećem broju slučajeva radilo se o drugim odraslim članovima žrtvine i/ili počiniteljeve obitelji. Tako su u najvećem broju slučajeva žrtvi pokušali

pomoći supružnici, majka i djeca, ali i druge žrtve koje su bile oštećene počinjenim kaznenim djelom. Od osoba koje nisu bili članovi obitelji, u najvećem broju slučajeva žrtvi su pokušali pomoći prijatelji, ali i policijski službenici.

Grafikon 38
Planiranje počinjenja kaznenog djela

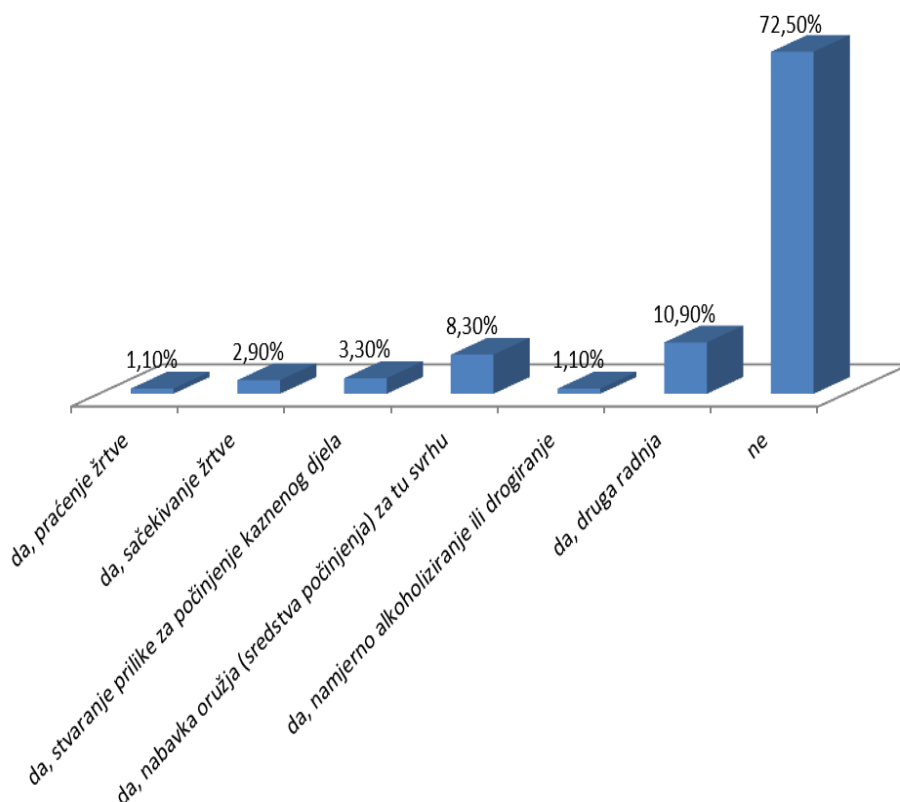
$$\chi^2 = 132,848, df = 2, p = 0,000$$

Ubojstva u obitelji u pravilu se čine situacijski. To pokazuju i rezultati ovog istraživanja među kojima je 65,9 % ubojstava i pokušaja ubojstva počinjeno situacijski. Elementi planiranja pronađeni su u 14,9 % slučajeva. Planiranje se manifestiralo putem stvaranja namjere za počinjenje ubojstva tijekom duljeg vremenskog perioda, pripreme radnje kao što je nabavka ili pripremanje sredstva za počinjenje, čekanja prilike da se stvore pogodne okolnosti za počinjenje, pripreme načina za prikrivanje kaznenog djela i povezanosti s počinjenjem te najave počinjenja.

Kada govorimo o situacijskom počinjenju misli se na okolnosti koje su se dogodile neposredno pred samo počinjenje ubojstva ili pokušaja ubojstva, a koje su u značajnoj mjeri doprinijele stvaranju odluke

počinitelja za usmrćenjem člana obitelji. Možemo reći i da se radi o okolnosnom počinjenju, odnosno izvršenju kada su se stvorile takve okolnosti koje su olakšale počinjenje; primjerice kada počinitelj za počinjenje kaznenog djela koristi kuhinjski nož koji se našao na stolu ili pak situacija iskorištavanja ilegalnog vatrenog oružja za počinjenje.

Grafikon 39
Glavne pripremne radnje

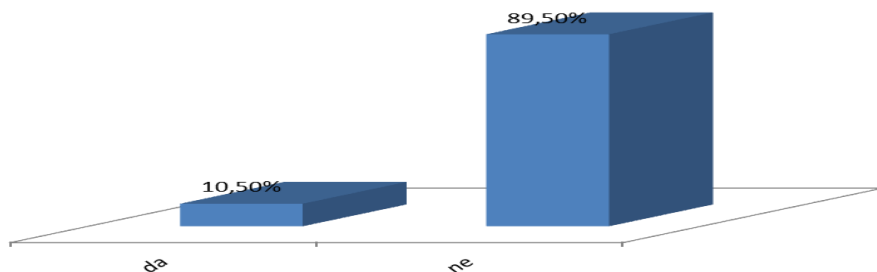
$$\chi^2 = 778,870, df = 6, p = 0,000$$

U slučajevima kada nalazimo elemente planiranja i pripreme za počinjenje kaznenog djela, oni se svode na nabavku oružja odnosno sredstva za počinjenje kaznenog djela, ali su zabilježene i neke rjeđe korištene pripremne radnje, kao što je mamljenje žrtve na pogodnu poziciju za usmrćenje, stvaranje okolnosti koje omogućavaju prikrivanje

kaznenog djela i počinitelja (kopanje groba u svrhu skrivanja tijela), isprobavanje oružja, osiguravanje vrata kako žrtva ne bi mogla pobjeći i dr.

Grafikon 40

Počinitelj je poduzeo radnje za prikrivanje kaznenog djela

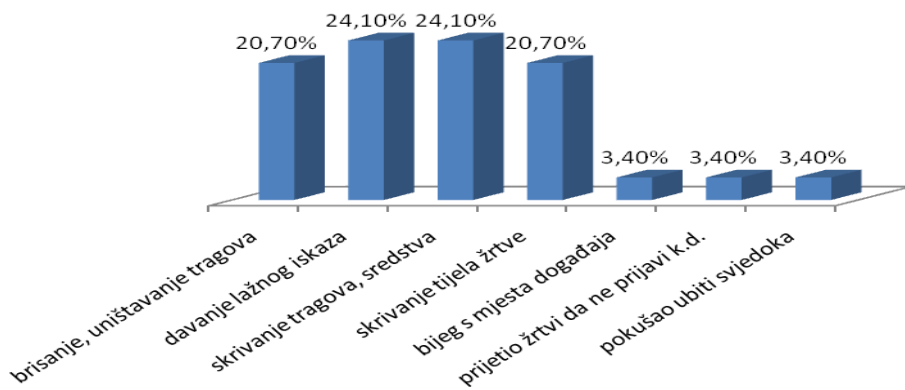

$$\chi^2 = 172,188, df = 1, p = 0,000$$

U skladu s okolnosnim počinjenjem jest i postupanje počinitelja nakon ubojstva ili pokušaja ubojstva. Najveći broj počinitelja (s relativnim udjelom od 89,5 %) nakon počinjenja kaznenog djela nije poduzimao razne radnje radi prikrivanja kaznenog djela.

Grafikon 41

Način prikrivanja kaznenog djela

$$\chi^2 = 12,759, df = 6, p = 0,047$$

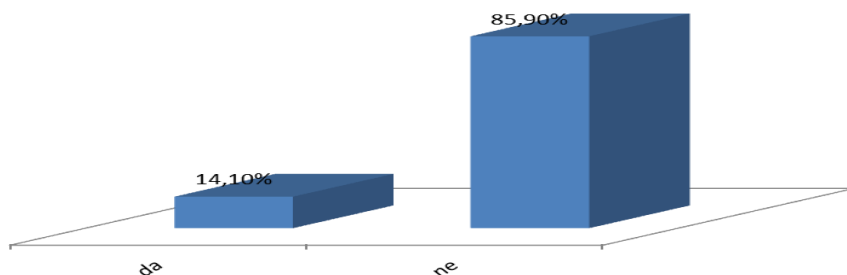
Zbirni grafikon pokazuje udjele pojedinih načina prikrivanja kaznenog djela. Od ukupnog broja počinitelja koji su prikrivali postojanje kaznenog djela (10,5 %) većina njih je davanjem lažnog iskaza (24,1 %), odnosno skrivanjem tragova i sredstava (24,1 %) pokušala prikazati da kazneno djelo nije niti počinjeno. Osim toga, 20,7 % počinitelja pokušalo je prikriti kazneno djelo brisanjem i uništavanjem tragova, odnosno skrivanjem tijela žrtve (20,7 %). Jednaki broj počinitelja (3,4 %) udaljio se s mjesta događaja, zatim prijetio žrtvi da ne prijavi kazneno djelo te pokušao ubiti svjedoka.

Iz istraživanja ubojstava intimnog partnera provedenog u Hong Kongu za razdoblje od 1989. do 2002. godine na uzorku od 112 počinitelja, 13 % njih se riješilo tijela žrtve na način da ga je ostavilo odnosno odbacilo na nekom mjestu ili ga pak je sakrilo, a 20 % počinitelja je pobjeglo s mjesta događaja i poricalo bilo kakvu povezanost s ubojstvom. U vezi s tim, ranije počiniteljevo nasilničko ponašanje ili ranija kažnjavanost za kaznena djela nisu se pokazala značajnima u predviđanju načina na koji će počinitelj reagirati nakon počinjenog ubojstva. (Chan, Beh i Broadhurst, 2010., 408).

Chan i dr. navode rezultate jednog drugog istraživanja (Luckenbill, 1977.) prema kojima je 58 % počinitelja nakon ubojstva napustilo mjesto počinjenja kaznenog djela, 32 % njih dobrovoljno ostalo na mjestu počinjenja kaznenog djela, a 10 % počinitelja zadržano je na mjestu događaja od strane svjedoka ubojstva (Chan, Beh i Broadhurst, 2010., 401).

Grafikon 42

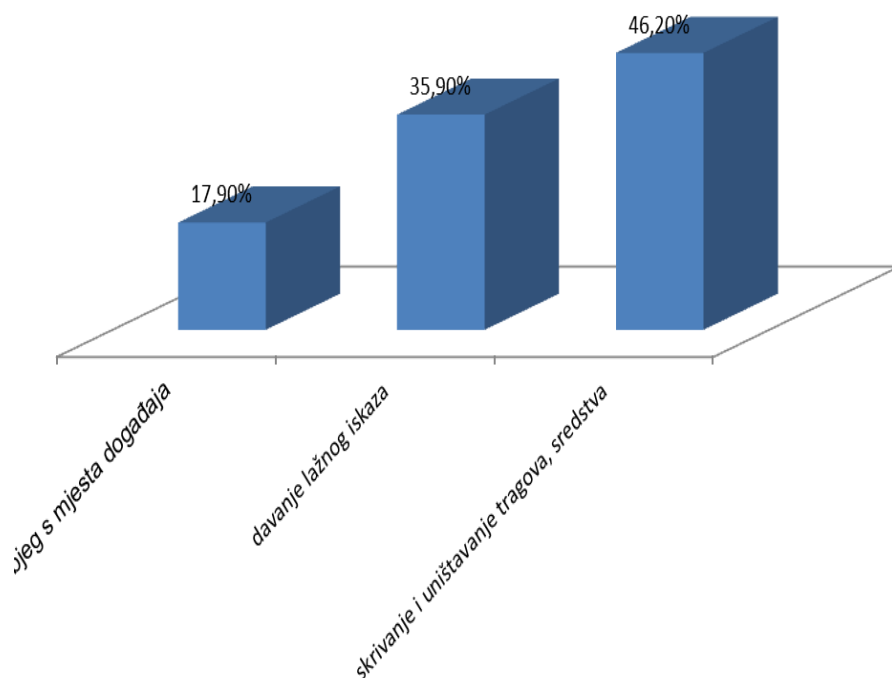
Počinitelj poduzeo radnje s ciljem prikrivanja povezanosti s kaznenim djelom

$$\chi^2 = 142,043, df = 1, p = 0,000$$

Kao što je vidljivo, počinitelji ovih kaznenih djela vrlo često odmah prihvaćaju odgovornost za učinjeno. Samo su u 14,1 % slučajeva počinitelji nakon kaznenog djela poduzimali radnje u cilju prikrivanja svoje povezanosti s počinjenim kaznenim djelom.

Grafikon 43
Način prikrivanja povezanosti

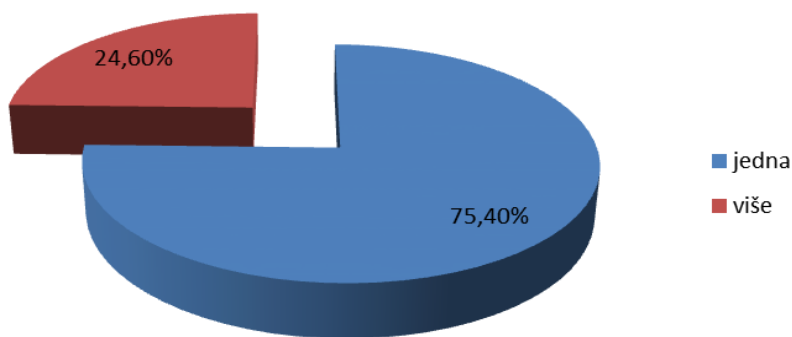
$$\chi^2 = 4,769, df = 2, p = 0,092$$

Kad su u pitanju počinitelji koji su prikrivali povezanost s počinjenjem kaznenog djela, u najvećem broju slučajeva (46,2 %) činili su to na način da su skrivali i uništavali tragove, ali i sredstvo kojim je počinjeno kazneno djelo. U 35,9 % slučajeva počinitelj je dao lažni iskaz, a u 17,9 % slučajeva nakon počinjenja udaljio se s mjesta događaja.

4. OBILJEŽJA ŽRTAVA OBITELJSKIH UBOJSTAVA

U razmatranju ubojstava i pokušaja ubojstva u obitelji izuzetno značajnu ulogu ima i izučavanje obilježja žrtava. Radi se o kaznenim djelima u kojima postoji česta i intenzivna interakcija između žrtve i počinitelja, u kojima postoji emotivna ili rodbinska povezanost. Za potpuno razumijevanje tih procesa važno je utvrditi uolikoj je mjeri u njih bila uključena žrtva. Raspon uključenosti žrtve možemo različito promatrati, od slučajeva u kojima imamo potpuno pasivnu žrtvu koja trpi dugogodišnja zlostavljanja i na kraju biva ubijena, do slučajeva u kojima žrtva svojim djelovanjem značajno doprinese počinjenju kaznenog djela (dugogodišnje zlostavljanje člana obitelji, neposredni napad na člana obitelji koji u nužnoj obrani usmrti takvu osobu itd.).

Grafikon 44
Broj žrtava

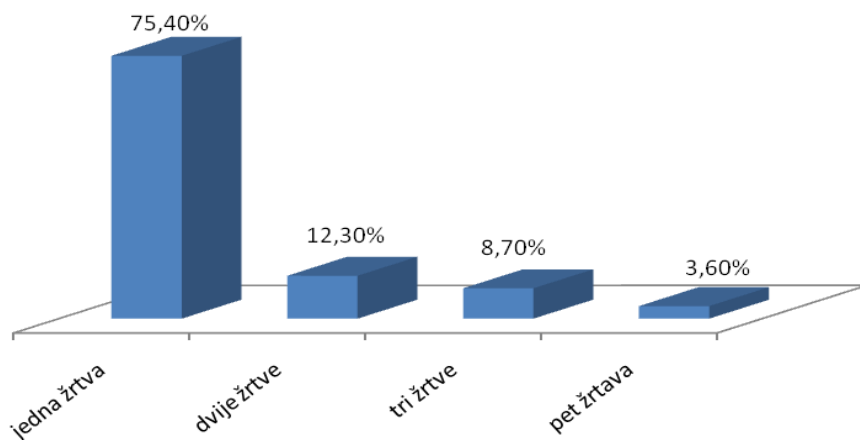

$$\chi^2 = 71,014, df = 1, p = 0,000$$

U tri četvrtine analiziranih spisa u istraživanju počinitelj je usmrtio jednu žrtvu, a u preostalim analiziranim slučajevima usmrtio je dvije ili više žrtava. Iako se pretežno radi o tipu delikata koji se odvija između jedne žrtve i počinitelja, zabrinjava činjenica da počinitelj u

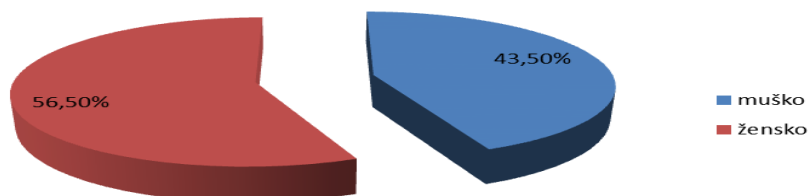
četvrtini slučajeva usmrćuje više osoba koje su članovi obitelji ili u ubilačkom pohodu usmrćuje i druge osobe za koje smatra da imaju neke veze s žrtvom.

Grafikon 45
Više žrtava

U slučajevima kada su počinjena višestruka ubojstva i/ili pokušaji ubojstva nalazimo da su u 12,3 % slučajeva žrtve bile dvije osobe, u 8,7 % slučajeva tri osobe, a u 3,6 % slučajeva pet osoba.

Grafikon 46
Spol žrtve

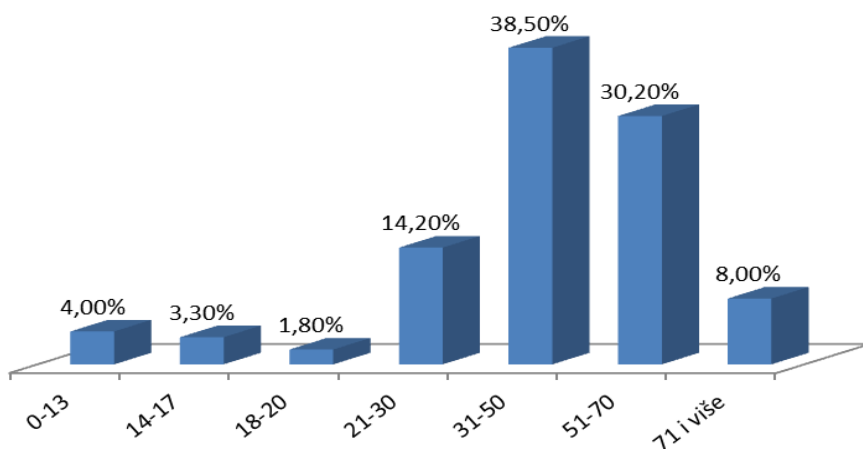
$$\chi^2 = 4,696, df = 1, p = 0,030$$

Udio od 56,5 % žrtava ženskog spola ide u prilog tezama da su one u većoj mjeri žrtve nasilja u obitelji i kada je riječ o najtežim posljedicama. Žene su još prisutnije kao žrtve ubojstva i pokušaja ubojstva među intimnim partnerima.

Strana istraživanja također govore o sličnim trendovima. Tako Kivivouri i Lehti navode kako je u Finskoj u vremenu od 2003. do 2009. godine počinjeno 164 ubojstva intimnog partnera. Od ukupnog broja ubojstava u Finskoj jedno od pet ubojstava (19 %) bilo je ubojstvo žene koje je počinio intimni partner ili bivši partner. Autori su analizirali ubojstva odraslih ženskih osoba od kojih je 66 % bilo ubojstvo intimnog partnera, te pritom istakli kako je četiri puta veći rizik da upravo žena bude žrtva ubojstva intimnog partnera nego muškarac. U vezi ubojstava intimnog partnera koje su počinile žene, autori navode rezultate istraživanja (Browne, Williams i Dutton, 2000., 158), iz kojega je proizašlo da se u slučaju takvih ubojstava često radilo o samoobrani (Kivivouri i Lehti, 2012., 61 – 64).

Thomas i dr. u provedenom istraživanju, pri usporedbi ubojstva intimnih i neintimnih partnera počinjenih u Indiani (SAD) u vremenu od 1990. do 2002. godine, navode kako su većina žrtava ubojstava intimnog partnera bile žene, točnije njih 91.2 % (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011., 295).

Grafikon 47
Starost žrtve u vrijeme počinjenja

$$\chi^2 = 243,178, df = 6, p = 0,000$$

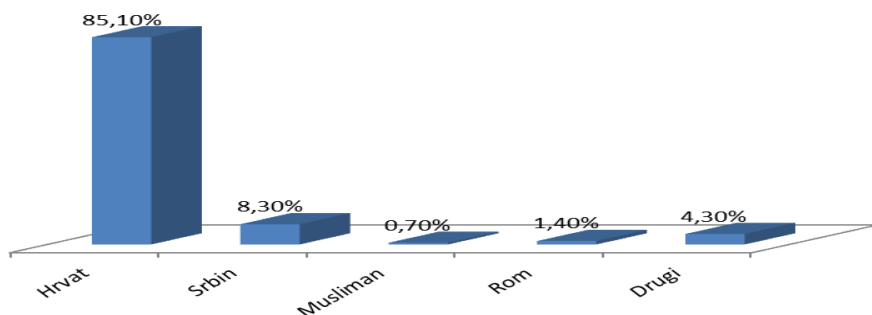
Najveći broj žrtava nalazi se u dobnoj skupini od 31 do 50 godina, slijedi dobna skupina od 51 do 70 godina života, zatim one od 21 do 30 godina, a najmanje je žrtava starosti od 18 do 20 godina. Osobe starije od 71 godine pojavljuju se kao žrtve u 8 % slučajeva, što je približno jednako relativnom udjelu oštećenih maloljetnih osoba koji iznosi 7,3 %.

Belknap i dr. u istraživanju tipova ubojstava intimnog partnera počinjenih od strane žena u Denveru (Colorado) u razdoblju od g. 1991. do 2009., temeljem uzorka od 177 slučajeva, navode da je najviše žena žrtava ubojstva intimnog partnera pripadalo dobnoj skupini koja je imala između 26 i 40 godina (47.5 %), zatim one u dobnoj skupini između 41 i 55 godina te one s navršenih 25 godina i mlađe (22,8 %), a najmanje žena žrtvi imalo je navršenih 56 godina ili su bile starije. Muškarci koji su bili žrtve ubojstva intimnog partnera bili su najčešće u dobi od 26 do 40 godina (51.5 %), zatim od 41 do 55 godina (30,1 %), oni s navršenih 25 godina i mlađi (10,7 %) te oni s navršenih 56 godina ili stariji (7,8 %) (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Liem i Darryl u svome istraživanju ubojstva intimnih partnera nakon kojeg je ili nije uslijedilo samoubojstvo ili pokušaj samoubojstva, navode da su žrtve ubojstva intimnog partnera bile u prosjeku stare 36 i pol godina (Liem i Darryl, 2009., 346).

Monacco, Runway i Buts u svome istraživanju ubojstava žena u sjevernoj Karolini, SAD, u vremenu od 1991. – 1993. godine, navode da su žene – žrtve ubojstva intimnog partnera bile u dobi između 25 i 34 godina u 34,3 % analiziranih slučajeva (Monacco, Runway i Buts, 1998., 429).

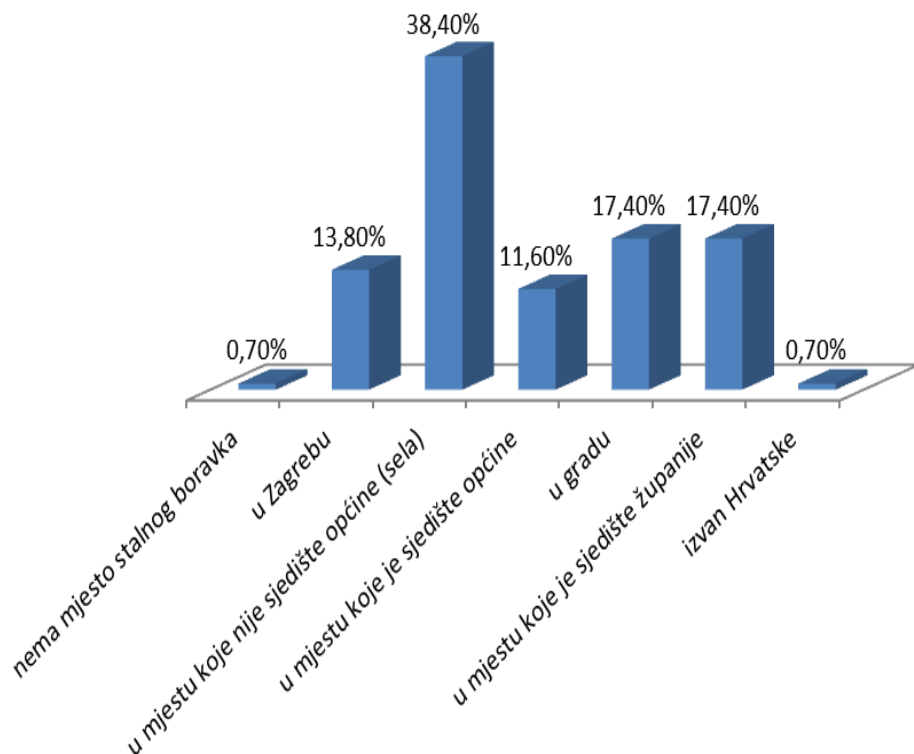
Grafikon 48
Nacionalna pripadnost žrtve

$$\chi^2 = 737,007, df = 4, p = 0,000$$

U našem istraživanju bilo je očekivano da će relativno najveći udio žrtava biti hrvatske nacionalnosti. Od nacionalnih manjina među žrtava nalazimo relativno najviše zastupljenu srpsku nacionalnu manjinu s udjelom od 8,3 %.

Grafikon 49
Mjesto stanovanja žrtve

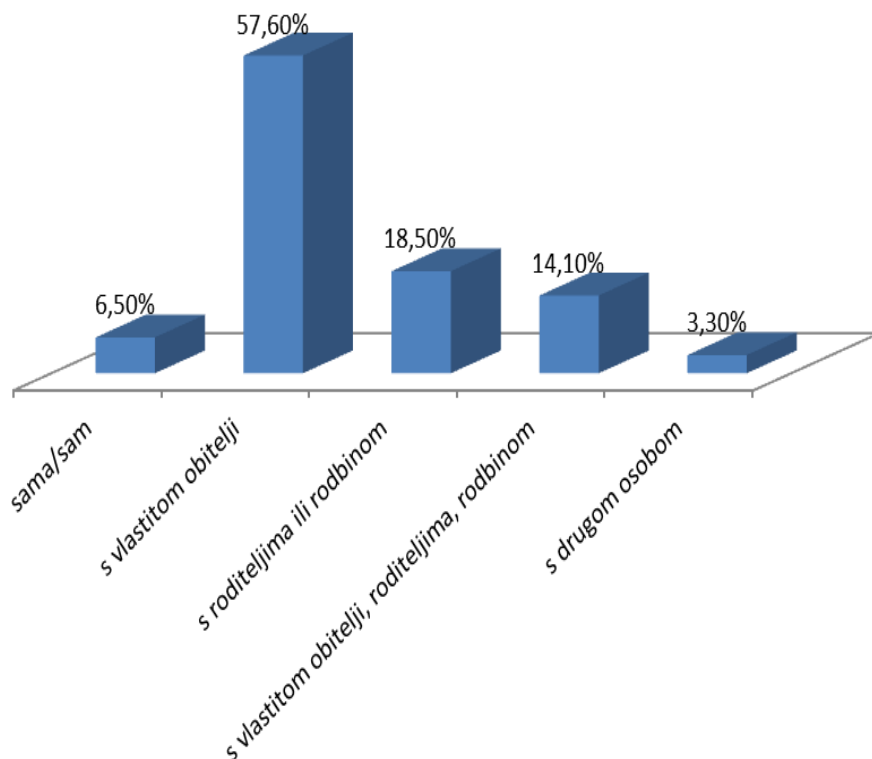

$$\chi^2 = 188,638, df = 6, p = 0,000$$

Relativno je najveći udio žrtava koje su stanovale u mjestu koje nije sjedište općine, odnosno u ruralnim područjima Republike Hrvatske (38,40 %). Nakon njih po brojnosti dolaze žrtve koje su živjele u gradovima i mjestima koja su sjedišta županije s jednakim relativnim udjelom od 17,4 %, a zatim slijede žrtve koje žive u gradu Zagrebu (13,8 %) i žrtve koje stanuju u mjestu koje je sjedište općine (11,6 %). Najmanje su zastupljene žrtve koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela živjele izvan Republike Hrvatske te one koje nisu imale stalno mjesto

boravka.

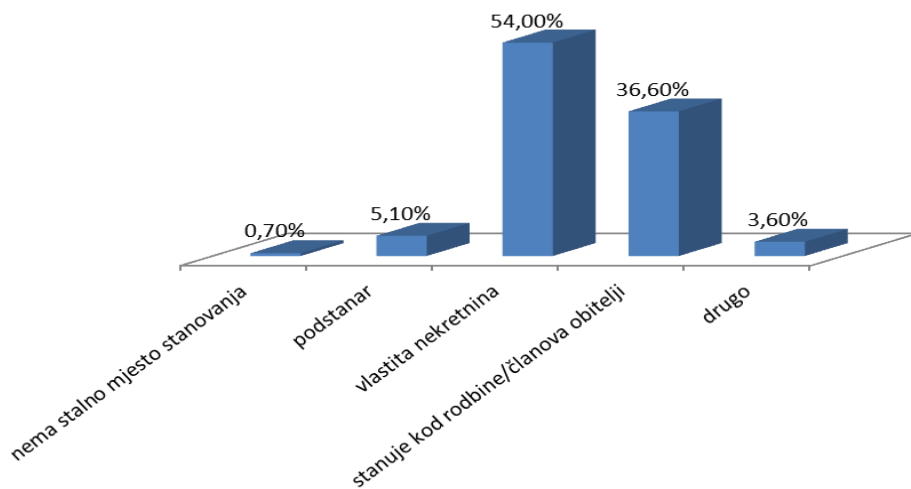
Grafikon 50
S kime je živjela žrtva

$\chi^2 = 264,000$, $df = 4$, $p = 0,000$

Najveći je relativni udio žrtava koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela živjele u vlastitoj obitelji (57,6 %). Zatim slijede žrtve koje su živjele s roditeljima ili rodbinom s relativnim udjelom u ukupnom broju žrtava od 18,5 %, te žrtve koje su živjele s vlastitom obitelji, roditeljima i/ili rodbinom. Relativno najmanje bile su zastupljene žrtve koje su živjele same (6,5 %) i žrtve koje su živjele s nekom drugom osobom s kojom nisu bile u rodbinskim odnosima (3,3 %).

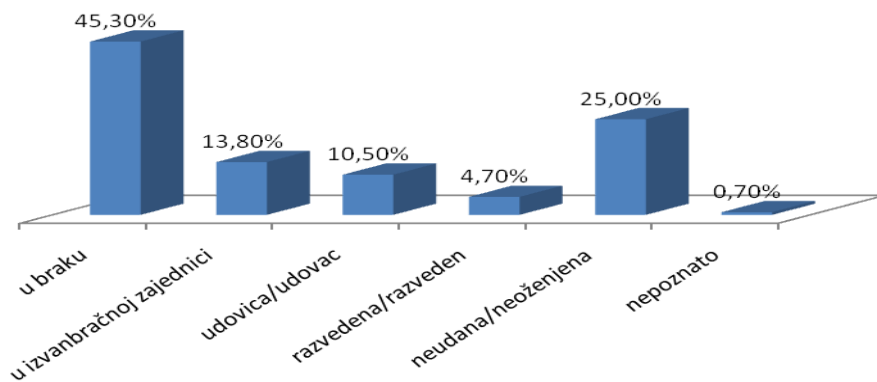
Grafikon 51
Stambeno-vlasnički status žrtve

$\chi^2 = 316,428$, $df = 4$, $p = 0,000$

Ukupno 54 % žrtava posjedovalo je vlastitu nekretninu, 36,6 % stanovalo je kod rodbine, dok je istodobno 5,10 % njih živjelo u unajmljenim stambenim prostorima.

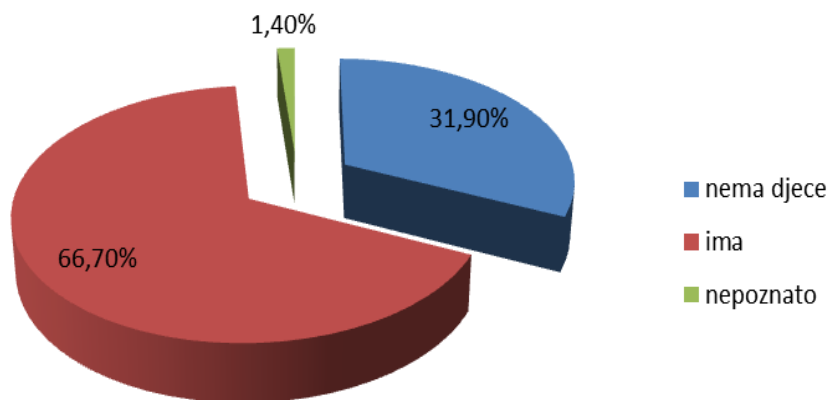
Grafikon 52
Bračni status žrtve

$$\chi^2 = 220,609, df = 5, p = 0,000$$

Relativno najveći je udio žrtava koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bile u braku (45,3 %). Nakon njih slijedi jedna četvrtina žrtava koje nisu bile u braku, odnosno koje su bile neudane ili neoženjene. Nešto je manje žrtava koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bile u izvanbračnoj zajednici (13,8 %), a još manje onih koje su bile udovice ili udovci (10,5 %).

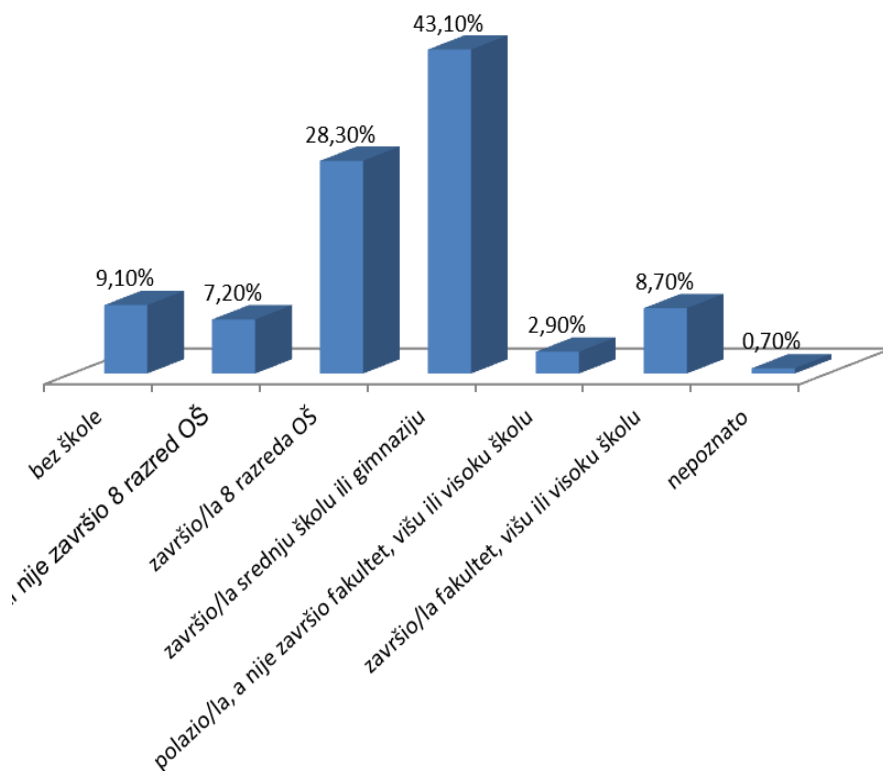
Grafikon 53
Broj djece žrtve

$$\chi^2 = 176,348, df = 2, p = 0,000$$

Relativno najveći udio žrtava (66,7 %) u vrijeme počinjenja kaznenog djela imao je jedno dijete ili više djece.

Grafikon 54
 Obrazovanje žrtve

$$\chi^2 = 279,790, df = 6, p = 0,000$$

Promatramo li obrazovni status žrtava, relativno je najveći udio onih koje su završile neku srednju školu ili gimnaziju (43,1 %). Po brojnosti slijede žrtve koje su završile osam razreda osnovne škole, te žrtve koje nisu stekle ni osnovnoškolsko obrazovanje. Približno je jednak relativni udio onih žrtava koje su završile fakultet, višu ili visoku školu i onih koje nisu završile osam razreda osnovne škole s relativnim udjelom u ukupnom broju žrtava od 8,7 % odnosno 7,2 %. Najmanji je relativni udio žrtava koje su polazile, ali nisu završile fakultet, višu ili visoku školu. Na osnovi tih podataka možemo ocijeniti da su žrtve većinom srednjeg i nižeg obrazovnog statusa, što je u skladu i s rezultatima nekih inozemnih istraživanja.

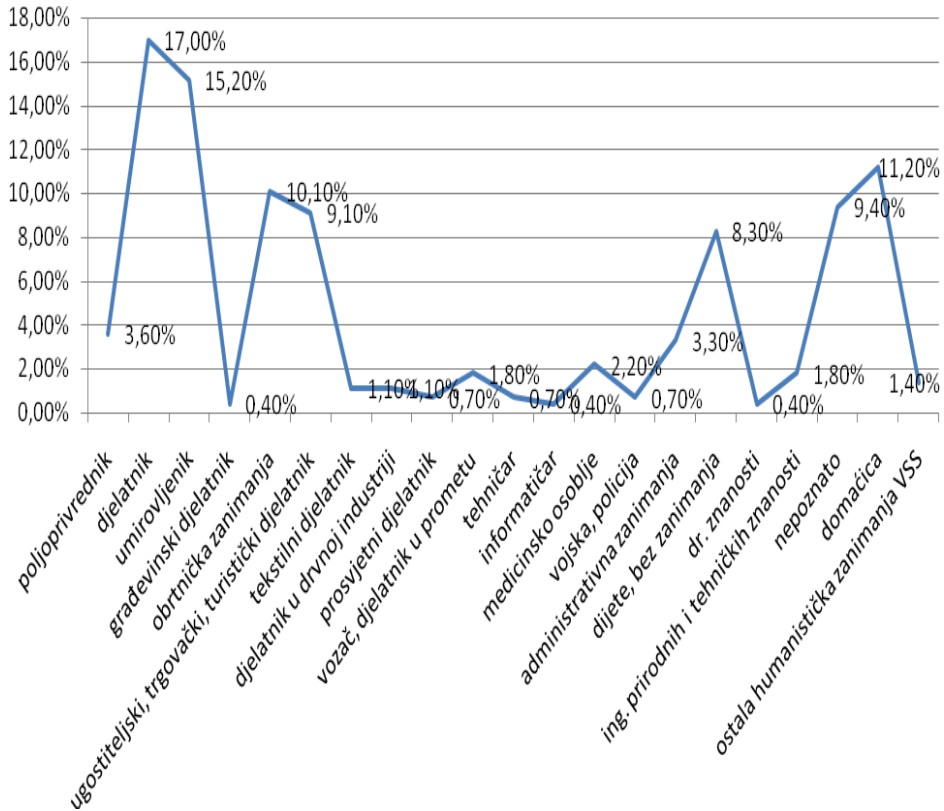
Taylor i Jasinski navode podatke iz pojedinih istraživanja (Anderson, 1997.; Hornung i drugi, 1981.; Kaukinen, 2004.) iz kojih je proizašlo da je kod žene nižeg stupnja obrazovanja od muškarca s kojim je u intimnoj vezi veći rizik od različitih vrsta njezina zlostavljanja (od psihičkog do fizičkog). Također, autori navode podatke iz pojedinih drugih istraživanja (Kaukinen, 2004.; Lambert i Firestone, 2000.; Taylor i Nabors, 2009.) prema kojima postoji povećani rizik zlostavljanja i za ženu višeg obrazovanja od muškarca s kojim je u intimnoj vezi (Taylor i Jasinski, 2011., 347).

Taylor i Nabors (2009.) navode da, u usporedbi s ženama istog obrazovanja kao i muškarac s kojim su u intimnoj vezi, upravo žene višeg obrazovanja od muškarca s kojim su u intimnoj vezi imaju deset puta veću vjerojatnost da budu ubijene od strane intimnog partnera. Iz više istraživanja (Anderson, 1997.; Gauthier & Bankston, 2004.; McCloskey, 1996.) proizašlo je da su muškarci koji zarađuju manje od žena s kojima su u intimnoj vezi više nasilni prema njima, jer na taj način kao osobe koje bi tradicionalno trebale skrbiti za obitelj kompenziraju osjećaj gubitka njihove nadmoći u tom odnosu (Taylor i Jasinski, 2011., 348).

Glede razine obrazovanja žena žrtava ubojstva intimnog partnera u vrijeme delikta, Belknap i dr. navode da je njih 34,9 % završilo srednju školu i maturiralo, 23,3 % je pohađalo srednju školu bez da je maturiralo, njih 14 % je studiralo, 11,6 % završilo je studij, u manjem postotku bilo je zastupljeno obrazovanje u nekoj tehničkoj školi (9,3 %), a u najmanjem postotku u razini obrazovanja bio je zastupljen poslijediplomski studij (7 %). Od muškaraca koji su bili žrtve ubojstva počinjenog od strane intimne partnerice najviše ih je pohađalo srednju školu (50 %), a u podjednakom broju bili su zastupljeni oni koji su završili srednju školu i maturirali te oni koji su završili fakultet (25 %). Ostale vrste obrazovanja nisu bile zastupljene u okviru provedenog istraživanja (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Liem i Darryl navode u okviru svoga istraživanja kako su žene žrtve ubojstva intimnog partnera imale niže ili nikakvo obrazovanje (Liem i Darryl, 2009., 346).

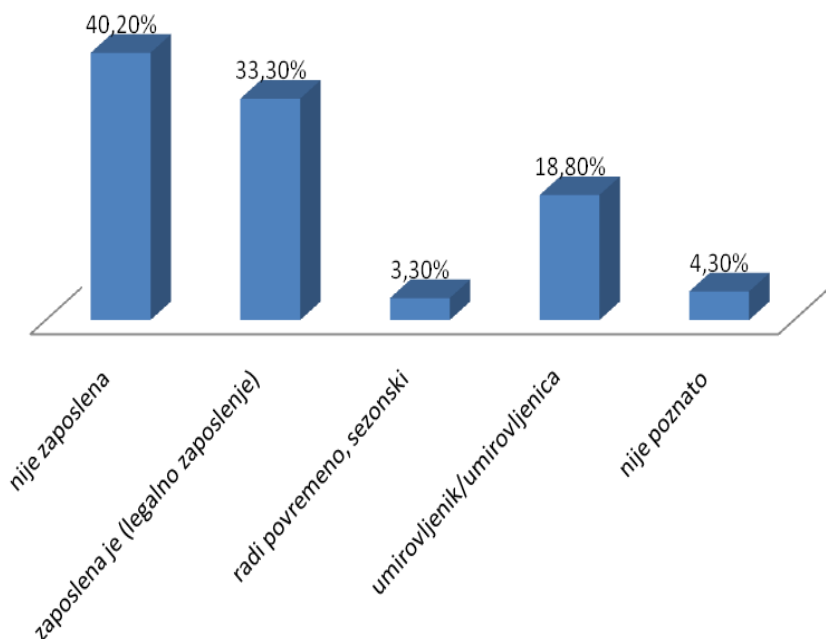
Grafikon 55
Zanimanje žrtve

$$\chi^2 = 322,348, df = 20, p = 0,000$$

Iz analiziranih slučajeva u našem istraživanju vidljivo je kako su žrtve relativno najviše po zanimanju bile djelatnici (17 %) i umirovljenici (15,2 %). Većom brojnošću zastupljene su i žrtve koje su bile domaćice (11,2 %), žrtve koje su se bavile obrtničkim zanimanjima (10,1 %), one koje su bile ugostiteljski, trgovački i turistički djelatnici (9,1 %), a kao žrtve zabilježene su i osobe bez zanimanja odnosno djeca (8,3 %). Od drugih, manje zastupljenih zanimanja žrtava u ovom istraživačkom uzorku pojavljuju se osobe koje su bile poljoprivrednici, građevinski djelatnici, tekstilni djelatnici, djelatnici u drvenoj industriji, prosvjetni djelatnici, vozači i djelatnici u prometu i dr.

Grafikon 56
Zaposlenje žrtve

$$\chi^2 = 153,601, df = 4, p = 0,000$$

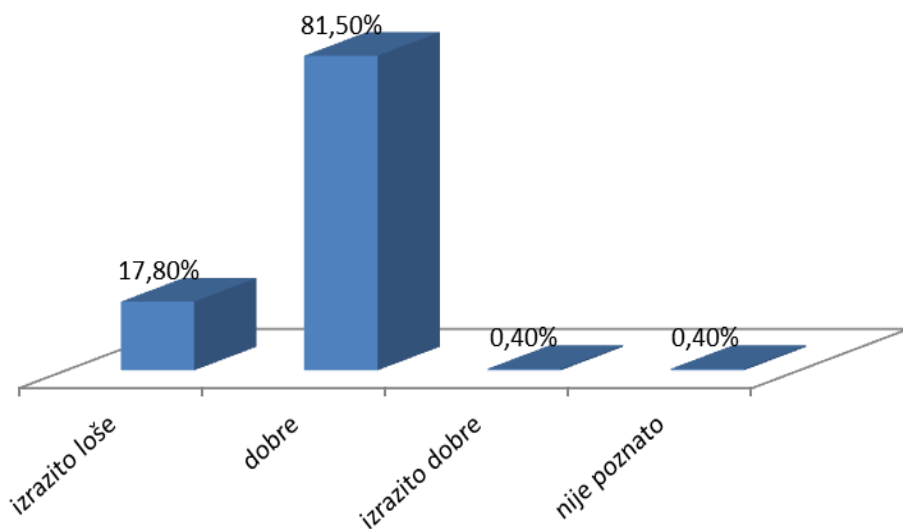
Zaposlenje je jedan od važnih socioekonomskih čimbenika koji utječe na odnose među članovima obitelji. Rezultati našeg istraživanja pokazuju da su žrtve u velikoj mjeri bile nezaposlene (40,2 %), dok ih je istodobno samo jedna trećina bila legalno zaposlena.

Za usporedbu, Belknap i dr. u svom istraživanju navode da su žene žrtve ubojstva intimnog partnera u najvećem broju slučajeva bile zaposlene (75 %), a ostale su bile nezaposlene (16,7 %), umirovljene (3,6 %), nesposobne za rad (2,4 %), studentice (1,2 %) ili pak malodobne za zaposlenje (1,2 %). Muškarci koji su bili žrtve ubojstava počinjenih od strane intimnih partnerica bili su u najvećem broju zaposleni (58,3 %), potom nezaposleni (25 %), potom u podjednakom postotku umirovljeni i osobe su ispod dobi za zaposlenje (8,3 %), studenata i osoba nesposobnih za rad nije bilo u okviru provedenog istraživanja (Belknap, Larson, Abrams, Garcia, Anderson-Block, 2012., str. 366.).

Vrlo se mali broj žrtava iz analiziranih predmeta (3,3 %) bavio nekom vrstom samostalne djelatnosti.

$$\chi^2 = 488,239, df = 2, p = 0,000$$

Grafikon 57
Materijalne prilike žrtve

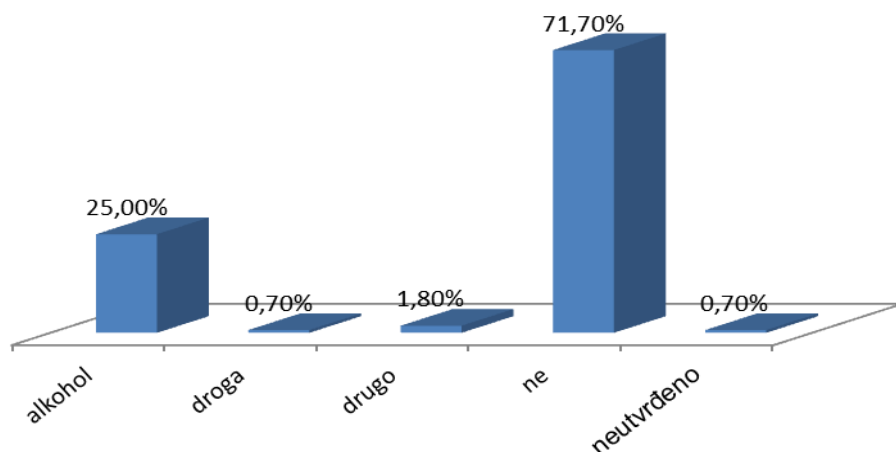
$$\chi^2 = 492,522, df = 3, p = 0,000$$

Iako u spisima nije bilo dovoljno podataka prema kojima bi se precizno mogle ocijeniti materijalne prilike žrtava, ipak su se na osnovi općih podataka okvirno procijenile takve prilike.

Može se reći da su najtočnije krajnje vrijednosti, odnosno izrazito dobre i izrazito loše materijalne prilike. Ako se na takav način analiziraju materijalne prilike žrtava nalazimo da ih je 17,8 % živjelo u izrazito lošem imovnom stanju, a tek 0,4 % u izrazito dobrom imovnom stanju.

Grafikon 58

Utjecaj opojnih sredstava na žrtvu u vrijeme počinjenja

$$\chi^2 = 521,065, df = 4, p = 0,000$$

Utjecaj opojnih sredstava smatra se značajnim kriminogenim čimbenikom koji je povezan s deliktima nasilja, osobito kada je prisutan kod počinitelja. Međutim, i alkoholiziranost žrtve u nekim okolnostima može dovesti do počinjenja takvih delikata.

U analiziranom uzorku utvrđena je prisutnost alkohola kod jedne četvrtine žrtava, a vrlo je mali broj njih bio pod utjecajem nekog drugog sredstva (1,8 %) te pod utjecajem droge (0,7 %).

Tablica 8

		Utjecaj opojnih sredstava na žrtvu u vrijeme počinjenja					Ukupno	Statistika		
		alkohol	droga	drugo	ne	neutvrđeno		χ^2	Df	značajnost
Spol žrtve	muško	37,5%	0,8%	2,5%	59,2%	0,0%	100,0%	20,08	4	0,000
	žensko	15,4%	0,6%	1,3%	81,4%	1,3%	100,0%			
	ukupno	25,0%	0,7%	1,8%	71,7%	0,7%	100,0%			
Starost žrtve u vrijeme počinjenja	0-13	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	58,43	24	0,000
	14-17	11,1%	0,0%	0,0%	77,8%	11,1%	100,0%			
	18-20	20,0%	20,0%	0,0%	60,0%	0,0%	100,0%			
	21-30	23,1%	2,6%	2,6%	71,8%	0,0%	100,0%			
	31-50	23,6%	0,0%	1,9%	74,5%	0,0%	100,0%			
	51-70	33,7%	0,0%	1,2%	65,1%	0,0%	100,0%			
	71 i više	22,7%	0,0%	4,5%	68,2%	4,5%	100,0%			
	ukupno	25,1%	0,7%	1,8%	71,6%	0,7%	100,0%			
Obrazovanje žrtve	bez škole	20,0%	0,0%	0,0%	80,0%	0,0%	100,0%	37,76	24	0,037
	pohađao/la školu, ali nije završio 8 razred OŠ	35,0%	0,0%	0,0%	65,0%	0,0%	100,0%			
	završio/la 8 razreda OŠ	29,5%	0,0%	0,0%	69,2%	1,3%	100,0%			
	završio/la srednju školu ili gimnaziju	23,5%	1,7%	0,8%	73,1%	0,8%	100,0%			
	polazio/la, a nije završio fakultet, višu ili visoku školu	0,0%	0,0%	12,5%	87,5%	0,0%	100,0%			
	završio/la fakultet, višu ili visoku školu	16,7%	0,0%	12,5%	70,8%	0,0%	100,0%			
	nepoznato	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%			
	ukupno	25,0%	0,7%	1,8%	71,7%	0,7%	100,0%			
Sklonost alkoholu	nije poznato	26,5%	2,4%	1,2%	68,7%	1,2%	100,0%	1,386	12	0,000
	da, liječena ovisnost	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%			
	prekomjerno pijenje	83,0%	0,0%	0,0%	14,9%	2,1%	100,0%			
	ne	3,5%	0,0%	2,8%	93,7%	0,0%	100,0%			
	ukupno	25,0%	0,7%	1,8%	71,7%	0,7%	100,0%			

Karakteristike žrtve i utjecaj opojnih sredstava na žrtvu

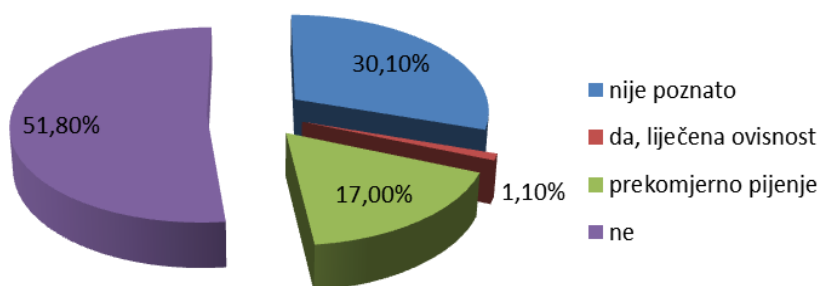
Statistička značajnost pronađena je u međuodnosu utjecaja opojnih sredstava i nekih obilježja žrtava. Vidimo da je alkoholiziranost u vrijeme počinjenja kaznenog djela prisutnija kod žrtava muškog spola. Naime, 37,5 % muških žrtava bilo je alkoholizirano, dok je taj postotak kod žrtava ženskog spola istodobno 15,4 %.

Analiza također pokazuje rast razine alkoholiziranosti žrtava s obzirom na starost. Tako je alkoholiziranost pronađena kod 11,1 % žrtava u maloljetničkoj dobi i raste do 33,7 % kod žrtava starosti od 51 do 70 godina.

Usporedimo li obrazovni status žrtava i utjecaj alkohola, vidimo da je on izraženiji kod žrtava s nižim obrazovnim statusom i da postupno pada s višim stupnjem obrazovanja.

Očekivani su i rezultati koji pokazuju kako su žrtve liječene od ovisnosti i žrtve koje prekomjerno piju relativno najčešće u vrijeme počinjenja analiziranog kaznenog djela bile pod utjecajem alkohola. Žrtve koje su liječene od ovisnosti su u vrijeme počinjenja u svim slučajevima bile pod utjecajem alkohola, dok su žrtve kod kojih je ustanovljeno prekomjerno uživanje alkohola u visokih 83 % slučajeva istodobno također bile pod utjecajem alkohola.

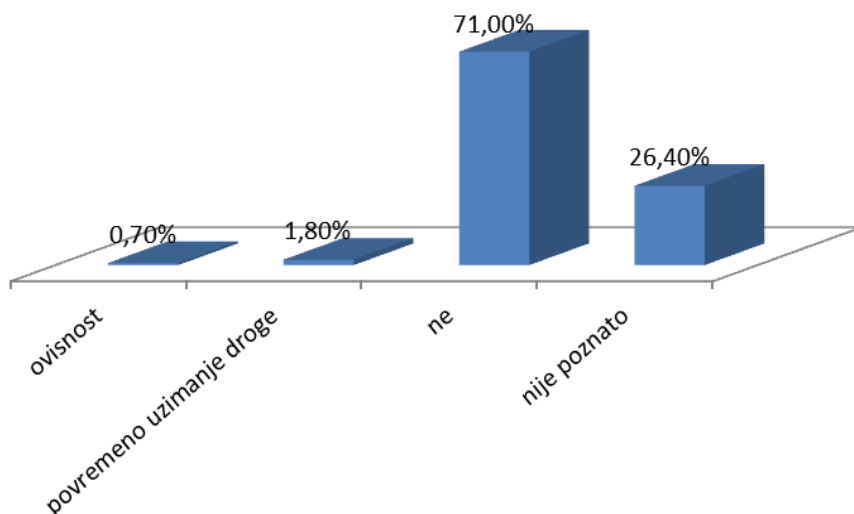
Grafikon 59
Sklonost alkoholu

$$\chi^2 = 521,065, df = 4, p = 0,000$$

Iako nalazimo da je u vrijeme počinjenja kaznenog djela jedna četvrtina žrtava bila alkoholizirana, sklonost alkoholu odnosno prekomjernom pijenju nalazimo kod 17 % žrtava kaznenih djela, a relativni je udio žrtava liječenih ovisnika o alkoholu iznosio 1,1 %. Kod podataka o žrtvinoj sklonosti alkoholu svakako treba uzeti u obzir da se u 30,1 % slučajeva u analiziranim predmetima ne pronalazi podatak o žrtvinoj sklonosti alkoholu.

Grafikon 60
Konzumiranje droga

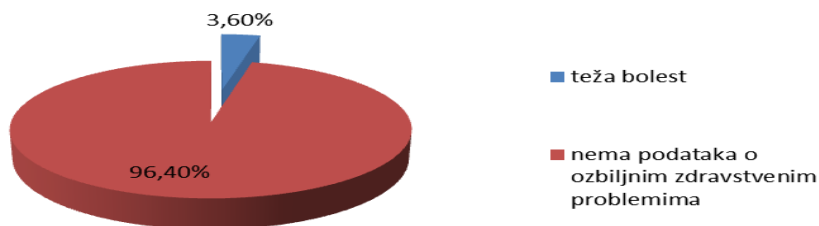

$$\chi^2 = 358,406, df = 3, p = 0,000$$

Najveći broj žrtava nije bio sklon konzumiranju opojnih droga (relativni udio od 71 % u ukupnom broju žrtava). Pronalazi se vrlo mali relativni udio žrtava koje su povremeno konzumirale drogu i onih koje su bile ovisnici (relativni udio od 1,8 % odnosno 0,7 %).

I kod podataka koji se odnose na žrtvino konzumiranje droge treba uzeti u obzir da se u nešto više od jedne četvrtine analiziranih predmeta ne pronalazi podatak o konzumaciji opojne droge.

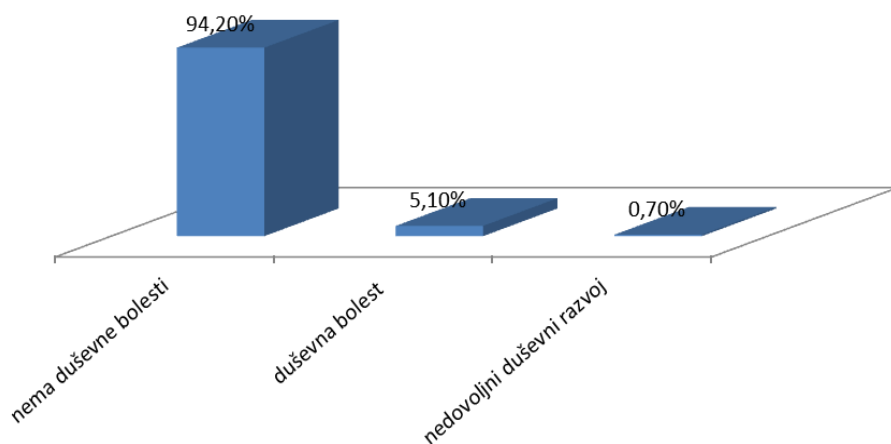
Grafikon 61
Teža bolest žrtve

$$\chi^2 = 237,449, df = 1, p = 0,000$$

U svega 3,6 % slučajeva žrtve su bolovale od težih bolesti kao što su karcinom, srčane bolesti, epilepsija, preživljeni moždani udar, teži oblik arterioskleroze i dijabetes. U ostalih 96,4 % slučajeva nisu pronađeni podatci o ozbiljnijim zdravstvenim problemima žrtve. U četiri slučaja žrtva je imala tjelesni invaliditet.

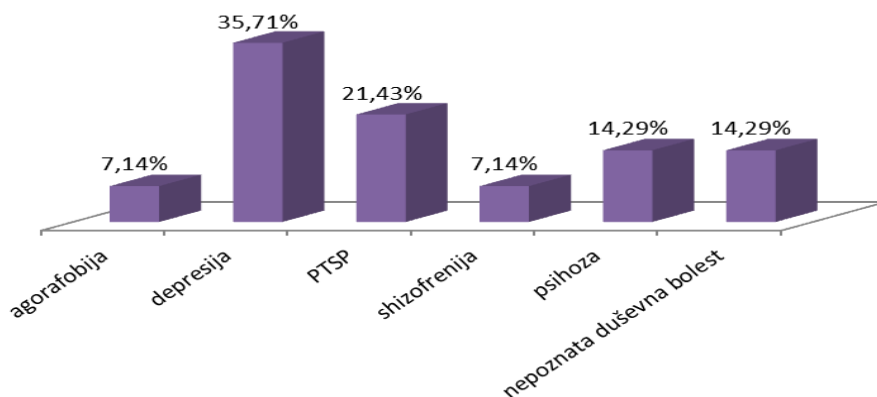
Grafikon 62
Duševno zdravlje žrtve

$$\chi^2 = 460,957, df = 2, p = 0,000$$

Istraživanjem su također razmatrani različiti duševni poremećaji kao mogući kriminogeni čimbenici. Različite oblike duševnih bolesti i nedovoljnog duševnog razvoja nalazimo tek kod 5,8 % žrtava kaznenih djela.

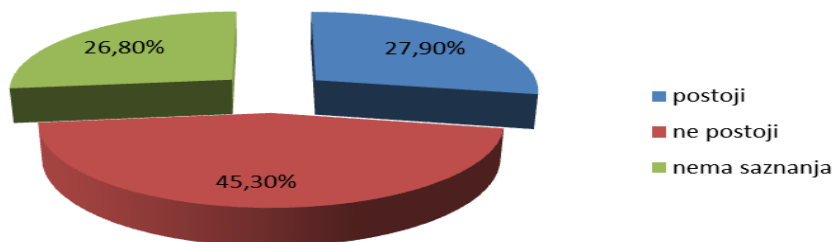
Grafikon 63
Duševna bolest i poremećaji žrtve

$$\chi^2 = 4,857, df = 5, p = 0,434$$

Među identificiranim duševnim bolestima najzastupljeniji su depresija (35,71 %) i PTSP (21,43 %), a zatim slijede psihoza (14,29 %), agorafobija i shizofrenija (7,14 %) te druge neimenovane duševne bolesti.

Grafikon 64
Doprinos žrtve viktimizaciji

$$\chi^2 = 17,804, df = 2, p = 0,000$$

Prilikom analize spisa razmatran je i doprinos žrtava počinjenju kaznenih djela. Rezultati pokazuju da u 45,30 % slučajeva nisu uočeni čimbenici kojima bi žrtva doprinijela viktimizaciji. Ipak, u 27,9 % slučajeva nalazimo okolnosti koje možemo ocijeniti kao žrtvin doprinos viktimizaciji, koji varira od slučaja do slučaja. Kad se sažmu dobiveni rezultati, vidljivo je kako je alkohol i alkoholiziranost žrtve u najvećem broju takvih slučajeva doprinio viktimizaciji. Isto tako je vrlo čest slučaj da je upravo žrtva tijekom ranijeg razdoblja bila zlostavljač, odnosno počinitelj prekršaja ili kaznenih djela s elementima nasilja usmjerenog prema kasnijem počinitelju, i to vrlo često u alkoholiziranom stanju.

Tablica 9

		Doprinos žrtve viktimizaciji			Ukupno	Statistika		
		postoji	ne postoji	nema saznanja		χ^2	df	značajnost
Prema kome je prethodno nasilničko ponašanje žrtve bilo usmjereno	prema članovima obitelji	63,0%	22,2%	14,8%	100,0%	41,58	6	0,000
	drugim osobama	46,7%	13,3%	40,0%	100,0%			
	prema članovima obitelji i drugim osobama	42,9%	0,0%	57,1%	100,0%			
	nije bilo prethodnog nasilničkog ponašanja	21,4%	53,2%	25,5%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			
Žrtva je ranije fizički zlostavljala druge osobe	da	52,9%	8,8%	38,2%	100,0%	21,99	2	0,000
	ne	24,4%	50,4%	25,2%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			
Žrtva je ranije psihički zlostavljala druge osobe	da	52,4%	11,9%	35,7%	100,0%	24,3	2	0,000
	ne	23,5%	51,3%	25,2%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			

Doprinos žrtve viktimizaciji i ranije nasilničko ponašanje žrtve
 Žrtve koje su svojim ponašanjem doprinijele viktimizaciji u

značajnoj su se mjeri nasilnički ponašale prema članovima obitelji (63 %), drugim osobama (46,7 %) te istodobno prema članovima obitelji i drugim osobama (42,9 %). Pri tome se posebno ističe fizičko i psihičko nasilje, koje je zabilježeno u više od polovice slučajeva.

Samoubojstvo žrtve

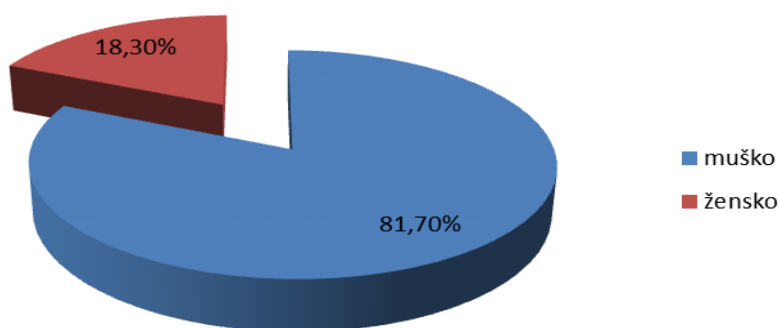
Razmatrane su i činjenice vezane uz suicidalnost žrtava. U osam analiziranih slučajeva pronađeni su podatci koji svjedoče da je žrtva ranije prijetila počinjenjem samoubojstva. U dva slučaja ona je pokušala samoubojstvo, a u jednom je slučaju nakon pokušaja ubojstva pokušala počiniti samoubojstvo. Niti u jednom slučaju nakon počinjenog pokušaja ubojstva žrtva nije počinila samoubojstvo.

5. OBILJEŽJA POČINITELJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA

Za razumijevanje kompleksnog sustava počinjenja delikata nasilja nezaobilazna karika jesu obilježja počinitelja. Upravo razumijevanje mehanizama koji počinitelja dovode do izvršenja kaznenog djela predstavlja temelj za razvoj metoda prevencije. Obilježja počinitelja analizirana su prema sličnom modelu kao i obilježja žrtve.

Sva analizirana kaznena djela počinitelj je izvršio samostalno, bez pomoći drugih osoba.

Grafikon 65
Spol počinitelja

$$\chi^2 = 94,472, df = 1, p = 0,000$$

Iz analiziranih slučajeva vidljivo je da je u više od tri četvrtine odnosno u 81,70 % slučajeva počinitelj ubojstva i pokušaja ubojstva člana obitelji bila osoba muškog spola.

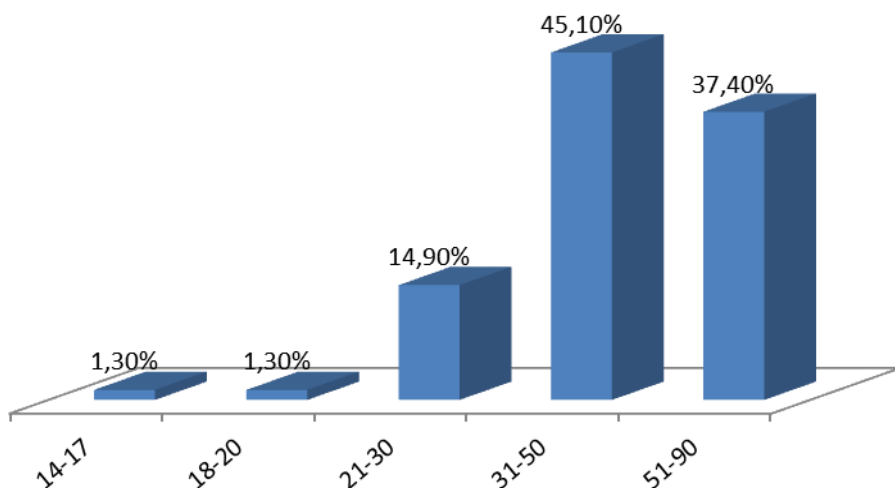
Belknap i dr. navode podatke prema kojima je 28 % od 63 % svih ubojstava žena u SAD-u i Kanadi u biti bilo ubojstvo počinjeno od strane intimnog partnera (Bachman i Saltzman, 1995.; Dawson i Gartner, 1998.; Glass, Koziol-McLain, Campbell i Block, 2004.) što je znatno više nego ubojstava počinjenih na štetu muškaraca (Bachman i Saltzman, 1995.;

Smith i dr., 1998.). Stoga istraživači posebno naglašavaju kako doista proizlazi da muškarci čine većinu ubojstava intimnog partnera, pozivajući se na rezultate proizašle iz brojnih, ranije provedenih istraživanja na tu temu (Bachman i Saltzman, 1995.; Biroscak, Smith i Post, 2006.; Bossarte, Simon i Barker, 2006.; Campbell, Glass, Sharps, Laughon i Bloom, 2007.; DeJong, Pizzaro i McGarrell, 2011.; Gauthier i Bankston, 1997.; Langford, Isaac i Kabat, 1998.; Serran i Firestone, 2004.; Shai, 2010.; Smith, Moracco i Butts, 1998.; Vittes i Sorrenson, 2008.).

Isti autori također navode podatke iz drugih istraživanja (Block i Christakos, 1995.; Browne i Williams, 1989.; DeJong i dr., 2011.; Gauthier i Bankston, 1997.; Greenfeld i Snell, 1999.) prema kojima žene, kada (uopće) počine ubojstvo, najčešće ubijaju sadašnjeg ili bivšeg intimnog partnera (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 360).

Kad je u pitanju ubojstvo intimnog partnera i djece istodobno, iz pojedinih istraživanja (Adelson, 1961.; Byard i dr., 1999.; Harder, 1967.; Marleau i dr., 1999.; Somander i Rammer, 1991.) proizlazi da takva ubojstva najčešće čine muškarci (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 104).

Grafikon 66
Starost počinitelja

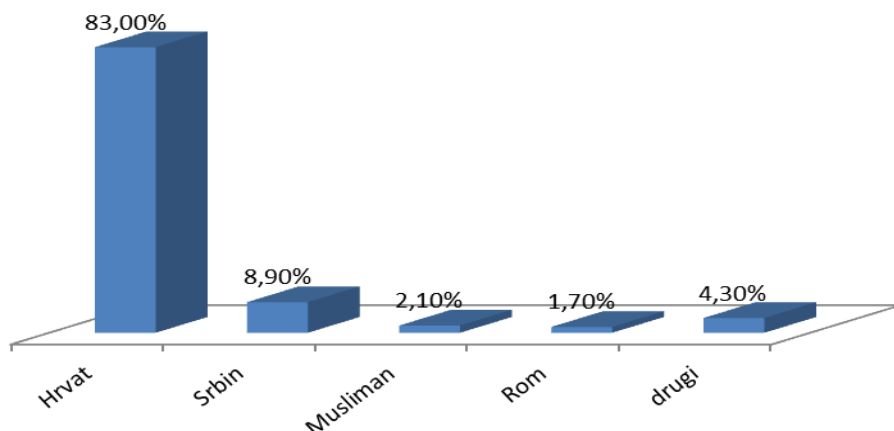

$$\chi^2 = 195,277, df = 4, p = 0,000$$

Gotovo su svi počinitelji u vrijeme izvršenja analiziranih kaznenih djela bili punoljetni. Najveći broj počinitelja, s relativnim udjelom u ukupnom broju počinitelja od 45,1 %, bio je u dobi od 31 do 50 godina. Nakon njih slijede počinitelji u dobi od 51 do 90 godina s relativnim udjelom od 37,4 %, a zatim oni u dobi od 21 do 30 godina.

Kod ubojstava intimnog partnera i djece istodobno, iz pojedinih je istraživanja (Ewing, 1997.) proizašlo da su počinitelji najčešće muškarci u dobi između 30 i 40 godina (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 104).

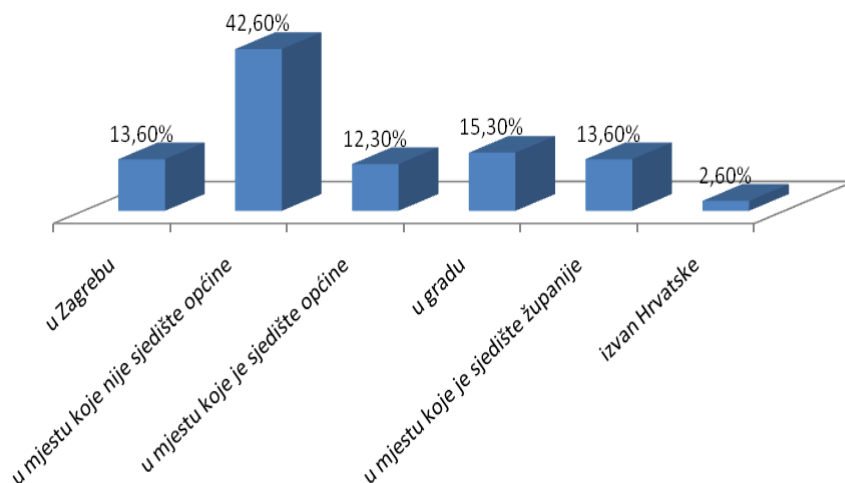
Grafikon 67
Nacionalna pripadnost počinitelja

$$\chi^2 = 586,426, df = 4, p = 0,000$$

Počinitelji analiziranih kaznenih djela u 83 % slučajeva po nacionalnosti su Hrvati. Nakon njih po zastupljenosti slijede pripadnici srpske nacionalne manjine s relativnim udjelom od 8,9 %, a preostali relativni udio od 8,1 % otpada na pripadnike muslimanske, romske i drugih nacionalnih manjina zastupljenih u Republici Hrvatskoj.

Grafikon 68
Mjesto stanovanja počinitelja

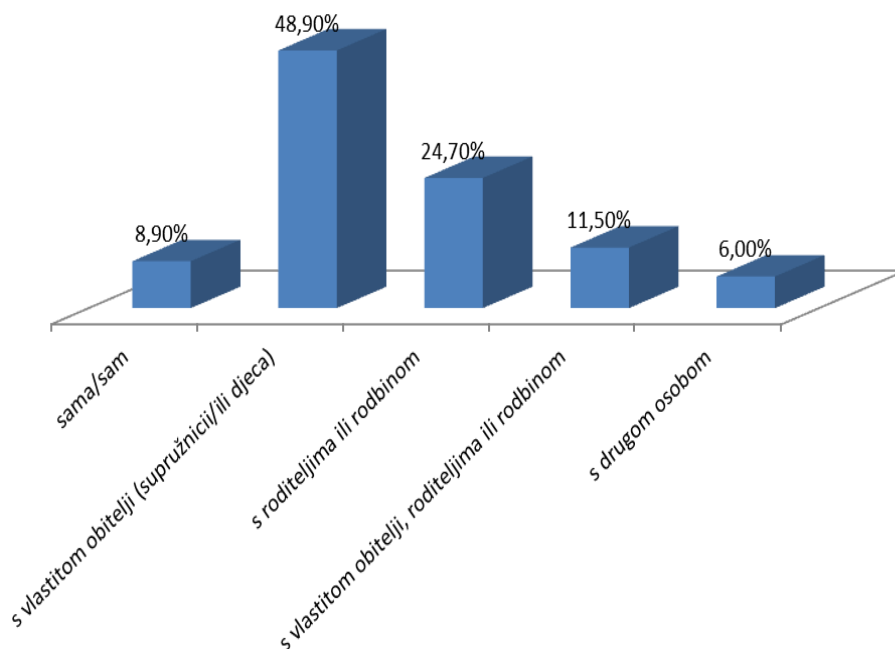

$$\chi^2 = 128,089, df = 5, p = 0,000$$

Kada se sagledaju podatci koji se odnose na mjesto stanovanja počinitelja, vidljivo je kako je relativno najveći broj počinitelja (42,6 %) u vrijeme kaznenog djela stanovao u malom mjestu koje nije ni sjedište općine. Zatim slijede podjednaki relativni udjeli počinitelja koji su u vrijeme kaznenog djela stanovali u mjestu koje je sjedište općine, u nekom od gradova sjedišta županija u Republici Hrvatskoj te oni koji su stanovali u glavnom gradu.

U analiziranom je grafikonu posebno izdvojen i prikazan Zagreb, u kojem je stanovao 13,6 % počinitelja. Iako se taj udio na prvi pogled posebno ne ističe, on ipak predstavlja znatan udio počinitelja, napose imajući na umu da su kod drugih prikazanih kategorija sumirani podatci o počiniteljima iz različitih mjesta, upravnih sjedišta i gradova s cijelog područja Republike Hrvatske.

Grafikon 69
S kime je počinitelj stanovao

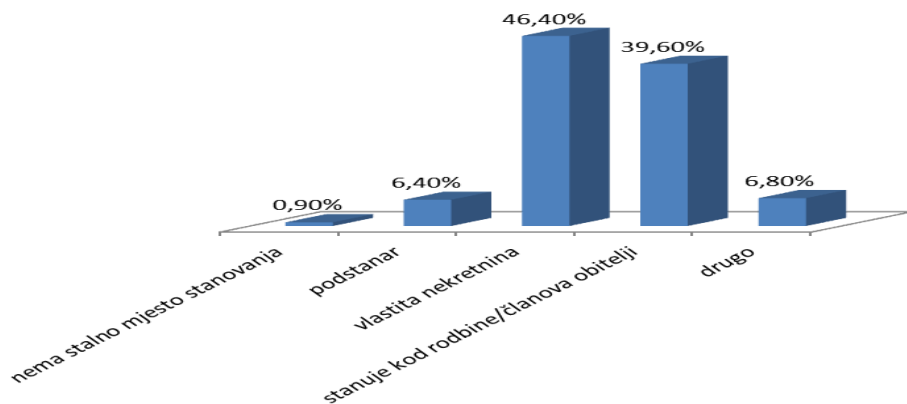

$$\chi^2 = 147,021, df = 4, p = 0,000$$

U gotovo polovini slučajeva počinitelj kaznenog djela nasilja u obitelji s teškom posljedicom stanovao je sa svojom obitelji, a koja u ovom istraživanju obuhvaća supružnika i/ili djecu. Nadalje, 36,2 % počinitelja također je stanovalo sa svojom obitelji, odnosno s roditeljima ili djecom, ili pak s vlastitom obitelji, roditeljima ili rodbinom.

Najmanji broj počinitelja, s relativnim udjelom od 6 %, živio je s nekom drugom osobom, u najvećem broju slučajeva izvanbračnim supružnikom, ili je živio sam (8,9 %).

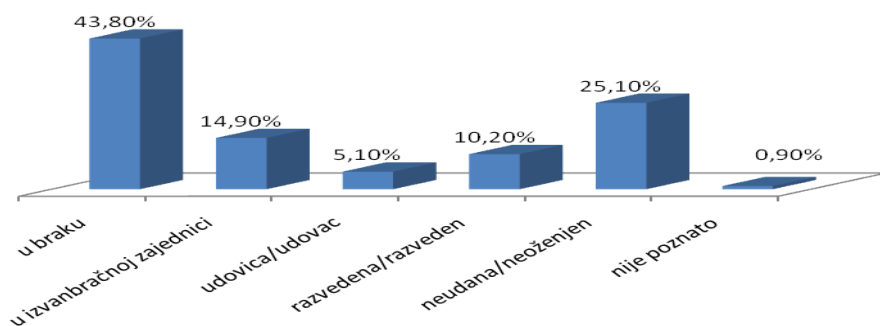
Grafikon 70
Stambeno-imovinski status počinitelja

$$\chi^2 = 212,128, df = 4, p = 0,000$$

Počinitelji istraživanih kaznenih djela u najvećem broju slučajeva (46,4 %) stanovali su u vlastitoj nekretnini. U nešto manjem broju slučajeva, s relativnim udjelom od 39,6 % u ukupnom broju, počinitelj je stanovao kod rodbine ili članova obitelji. Relativno podjednak broj počinitelja obuhvaćenih ovim istraživanjem stanovao je u podstanarskom stanu ili je imao neki drugi smještaj, primjerice smještaj u staračkom domu, smještaj kod žrtve ili je smještaj dobio na korištenje. Najmanji broj počinitelja nije imao stalno mjesto stanovanja.

Grafikon 71
Bračni status počinitelja

$$\chi^2 = 174,506, df = 5, p = 0,000$$

U 58,7 % analiziranih slučajeva počinitelj je u vrijeme kaznenog

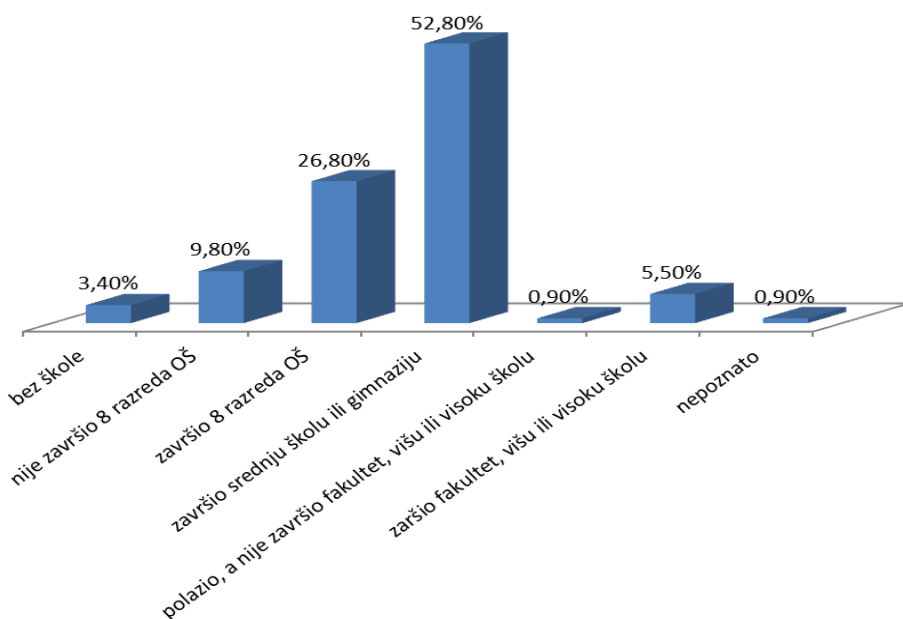
djela bio u braku ili u izvanbračnoj zajednici. Iz analiziranih podataka vidljivo je kako je gotovo tri puta više počinitelja bilo u braku nego u izvanbračnoj zajednici. Jedna četvrtina počinitelja bila je neoženjena/neudana, što je znatno više od onih koji su bili razvedeni (10,2 %). Uvodno su definirani kriteriji bračne zajednice.

Thomas i dr. u istraživanju navode da su muške osobe koje su počinile ubojstvo intimnog partnera najčešće bile zaposlene te se nalazile u tradicionalnom obliku veze – braku (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011., 304).

Od ukupnog broja počinitelja njih 69,8 % je u vrijeme počinjenja imalo jedno ili više djece.

$$\chi^2 = 36,804, df = 1, p = 0,000$$

Grafikon 72
Obrazovanje počinitelja

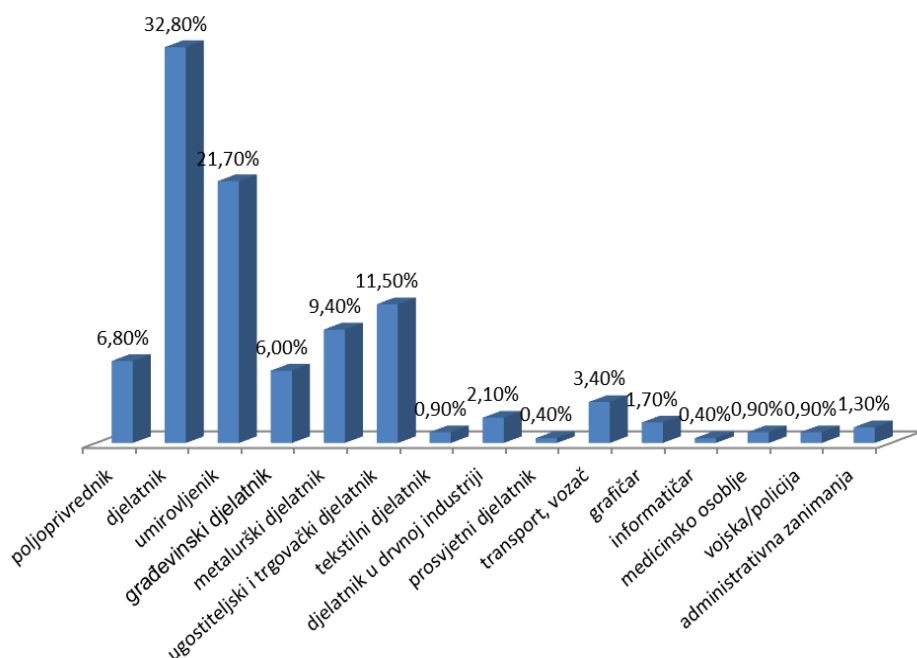
$$\chi^2 = 364,170, df = 6, p = 0,000$$

Najveći broj počinitelja (52,8 %) završio je srednju školu ili gimnaziju. Nešto više od jedne četvrtine počinitelja steklo je osnovnoškolsko obrazovanje, a 9,8 % njih pohađalo je osnovnu školu, ali

nije završilo prvih osam razreda. Visoko obrazovanje, tj. obrazovanje sa završenim fakultetom, višom ili visokom školom, steklo je 5,5 % počinitelja. Nešto manje njih u analiziranom uzorku nije završilo školu, a najmanji je broj počinitelja polazio, ali nije završio fakultet, višu ili visoku školu. Razina obrazovanja u počinitelja vrlo je slična onoj kakva je zabilježena u žrtava, dakle srednja do niža.

Belknap i dr. iznose podatak da je žena kao počinitelj ubojstva intimnog partnera najčešće pohađala ili završila srednju školu maturirajući (33 %), a u podjednakom postotku pohađala je tehničku školu ili fakultet, ili je pak diplomirala na fakultetu (11,1%). Muškarac kao počinitelj ubojstva intimnog partnera najčešće je pohađao srednju školu (37,5 %), nešto manje njih završilo je srednju školu maturirajući (25 %), pohađalo fakultet (17,5 %), diplomiralo na fakultetu (10 %), a 5 % njih pohađalo je tehničku školu ili poslijediplomski studij (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Grafikon 73
Zanimanje počinitelja

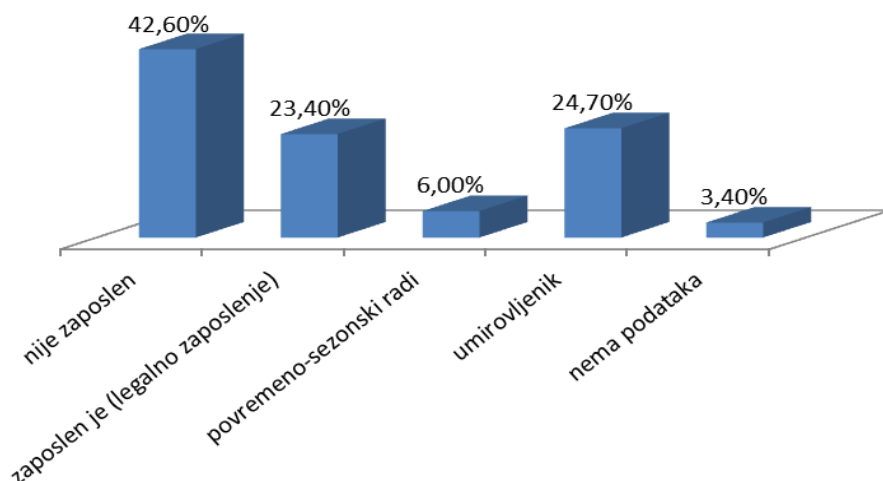
$$\chi^2 = 423,915, df = 14, p = 0,000$$

Ako se analizira zanimanje počinitelja, najveći broj ih se izjasnio kao djelatnici/radnici. Nakon njih slijede počinitelji koji su u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili u mirovini, i to s relativnim udjelom od 21,7 % u ukupnom broju. S gotovo jednakim udjelom slijede počinitelji koji su po zanimanju bili ugostiteljski ili trgovački djelatnici te metalurški djelatnici. Isto tako gotovo je jednak relativni udio počinitelja (6,8 % odnosno 6 %) koji su bili poljoprivrednici i građevinski djelatnici. Osim navedenih zanimanja počinitelji su po zanimanju bili i tekstilni djelatnici, djelatnici u drvenoj industriji, prosvjetni djelatnici, djelatnici u transportu, vozači, grafičari, informatičari, medicinsko osoblje, djelatnici vojske ili policije te administrativni djelatnici.

Kivivuori i Lehti u istraživanju ubojstava u Finskoj počinjenih u razdoblju od 2003. do 2009. godine navode kako su muške osobe u mirovini bili prevladavajući počinitelji ubojstva intimnog partnera (Kivivuori i Lehti, 2011., 69).

Od zaposlenih muških počinitelja ubojstva intimnog partnera 76 % ih je bilo zaposleno kao djelatnici/radnici, a 12 % na obrazovno zahtjevnijim i bolje plaćenim radnim mjestima (tzv. *white collar job*). Od zaposlenih ženskih počinitelja ubojstva intimnog partnera 50 % je bilo zaposleno na takvim radnim mjestima (Kivivuori i Lehti, 2011., 69 i 70).

Grafikon 74
Zaposlenje počinitelja

$$\chi^2 = 119,234, df = 4, p = 0,000$$

Nezaposlenost je u pravilu povezana s nižim socioekonomskim statusom i možemo je smatrati značajnim kriminogenim čimbenikom. Tako i rezultati ovog istraživanja pokazuju da je najveći broj počinitelja (42,6 %) u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio nezaposlen. Nešto manje od jedne četvrtine počinitelja bilo je zaposleno, a gotovo jednako toliko počinitelja u vrijeme počinjenja kaznenog djela bilo je u mirovini (24,7 %).

U vezi nezaposlenosti Kivivuori i Lehti zaključuju kako je ona prevladavajuća u svim kategorijama ubojstava, kako onih intimnog partnera i rođaka, tako i općenito u drugim tipovima ubojstva u općoj populaciji (Kivivuori i Lehti, 2011., 67).

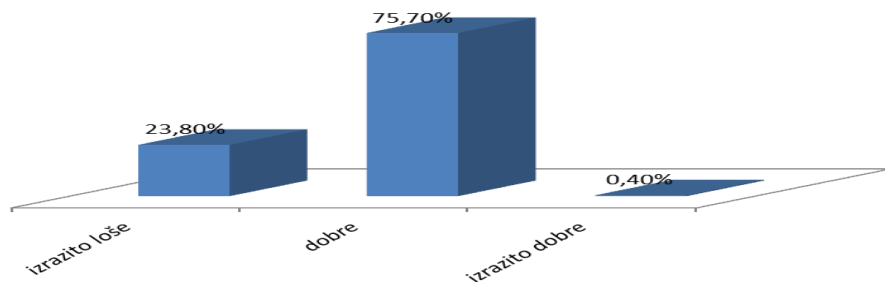
Belknap i dr. navode u istraživanju da je žena kao počinitelj ubojstva intimnog partnera najčešće bila zaposlena (38,5 %), nešto rjeđe nezaposlena (30,8 %), zatim studentica (15,4 %), a u podjednakom postotku umirovljena i nesposobna za rad (7,7 %). Muškarac kao počinitelj ubojstva intimnog partnera najčešće je bio zaposlen (60,8 %), nezaposlen je bio u 25,8 % slučajeva, nesposoban za rad u njih 5,2 %, ispod dobi za zaposlenje u 4,1 % slučajeva, umirovljen u 3,1 %, a student u 1 % slučajeva (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Samostalnom djelatnošću bavilo se 5,5 % počinitelja ($\chi^2 = 185,877$, $df = 1$, $p = 0,000$), dok je 9,4 % počinitelja u vrijeme počinjenja djela prihode za život stjecalo neprijavljenim radom odnosno radom na „crno“. ($\chi^2 = 155,238$, $df = 1$, $p = 0,000$)

U uzorku je bilo i 6,8 % počinitelja koji su zbog vrlo malih prihoda bili korisnici socijalne pomoći.

$$\chi^2 = 175,357, df = 1, p = 0,000$$

Grafikon 75
Materijalne prilike počinitelja

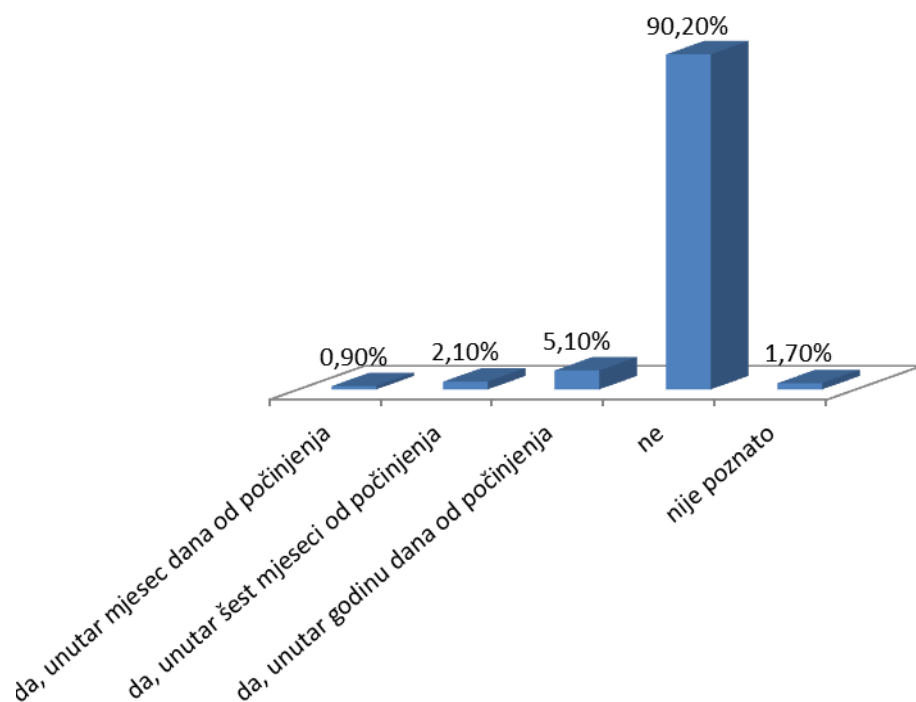

$$\chi^2 = 209,523, df = 2, p = 0,000$$

Jednako kao i prilikom analize obilježja žrtve ocijenjene su materijalne prilike počinitelja kaznenih djela. Gotovo jedna četvrtina počinitelja živjela je u izrazito lošim materijalnim prilikama, a izuzetno je mali broj počinitelja živio u izrazito dobrim prilikama.

Kivivuori i Lehti nalaze da u općoj populaciji svih počinitelja ubojstva prevladavaju oni najnižeg socijalnog statusa, no ističu kako ubojstva intimnih partnera ne moraju nužno biti povezana s lošim materijalnim prilikama. Naime, ti autori smatraju da se ubojstva intimnih partnera trebaju sagledavati i kroz odnos snaga između spolova te zaključuju kako nema razloga vjerovati da bi takva vrsta nasilja trebala nužno biti usredotočena na niže društvene slojeve (Kivivuori i Lehti, 2011., 61).

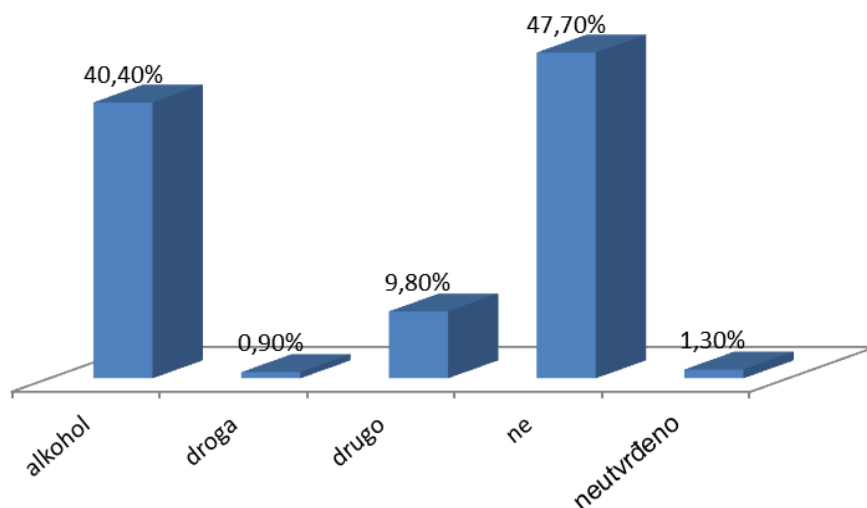
Grafikon 76
Počinitelj je ostao bez prihoda

$$\chi^2 = 725,277, df = 4, p = 0,000$$

U kontekstu ekonomskih prilika počinitelja razmatrana je okolnost gubitka prihoda kao mogućeg kriminogenog čimbenika. Od 8,1 % počinitelja koji su prije počinjenja kaznenog djela ostali bez izvora prihoda najveći broj njih ostao je bez prihoda u razdoblju od šest mjeseci do godine dana prije počinjenja kaznenog djela (5,1 %). Nakon njih slijede počinitelji koji su bez prihoda ostali unutar šest mjeseci prije počinjenja kaznenog djela (s relativnim udjelom u ukupnom broju od 2,1 %) te oni koji su bez prihoda ostali unutar mjesec dana prije počinjenja kaznenog djela (0,9 %).

Grafikon 77
Utjecaj sredstava ovisnosti u vrijeme počinjenja

$$\chi^2 = 235,447, df = 4, p = 0,000$$

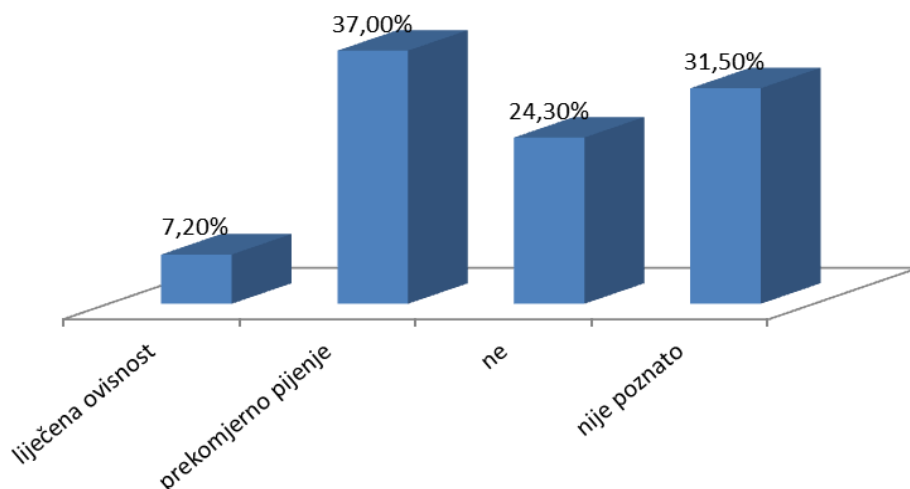
I ovim istraživanjem potvrđen je značajni kriminogeni utjecaj alkohola na počinjenje nasilnih delikata. Najveći broj počinitelja (51,1 %) u vrijeme zločina bio je pod utjecajem nekog psihoaktivnog sredstva. Pritom je većina njih (relativni udio od 40,4 % u ukupnom broju počinitelja) bila pod utjecajem alkohola. Pod utjecajem nekog drugog psihoaktivnog sredstva bilo je 9,8 % počinitelja, a uglavnom se radilo o različitim lijekovima koji imaju utjecaj na psihičko stanje osobe.

U odnosu na konzumente alkohola i droga, iz istraživanja koje su proveli Kivivuori i Lehti proizlazi da je u razmatranom uzorku počinitelja ubojstva njihov broj bio dosta visok, kako kod ubojstava intimnog

partnera počinjenih od strane muških i ženskih počinitelja, tako i u odnosu na muške počinitelje koji su počinili ubojstvo rođaka. U slučaju ubojstava intimnog partnera od strane muškog počinitelja 77 % njih bilo je pod utjecajem alkohola ili droge u vrijeme počinjenja (Kivivuori i Lehti, 2011., 70).

Swatt u svome istraživanju navodi kako je 25 % žena počinitelja ubojstva intimnog partnera bilo pod utjecajem alkohola ili droge u vrijeme neposredno prije počinjenja, a muškarci kao počinitelji ubojstva intimnog partnera pod utjecajem alkohola ili droga bili su u 29,8 % slučajeva (Swatt, 2006., 287).

Grafikon 78
Počiniteljeva sklonost alkoholu

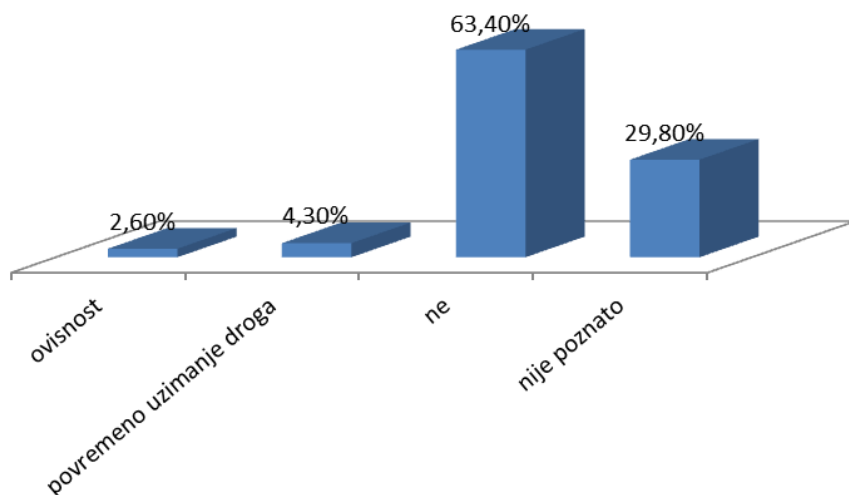

$$\chi^2 = 47,264, df = 3, p = 0,000$$

Osim alkoholiziranosti u vrijeme počinjenja kaznenog djela razmatrana je i intenzivnija sklonost alkoholu počinitelja. Takvih počinitelja u promatranom uzorku pronađeno je 44,2 %. Od ukupnog broja počinitelja kod nešto više od trećine njih utvrđeno je da su skloni prekomjernom konzumiranju alkohola, a kod 7,2 % počinitelja utvrđeno da su se liječili od ovisnosti o alkoholu. Ovdje se svakako treba uzeti u obzir podatak kako u 31,5 % slučajeva iz analiziranih predmeta istraživanja nije bilo vidljivo jesu li počinitelji bili skloni alkoholu, dakle može se pretpostaviti da je gore spomenuti postotak još veći.

Belknap i dr. navode da je kod žena počinitelja ubojstva intimnog partnera u 33,3 % slučajeva postojala ranija sklonost konzumiranju alkohola, dok je kod muškaraca taj postotak istodobno bio 46,7 % (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Grafikon 79
Konzumiranje droge

$$\chi^2 = 228,609, df = 3, p = 0,000$$

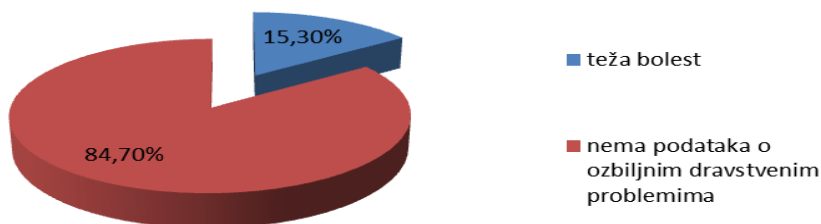
Za razliku od počiniteljeve sklonosti konzumiranju alkohola, kod konzumiranja droge dobiveni su drugačiji rezultati. Od ukupnog broja počinitelja u 6,9 % njih utvrđeno je da su bili skloni konzumiranju droga. Pri tome je relativni udio počinitelja ovisnika iznosio 2,6 %, a relativni udio onih koji su povremeno konzumirali droge iznosio 4,3 %. I ovdje se svakako treba uzeti u obzir da u 29,8 % slučajeva nema podataka o počiniteljevoj sklonosti drogama.

Belknap i dr. navode da je kod žena počinitelja ubojstva intimnog partnera u 16,7 % slučajeva postojala ranija sklonost konzumiranja droge, dok je kod muškaraca istodobno taj postotak bio 31,8 % (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

U pogledu drugih oblika ovisnosti pronađen je vrlo mali udio počinitelja (0,9 %) sklonih kockanju.

$$\chi^2 = 227,068, df = 1, p = 0,000$$

Grafikon 80
Teža bolest

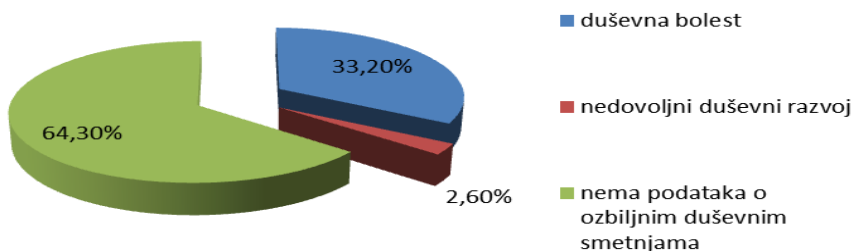

$$\chi^2 = 113,060, df = 1, p = 0,000$$

Analizom spisa kod 15,3 % počinitelja utvrđeni su teži zdravstveni problemi. Uglavnom se radilo o različitim oblicima bolesti kao što je karcinom, moždani udar, dijabetes, Parkinsonova bolest i dr. U 4,7% slučajeva utvrđeno je postojanje nekog stupnja invaliditeta počinitelja.

$$\chi^2 = 193,060, df = 1, p = 0,000$$

Grafikon 81
Duševna bolest i nedovoljni duševni razvoj počinitelja

$$\chi^2 = 134,204, df = 2, p = 0,000$$

Duševna bolest počinitelja također može biti značajan kriminogeni čimbenik. U analiziranom uzorku kod trećine počinitelja nalazimo neki oblik duševne bolesti.

Tablica 10
Duševna bolest i samoubojstvo počinitelja

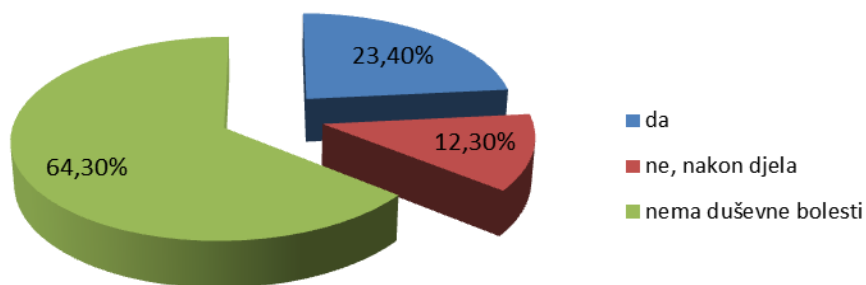
		Doprinos žrtve viktimizaciji			Ukupno	Statistika		
		postoji	ne postoji	nema saznanja		χ^2	df	značajnost
Prema kome je prethodno nasilničko ponašanje žrtve bilo usmjereno	prema članovima obitelji	63,0%	22,2%	14,8%	100,0%	41,58	6	0,000
	drugim osobama	46,7%	13,3%	40,0%	100,0%			
	prema članovima obitelji i drugim osobama	42,9%	0,0%	57,1%	100,0%			
	nije bilo prethodnog nasilničkog ponašanja	21,4%	53,2%	25,5%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			
Žrtva je ranije fizički zlostavljala druge osobe	da	52,9%	8,8%	38,2%	100,0%	21,99	2	0,000
	ne	24,4%	50,4%	25,2%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			
Žrtva je ranije psihički zlostavljala druge osobe	da	52,4%	11,9%	35,7%	100,0%	24,3	2	0,000
	ne	23,5%	51,3%	25,2%	100,0%			
	ukupno	27,9%	45,3%	26,8%	100,0%			

Duševna bolest, kao važan čimbenik koji može utjecati na počinjenje kaznenog djela nasilja, uspoređivana je s drugim obilježjima počinitelja, no statistička značajnost je pronađena samo u odnosu na pokušaj samoubojstva počinitelja.

I kod počinitelja koji su prije počinjenja kaznenog djela (76,9 %) i kod počinitelja koji su nakon počinjenja kaznenog djela pokušali samoubojstvo (68,4 %) nalazimo znatan udio onih s dijagnosticiranim nekim oblikom duševne bolesti.

Grafikon 82

Duševna bolest i nedovoljni duševni razvoj otkriven prije počinjenja kaznenog djela

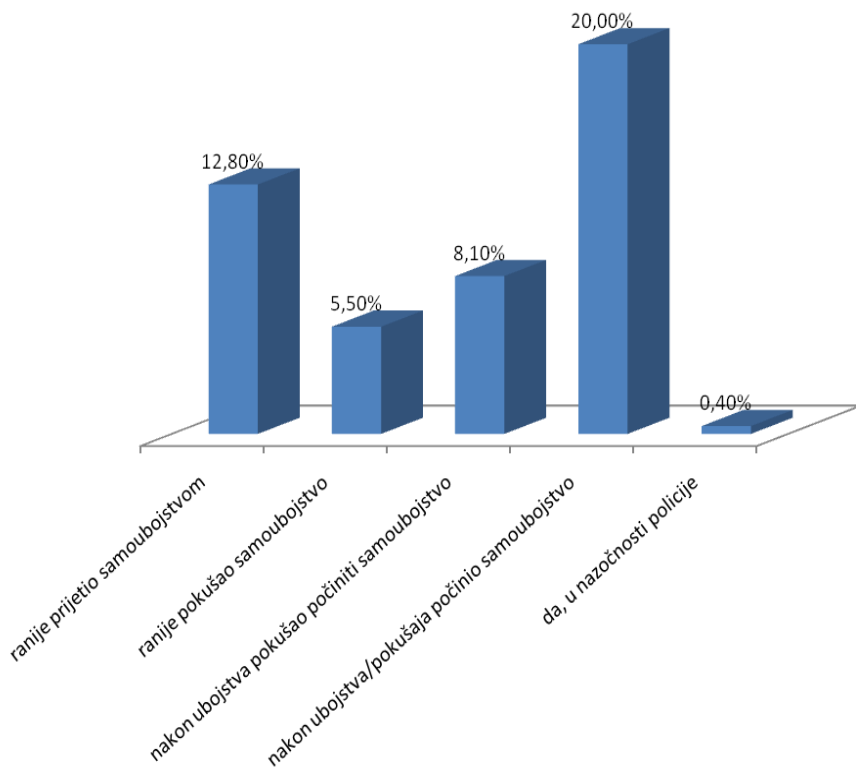

$$\chi^2 = 105,430, df = 2, p = 0,000$$

S preventivnog stajališta značajno je uvidjeti u kojem je trenutku takva duševna bolest ili nedovoljni duševni razvoj dijagnosticiran. Sama činjenica da je od identificiranih 35,7 % slučajeva ukupno 23,4 % njih dijagnosticirano prije počinjenja kaznenog djela ostavlja nam mogućnost da ovu varijablu uzimamo u obzir prilikom procjene rizika od nastupanja teških posljedica nasilja u obitelji.

U istraživanju karakteristika počinitelja ubojstava i situacijskih karakteristika kod ubojstava intimnih partnera i ne intimnih partnera, Thomas i dr. navode da je kod muških osoba kao počinitelja ubojstava intimnog partnera češće dijagnosticirana ozbiljna duševna bolest, čak u jednoj četvrtini uzorka, dok je iz istraživanja Dobash i dr. (2004.) proizašao drugačiji rezultat zbog korištenja drugih, proširenih kriterija. Thomas i dr. navode kako su muškarci koji su počinili ubojstvo intimnog partnera u prosjeku češće duševno nestabilnije osobe, nego muškarci počinitelji ubojstva neke druge osobe koja im nije bila intimni partner. Navedeno ističu kao relevantan podatak pri pokušaju prevencije ove vrste ubojstava (Thomas, Dichter, Matejkowski, 2011., 305).

Grafikon 83
Samoubojstvo počinitelja

Uz počinjenje teških nasilnih delikata u obitelji vrlo često se veže i samoubojstvo počinitelja. Tako rezultati istraživanja pokazuju da je 12,8 % analiziranih počinitelja već i prije počinjenja ubojstva ili pokušaja ubojstva člana obitelji prijetilo da će počiniti samoubojstvo, a čak 5,5 % njih pokušalo ga je i počiniti.

Izraženiju sklonost samoubojstvima počinitelja nalazimo ipak nakon počinjenja analiziranih kaznenih djela, i to kod 20 % počinitelja, a 8,1 % njih pokušalo je samoubojstvo. U jednom je slučaju ono počinjeno u nazočnosti policije.

Tablica 11

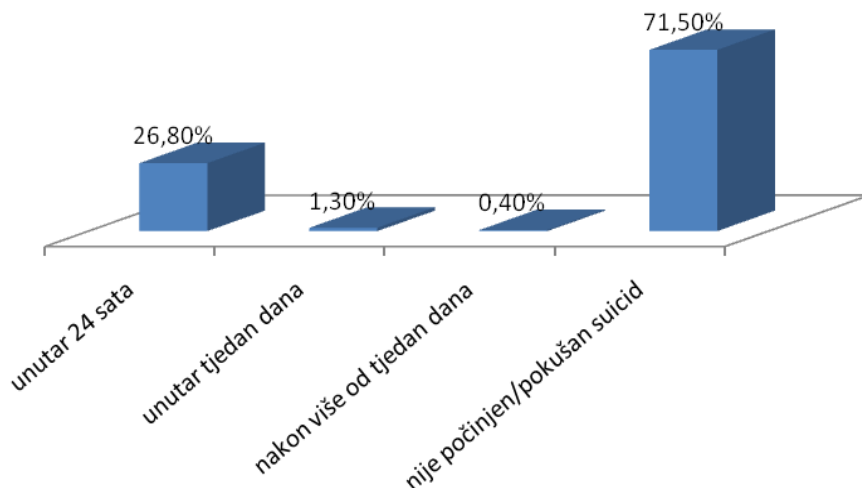
Samoubojstvo počinitelja u odnosu na kazneno djelo i broj žrtava

		Počinitelj je nakon ubojstva/pokušaja počinio samoubojstvo			Ukupno	Statistika		
		da	da, u nazočnosti policije	ne		χ^2	df	značajnost
Kazneno djelo	čl. 90 KZ (dovršeno)	36,5%	1,2%	62,4%	100,0%	31,13	8	0,000
	čl. 91 KZ	26,7%	0,0%	73,3%	100,0%			
	čl. 92 KZ	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%			
	čl. 90 u svezi 33 KZ (pokušaj)	7,3%	0,0%	92,7%	100,0%			
	čl. 91 u svezi 33 KZ (pokušaj teškog ubojstva)	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%			
	ukupno	20,0%	0,4%	79,6%	100,0%			
Broj žrtava	jedna	16,8%	0,5%	82,7%	100,0%	11,46	2	0,003
	više	44,4%	0,0%	55,6%	100,0%			
	ukupno	20,0%	0,4%	79,6%	100,0%			

Dodatne analize pokazuju da oni počinitelji koji su se odlučili na samoubojstvo nakon kaznenog djela to čine češće nakon dovršenih zločina (36,5 % i 26,7 %), nego pri pokušaju (7,3 %).

Isto tako je očito da su takva samoubojstva počinjena češće kada je ubijeno više žrtava tijekom jednog događaja, nego kada se radilo o pojedinačnim ubojstvima.

Grafikon 84
Kada je počinjeno samoubojstvo

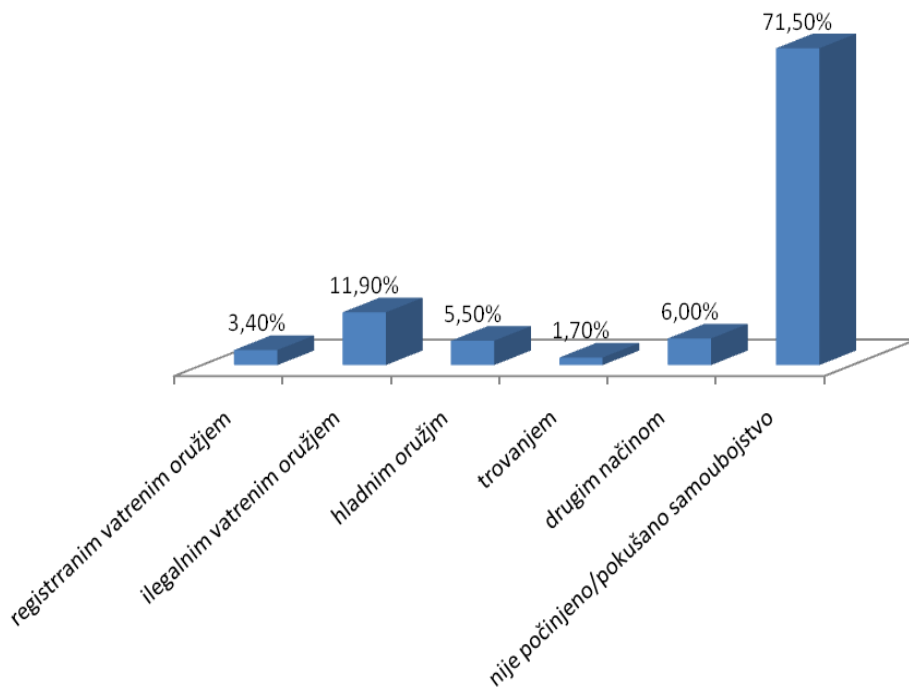

$$\chi^2 = 516,991, df = 5, p = 0,000$$

Karakteristično za samoubojstvo i pokušaj samoubojstva počinitelja nakon ove vrste kaznenih djela jest njegovo počinjenje neposredno nakon ubojstva, odnosno unutar 24 sata. Od ukupno 28,5 % počinitelja najveći broj njih (26,8 %) pokušao je ili počinio samoubojstvo unutar 24 sata od počinjenja kaznenog djela. Protekom vremena od počinjenja kaznenog djela znatno se smanjuju pokušana i izvršena samoubojstva počinitelja. Tako je 1,3 % počinitelja počinilo samoubojstvo unutar tjedan dana od počinjenja kaznenog djela, a svega 0,4 % nakon proteka više od tjedan dana.

Liem i Roberts su u svojem istraživanju ubojstava intimnih partnera s ili bez samoubojstva počinitelja nakon počinjenog ubojstva, također došli do sličnih rezultata. Suicidalni muškarci su u nekoliko slučajeva počinili samoubojstvo odmah nakon ubojstva intimnog partnera (Liem i Roberts, 2009.a, 346). Ti se autori referiraju i na istraživanje (Cohen, 1961.) prema kojem su suicidalni počinitelji najčešće počinili samoubojstvo nakon ubojstva intimnog partnera, i to u velikom broju slučajeva na istom mjestu gdje su počinili i ubojstvo (Liem i Roberts, 2009., 344).

Grafikon 85
Čime je počinjeno samoubojstvo

Među počiniteljima koji su nakon počinjenja kaznenog djela pokušali ili počinili samoubojstvo, najveći broj njih (15,3 %) to je pokušao ili počinio vatrenim oružjem. Od ostalih načina počinjenja samoubojstva nalazimo hladno oružje (5,5 %), ali i druge načine poput bacanja s visine, vješanja, samoubojstva eksplozivnom napravom itd.

Prema istraživanju samoubojstva počinitelja ubojstva nakon počinjenog ubojstva u Nizozemskoj, Liem i dr. navode kako je ono najčešće počinjeno vatrenim oružjem (u 34 % slučajeva), potom vješanjem u 8 %, te hladnim oružjem u 6,6 % slučajeva. U 67 % slučajeva počinitelji izvrše samoubojstvo istim oružjem kojim su ranije ubili (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 115).

Tablica 12
Sredstvo počinjenja ubojstva i samoubojstva počinitelja

		Sredstvo kojim je počinjeno ubojstvo/pokušaj ubojstva člana obitelji							Ukupno	Statistika		
		vatrenim oružjem	hladnim oružjem i oruđem	eksplozivnim sredstvom	kemijskim sredstvima (droga, lijekovi, otrovi)	tjelesna snaga bez drugih pomagala (udaranje, gušenje, lom kralježnice)	drugo	nepoznato sredstvo počinjenja		χ^2	df	značajnost
Samoubojstvo je počinio/pokušao	registriranim vatrenim oružjem	100,0 %	0,0%	0,0%	0,0 %	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	1,661	30	0,000
	ilegalnim vatrenim oružjem	96,4%	3,6%	0,0%	0,0 %	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%			
	hladnim oružjem	0,0%	84,6 %	0,0%	0,0 %	7,7%	7,7%	0,0%	100,0%			
	trovanjem	0,0%	75,0 %	0,0%	0,0 %	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%			
	drugim načinom	14,3%	35,7 %	7,1%	7,1 %	7,1%	14,3 %	14,3 %	100,0%			
	nije počinjeno/pokušano samoubojstvo	13,1%	69,6 %	0,6%	1,8 %	6,0%	8,9%	0,0%	100,0%			
	ukupno	25,1%	58,3 %	0,9%	1,7 %	5,5%	7,7%	0,9%	100,0%			
Počinitelj je nakon ubojstva/pokušaja počinio samoubojstvo	da	74,5%	14,9 %	2,1%	,0%	2,1%	2,1%	4,3%	100,0%	1,016	12	0,000
	da, u nazočnosti policije	0,0%	0,0%	0,0%	0,0 %	0,0%	100,0 %	0,0%	100,0%			
	ne	12,80 %	69,5 %	0,50 %	2,1 %	6,4%	8,6%	0,0%	100,0%			
	ukupno	25,1%	58,3 %	0,9%	1,7 %	5,5%	7,7%	0,9%	100,0%			
Samoubojstvo je počinio/pokušao	unutar 24 sata	57,1%	31,7 %	1,6%	1,6 %	3,2%	1,6%	3,2%	100,0%	89,588	18	0,000
	unutar tjedan dana	33,3%	0,0%	0,0%	0,0 %	0,0%	66,7%	0,0%	100,0%			
	nakon više od tjedan dana	0,0%	0,0%	0,0%	0,0 %	100,0 %	0,0%	0,0%	100,0%			
	nije počinjeno/pokušano samoubojstvo	13,1%	69,6 %	0,6%	1,8 %	6,0%	8,9%	0,0%	100,0%			
	ukupno	25,1%	58,3 %	0,9%	1,7 %	5,5%	7,7%	0,9%	100,0%			

Dodatno su uspoređivane varijable koje se odnose na sredstvo počinjenja ubojstva odnosno pokušaja ubojstva i na sredstvo kojim je počinjeno samoubojstvo. Rezultati pokazuju da su svi počinitelji koji su ubojstvo/pokušaj ubojstva počinili registriranim oružjem, tim istim oružjem počinili i samoubojstvo. Slična situacija jest i s ilegalnim oružjem. Tek 3,6 % ubojica koji su usmrtili/pokušali usmrtiti svoju žrtvu hladnim oružjem samoubojstvo su počinili ilegalnim vatrenim oružjem. Također je 84,6 % samoubojica koji su hladnim oružjem počinili/pokušali samoubojstvo, tim istim oružjem ranije napalo svoju žrtvu.

Iz prethodne tablice također vidimo da je vatreno oružje kao sredstvo počinjenja kaznenog djela u značajnoj mjeri povezano sa samoubojstvom počinitelja; naime u 74,5 % slučajeva kada je kazneno djelo počinjeno vatrenim oružjem, počinitelj je počinio ili pokušao samoubojstvo, dok je to primjerice kod hladnog oružja istodobno bilo u 14,9 % slučajeva. Iako nije najučestalije korišteno oružje, možemo vidjeti da si je 57,1 % samoubojica koji su koristili vatreno oružje oduzelo život unutar 24 sata nakon kaznenog djela.

Samoubojstvo počinitelja nakon ubojstva članova obitelji bilo je predmetom mnogih istraživanja. Tako Kivivuori i Lehti navode rezultate nizozemskog istraživanja (Liem, 2009.), prema kojem ubojstvo intimnog partnera povezano sa samoubojstvom ima svoje korijene u ranijoj depresiji počinitelja i više je lišeno socijalne pozadine od tipičnog ubojstva intimnog partnera (Kivivuori i Lehti, 2012., 64).

Thomas i dr. navode kako iz njihovih istraživanja (Block i Christakos, 1995.; Stack, 1997.) proizlazi da je pokušaj samoubojstva nakon počinjenja ubojstva najčešći kod muških počinitelja ubojstva intimnog partnera, a kao uzrok tome smatra se mogućnost da upravo taj intimni odnos počinitelja i žrtve u počinitelja proizvodi veći osjećaj krivnje, za razliku od odnosa u kojem je isti manje povezan s žrtvom (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011., 306).

Chan i dr. u istraživanju navode da počiniteljeva dob ima najjači utjecaj na način njegove reakcije poslije počinjenog ubojstva, iz čega proizlazi da stariji počinitelji češće počine samoubojstvo (Chan, Beh i Broadhurst, 2010., 413). Navedeno proizlazi i iz nekih drugih istraživanja ubojstava intimnih partnera (Bourget, Gagne i Moamai, 2000.; Dutton i Kerry, 1999.; Malphurs i Cohen, 2002.; Marzuk i dr., 1992.) na koje se referiraju Liem i dr. (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 103).

Liem i Roberts navode kako su počinitelji ubojstva intimnog partnera koji su potom počinili samoubojstvo češće bile nezaposlene osobe i da vrsta frustracije kod počinitelja usmjerava takav oblik smrtonosnog nasilja prema samoubojstvu (Liem i Roberts, 2009., 347).

Osim toga, navode da su kod takvih osoba češće i prijetnje samoubojstvom nedugo prije počinjenja ubojstva, a što potkrepljuju i podacima iz pojedinih drugih provedenih istraživanja (Belfrage i Rying, 2004.; Koziol-McLain i dr., 2006.). Također, u skladu s drugim istraživanjima (Bourget i dr., 2000.), navode i da takve osobe češće boluju od depresivnih poremećaja (Liem i Roberts, 2009., 348).

Za takvu vrstu počinitelja Liem i Roberts zaključuju kako su oni samoubojstvom pokazali da su ubojstvom intimnog partnera u biti istodobno ubili i dio sebe. Autori navode kako takva vrsta počinitelja samoubojica učestalo čini ubojstvo intimnog partnera iz straha od napuštanja od strane žrtve, prema kojoj osjećaju simbiotsku povezanost (Liem i Roberts, 2009., 349 i 350).

Chan i dr. u svom istraživanju navode kako je u 112 ubojstava intimnog partnera koja su se dogodila u Hong Kongu u razdoblju od 1989. do 2009. godine, 21 % počinitelja izvršilo samoubojstvo (Chan, Beh i Broadhurst, 2010., 400).

Liem i dr. navode pojedina istraživanja (Guttmacher, 1960.; Henry i Short, 1954.; Lester i Lester, 1975.; Selkin, 1976.; Stack, 1997.) u kojima se smatra da su počinitelji ubojstva naknadno počinili samoubojstvo vjerojatno radi osjećaja krivnje, srama ili straha od posljedica koje slijede nakon ubojstva (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 100). Također, navode da je iz drugih istraživanja proizašlo (Bourget, Gagne i Moamai, 2000.; Dutton i Kerry, 1999.; Malphurs i Cohen, 2002.; Marzuk i dr., 1992.) kako je upravo ubojstvo žene najčešća vrsta ubojstva, nakon čega po učestalosti slijedi samoubojstvo muškarca kao ubojice žene (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 100). Iz pojedinih istraživanja ubojstava intimnih partnera (Lindqvist i Gustafsson, 1995.; Malphurs i Cohen, 2005.; Morton, Runyan, Moracco, i Butts, 1998.; Palermo, 1994.; Stack, 1997.; Starzomski i Nussbaum, 2000.), pristeklo je da je, u slučajevima kada nakon ubojstva nije uslijedilo samoubojstvo počinitelja, ranije u takvom odnosu u visokom postotku bilo zabilježeno nasilje.

Samoubojstvo počinitelja ubojstva javlja se, osim kod ubojstva intimnog partnera, i u slučajevima ubojstva drugog člana obitelji.

Tako Liem, Postulart i Nieuwbeerta nalaze da se, odmah iza slučajeva samoubojstva nakon ubojstva intimnog partnera, po brojnosti javlja samoubojstvo počinitelja nakon ubojstva djeteta (e. g., Barraclough i Harris, 2002.; Malphurs i Cohen, 2002.; Marzuk i dr., 1992.; Milroy, 1993.; Stack, 1997.; Wolfgang, 1958.). Preklapanje ubojstva po vrsti čini istodobno ubojstvo intimnog partnera i djece, a iz pojedinih istraživanja (Adelson, 1961.; Byard i dr., 1999.; Harder, 1967.; Marleau i dr., 1999.; Somander i Rammer, 1991.) proizlazi da takva ubojstva čine najčešće muškarci koji, ako počine samoubojstvo, to naprave kako bi članove obitelji sačuvali od patnje koju bi oni trpjeli radi raspada obitelji ili gubitka uzdržavanja uslijed ubojstva, a koje im počinitelj kao hranitelj pruža u okviru obitelji (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 104). Samoubojstvo počinitelja ubojstva jednog ili oba roditelja javlja se rijetko, kao i samoubojstvo nakon ubojstva neke osobe izvan kruga obitelji (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 105).

Prosječna dob samoubojice počinitelja ubojstva člana obitelji jest 44 godine, pri čemu je kod ubojstva intimnog partnera ta dob prosječno 48 godina, kod ubojstva djece 38 godina, kod ubojstva intimnog partnera i djece istodobno 40 godina, a drugog člana ili članova obitelji 38 godina (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 113). U navedenim slučajevima nizozemskog istraživanja samoubojstva nakon ubojstva članova obitelji u Nizozemskoj, počinitelji su u 90% slučajeva muškarci, a u 10% žene. Navedeno je najčešće počinjeno u kućnoj sredini jer izgleda da upravo ona povećava vjerojatnost samoubojstva za 2,3 puta (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 113 i 115). Ubojstvo vatrenim oružjem povećava mogućnost da počinitelj odmah nakon ubojstva počini i samoubojstvo za 2,9 puta (Liem, Postulart i Nieuwbeerta, 2009., 115).

Belknap i dr. kod žena počinitelja ubojstva intimnog partnera u 8,3 % slučajeva nalaze ranije prijetnje samoubojstvom, a pokušaji nisu zabilježeni. Kod muškaraca je istodobno postotak prijetnji samoubojstvom bio 41,1 %, a pokušaja samoubojstva bilo je u 25,6 % slučajeva (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 366).

Iz istraživanja koje su proveli Liem i Roberts proizašli su podatci kako su suicidalni muškarci, koji su prije samoubojstva počinili ubojstvo intimne partnerice, prosječno bili stari 38,8 godina, najčešće su bili nezaposleni (59 %), najčešće su samoubojstvo počinili vješanjem (41 %), te su ujedno najčešće planirali počiniti samoubojstvo nakon ubojstva (57 %). Motiv ubojstva intimnog partnera bio je u najvećem broju slučajeva strah od napuštanja od strane ubijenog partnera (36 %), a u 34 % slučajeva zabilježena je tzv. simbiotska povezanost s žrtvom. Kod jedne petine tih

počinitelja ranije je zabilježen psihički poremećaj (depresija, 23 %), a njih 24 % bilo je hospitalizirano u psihijatrijskoj ustanovi. U 22 % slučajeva zabilježene su ranije prijetnje samoubojstvom (22 %). U vezi ranijeg nasilničkog ponašanja prema intimnom partneru, u 38% slučajeva kod počinitelja je zabilježeno ranije nasilničko ponašanje (Liem i Roberts, 2009.a, 345 i 346).

U istraživanju ubojstava intimnih partnera Swatt navodi kako je 3,6 % ženskih počinitelja pokušalo samoubojstvo nakon ubojstva njihovog intimnog partnera, a daleko je veći broj muškaraca počinitelja ubojstva intimne partnerice (točnije 21,1 %) koji su si nakon delikta pokušali oduzeti život (Swatt, 2006., 287).

Liem i Darryl navode da je 22 % počinitelja koji su izvršili samoubojstvo nakon ubojstva partnera ranije prijetilo samoubojstvom, dok je istodobno samo 8 % onih koji su ranije prijetili samoubojstvom, a nisu ga počinili nakon ubojstva intimnog partnera (Liem i Darryl, 2009., 346).

Motiv počinjenja

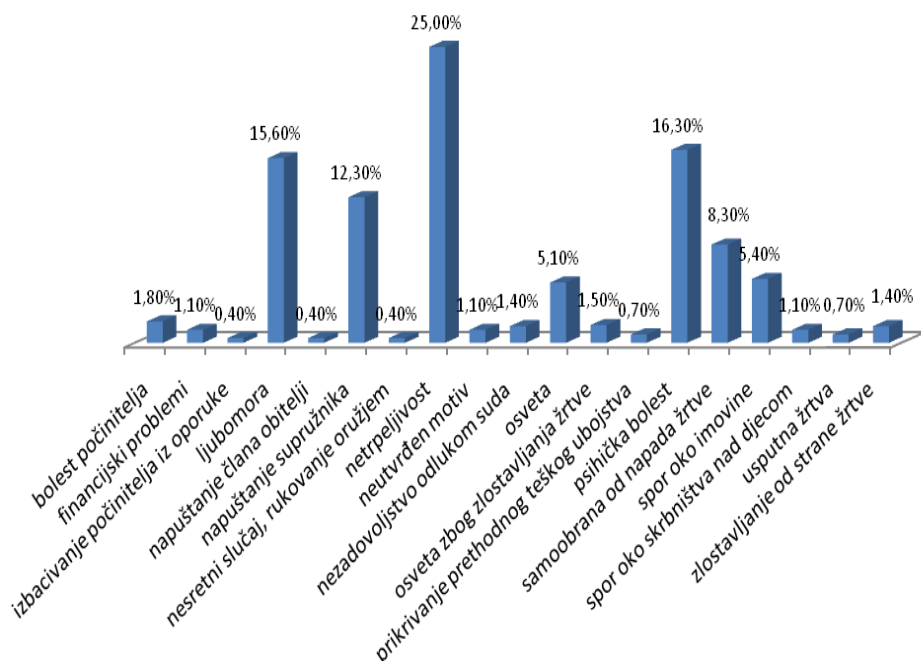
Značajna su ograničenja u pokušaju utvrđivanja motiva ubojstava i pokušaja ubojstva članova obitelji kroz analizu spisa. Vrlo rijetko se u spisima, pa čak i u tekstu presuda, precizno razlaže o kojim se motivima radilo u pojedinom slučaju.

Za kvalitetnije istraživanje motiva koji su doveli do počinjenja ovih kaznenih djela trebalo bi poduzeti detaljnija istraživanja u koja bi bili uključeni počinitelji, odnosno trebalo bi se tom problemu posvetiti podrobnije tijekom kriminalističkog istraživanja i kaznenog postupka. Često se taj proces svodi na činjenično utvrđivanje je li netko nekoga ubio, ali bez ulaženja u razloge koji su do toga doveli. Utvrđivanje motiva utoliko je složenije u slučajevima kada je počinitelj nakon kaznenog djela počinio samoubojstvo.

Sljedeće važno ograničenje u određenju motiva jest multikauzalna priroda motivacijskog procesa tijekom kojega počinitelj stvara odluku da će počiniti ubojstvo člana obitelji, tako da je teško govoriti o jednoj okolnosti kao motivu.

Ipak, analizom spisa pronađeni su određeni podatci na osnovi kojih su određene okolnosti izdvojene kao mogući motivi. U određenim slučajevima su, uz glavne motive, pronađeni i oni sporedni.

Grafikon 86
Glavni motiv za počinjenje kaznenog djela

Ako se analizira počiniteljev glavni motiv, iz dobivenih rezultata vidljivo je kako kod jedne četvrtine počinjenih kaznenih djela nalazimo netrpeljivost između njega i žrtve. Pod pojmom netrpeljivosti podrazumijevamo u tolikoj mjeri narušene međusobne odnose da su doveli do fizičkih sukoba i time do najtežih posljedica, a da se pri tome ne ističe neki posebni uzrok. Nešto manji je relativni udio počinitelja koji su kazneno djelo počinili zbog ljubomore (15,6 %) ili zbog svoje duševne bolesti koja je dovela do počinjenja (16,3 %). Nakon njih slijede počinitelji koji su analizirana kaznena djela činili zbog napuštanja od strane supružnika te oni koji su se činjenjem kaznenog djela branili od napada žrtve (s relativnim udjelima od 12,3 % odnosno 8,3 %). Podjednak broj počinitelja analizirana kaznena djela činio je zbog osvete i zbog imovinskih sporova. Osim navedenih glavnih motiva počinjenja analiziranih kaznenih djela, pojavljuju se još i motivi kao što su počiniteljeva bolest, financijski problemi, izbacivanje počinitelja iz oporuke, napuštanje od strane člana obitelji, nesretni slučaj do kojeg je

došlo uslijed nestručnog rukovanja oružjem, nezadovoljstvo odlukom suda, osveta zbog zlostavljanja od strane žrtve, prikrivanje ranije počinjenog kaznenog djela teškog ubojstva, spor oko skrbništva nad djecom i zlostavljanje od strane žrtve. Osim toga, u nekoliko je slučajeva žrtva počinjenog kaznenog djela bila samo usputna žrtva, a u nekoliko je pak slučajeva glavni motiv kaznenog djela ostao neutvrđen.

Belknap i dr. u istraživanju navode da je u tri od dvanaest ubojstava intimnog partnera počinjenih od strane žena počinitelja motiv bio seksualna ljubomora (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 373). Campbell kao jedan od čimbenika koji utječe na ubojstvo žene spominje upravo ljubomoru (Campbell, 2012., 442). Morbidnu ljubomoru koja proizlazi iz poimanja žene kao seksualnog vlasništva spominju i Taylor i i Jasinski, koji se referiraju na brojna druga istraživanja kojima je navedeno već ranije potkrijepljeno (Block i Christakos, 1995.; Chimbos, 1978.; Daly i Wilson, 1988.; Mason i Blankenship, 1987.; Websdale, 1999.; Wilson i Daly, 1992., 1993.; Wilson i dr., 1995.). Oni spominju i istraživanje (Taylor i Jasinski, 2011.) prema kojem je najčešći uzrok ubojstva žene intimnog partnera od strane muškarca upravo nasilna reakcija na njezinu nevjeru (stvarnu ili imaginarnu) ili planiranje da ga napusti, a što se isto može povezati s ljubomorom (Taylor i Jasinski, 2011., 352).

Belknap i dr. navode rezultate istraživanja (Felson i Messner, 1998.) prema kojima je, u odnosu na muškarce, mogućnost da će žene počiniti ubojstvo intimnog partnera u samoobrani 19 puta veća (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 362).

Kivivuori i Lehti navode da su slučajevi ubojstva intimnog partnera počinjenih od strane žena na štetu muškaraca često posljedica samoobrane žene i/ili osvete (Kivivuori i Lehti, 2012., 72).

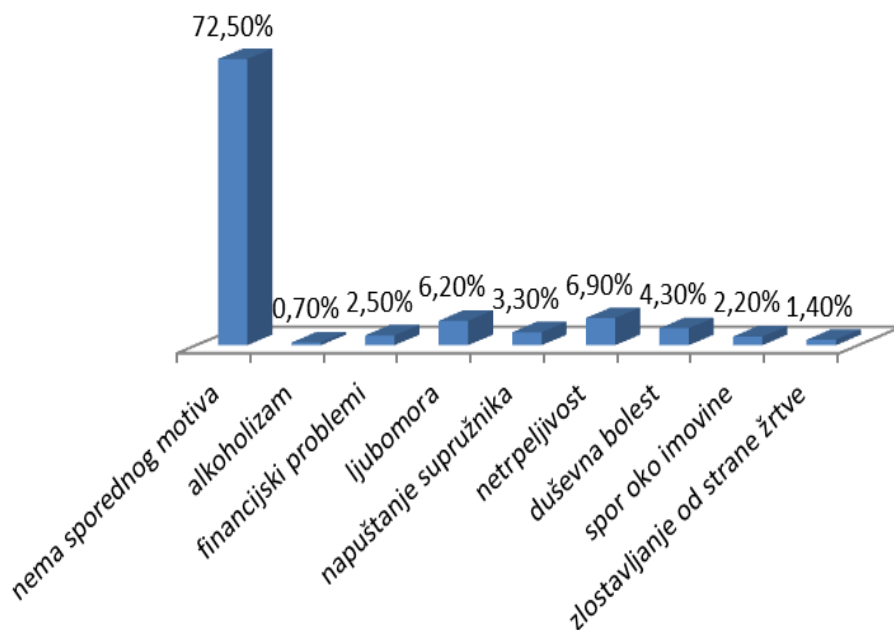
Belknap i dr. navode kako je oko 5 % ubijenih žena koje su ubili njihovih intimni partneri u vrijeme delikta bilo trudno, a slično proizlazi i iz nekih drugih istraživanja (Krulwich, 2009.; McFarlane, Campbell, Sharps i Watson i dr., 2002.). Također, navode kako je iz istraživanja (Burch i Gallop, 2004.) proizašlo da je kod muških nasilnika u intimnim vezama zlostavljanje trudnih partnerica motivirano visokom razinom seksualne ljubomore, pri čemu nasilje eskalira upravo tijekom trudnoće partnerice (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 367).

Liem i Roberts navode kako muškarci i žene čine ubojstvo intimnog partnera iz različitih razloga. Tako za muškarce kao razlog spominju strah od gubitka nadzora nad ženom, primjerice radi razvoda u tijeku ili prijetnje

razvodom (Daly i Wilson, 1988.), a razlog može biti i dominacija nad ženom kroz njezinu emocionalnu ovisnost o njemu (Dutton i Yamini, 1995.; Koenraadt, 1999.; Palermo, 1994.; Serran i Firestone, 2004.). Navode da prema nekim drugim istraživanjima (Wilson i Daly, 1992.) žene nerijetko počinju ubojstvo intimnog partnera kako bi se spasile od daljnjeg psihičkog zlostavljanja ili kako bi zaštitile djecu (Liem i Roberts, 2009., 342).

Liem i Darryl kao najčešći motiv (u 36 % slučajeva) ubojstva intimnog partnera, pri čemu je počinitelj izvršio i samoubojstvo, nalaze strah od žrtvinog napuštanja, a narcisoidni bijes s 44 % zastupljenosti kao najčešći motiv ubojstva intimnog partnera kada počinitelj nakon ubojstva nije počinio samoubojstvo (Liem i Darryl, 2009., 346).

Grafikon 87
Sporedni motiv za počinjenje kaznenog djela

Kako motivacijski proces ne možemo promatrati monokauzalno, u obzir su uzeti i mogući sporedni motivi koji su počinitelja doveli do izvršenja analiziranih kaznenih djela. Iako u 72,5 % slučajeva iz dostupne dokumentacije nije bilo moguće utvrditi sporedni motiv, ipak se on u

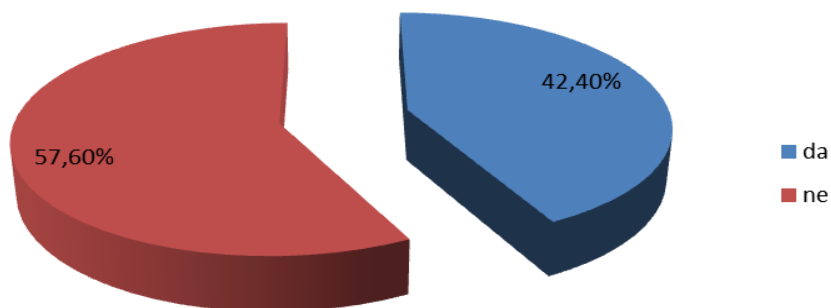
određenom broju slučajeva može pronaći.

Kao sporedni motivi počinjenja analiziranih kaznenih djela u najvećem i podjednakom broju slučajeva (s relativnim udjelima od 6,2 % odnosno 6,9 %) pojavljuju se ljubomora te netrpeljivost žrtve i počinitelja. Kao sporedni motivi u nešto manjem broju slučajeva pojavljuju se i duševna bolest (4,3 %) te napuštanje od strane supružnika (3,3 %). Još rjeđe su zastupljeni relativni udjeli sporednih motiva koji se odnose na financijske probleme (2,5 %) i imovinske sporove (2,2 %). Od sporednih motiva pronađeno je i zlostavljanje od strane žrtve (u 1,4 % slučajeva) te u najmanjem broju slučajeva alkoholizam (s relativnim udjelom od 0,7 %).

6. OBILJEŽJA POVEZANOSTI ŽRTVE I POČINITELJA OBITELJSKIH UBOJSTAVA

Do najznačajnijih spoznaja o rizičnim čimbenicima koji dovode do počinjenja analiziranih teških kaznenih djela na štetu članova obitelji možemo doći tek razmatranjem varijabli obiteljske povezanosti između žrtve i počinitelja kaznenog djela. Upravo je tom segmentu tijekom istraživanja posvećena posebna pozornost.

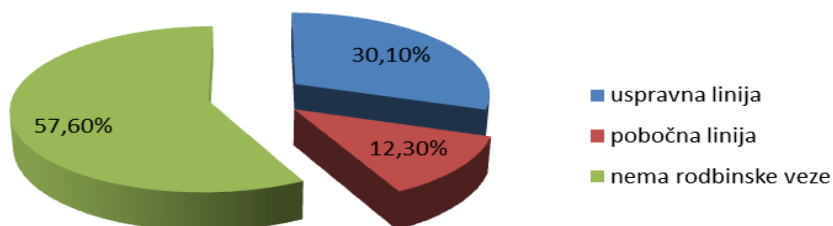
Grafikon 88
Rodbinska veza žrtve i počinitelja

$$\chi^2 = 6,391, df = 1, p = 0,011$$

Od ukupnog broja žrtava promatranih kaznenih djela, u 42,4 % slučajeva postojala je rodbinska veza (uspravna ili pobočna linija) između žrtve i počinitelja. Kao što je uvodno spomenuto, 5,4 % žrtava kaznenih djela nije bilo u obiteljskoj vezi s počiniteljem kaznenog djela, već su ubijene tijekom istih događaja kada i član obitelji, pa se one nalaze predložene na grafikonu među 57,6 % žrtava koje nisu bile u rodbinskoj vezi s počiniteljem.

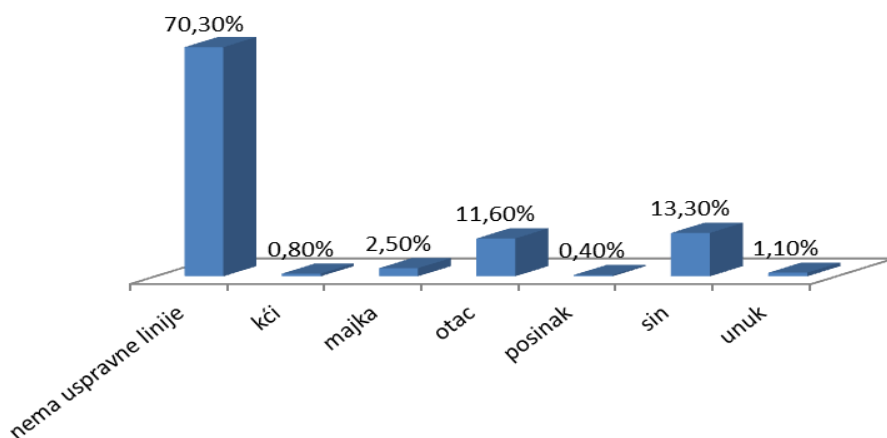
Grafikon 89
Vrsta rodbinske veze žrtve i počinitelja

$$\chi^2 = 87,913, df = 2, p = 0,000$$

Ako se pobliže promatra vrsta rodbinske veze između žrtve i počinitelja, u najvećem broju slučajeva (30,1 %) bila je riječ o rođacima u uspravnoj liniji, a u ostalih 12,3 % slučajeva rodbinska je veza obuhvaćala rodbinske odnose u pobočnoj liniji.

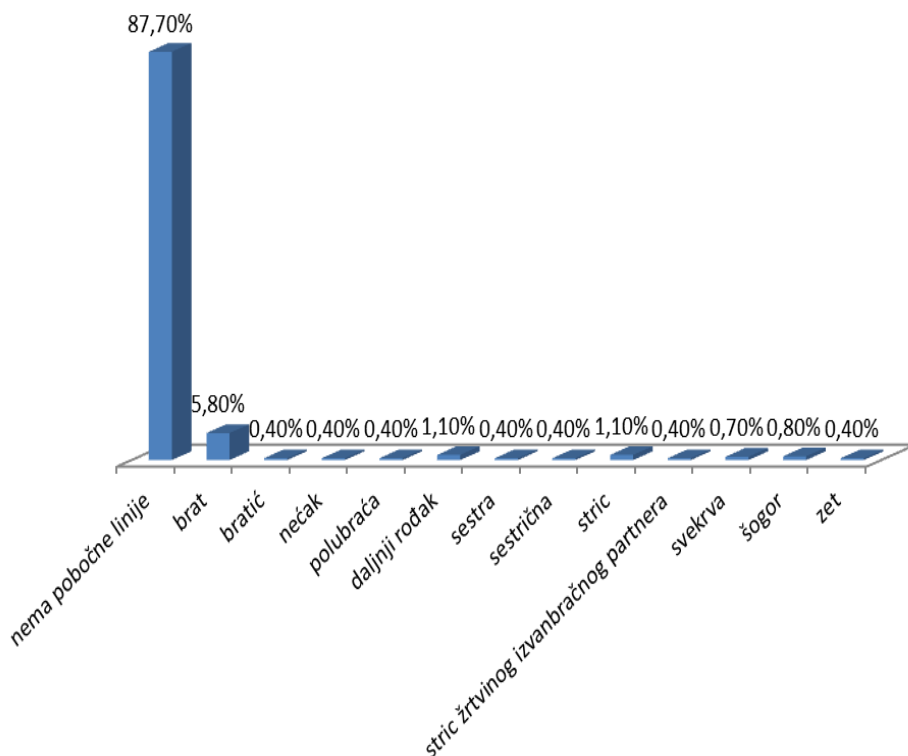
Grafikon 90
Uspravna linija žrtva – počinitelj

Kod odnosa između žrtve i počinitelja u uspravnoj liniji najznačajniji udio zauzimaju kaznena djela koja su počinjena na štetu sinova (13,3 %) i na štetu očeva (11,6 %), s time da su očevi nešto češće ubijali sinove.

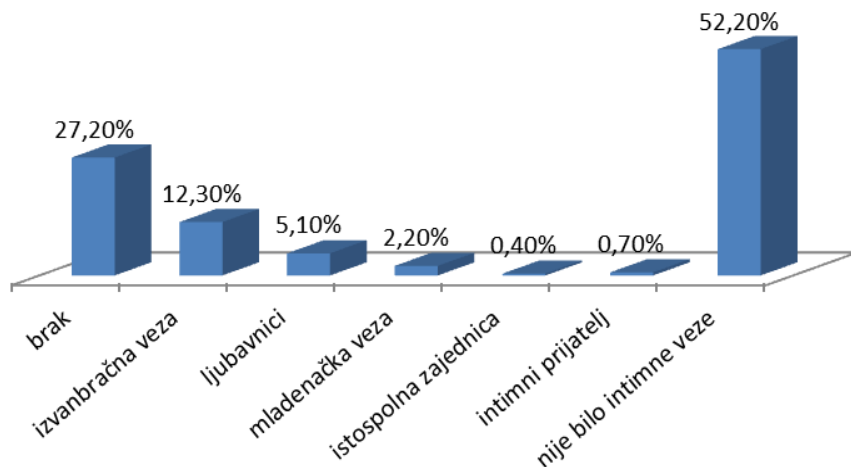
Underwood i Patch u istraživanju pokazuju da su najčešće žrtve ubojstva u obitelji bile udane žene 32,47 %, ostali članovi obitelji 14,64 %, oženjeni muškarci 12,89 %, sin 12,10 %, kći 8,85 %, otac 6,60 %, majka 4,83 %, sestra 1,31 % (Underwood i Patch, 1999., 338).

Grafikon 91
Pobočna linija žrtva – počinitelj

Ako se analizira srodstvo u pobočnoj liniji, koje u ovom istraživanju obuhvaća i srodnike po tazbini, vidljivo je da su u 12,3 % analiziranih slučajeva počinitelj i žrtva bili u tom srodstvu. Među njima se ističe u 5,8 % slučajeva jedino ubojstvo brata. Svi ostali oblici srodstva u pobočnoj liniji su relativno podjednako rijetki.

Grafikon 92
Vrsta intimne veze žrtve i počinitelja

$$\chi^2 = 488,174, df = 7, p = 0,000$$

Rezultati istraživanja pokazuju da su u 47,8 % slučajeva žrtva i počinitelj bili u nekoj vrsti intimne veze. Očekivano, prevladava bračna veza u 27,2 % slučajeva, a potom slijedi izvanbračna veza u 12,3 % slučajeva. Drugi oblici intimnih veza zastupljeni su u 8,4 % slučajeva, a među njima s udjelom od 5,1 % do izražaja dolazi ljubavnička veza.

Thomas i dr. se referiraju na tvrdnju (Catalano i dr., 2009.) kako su intimne veze najriskantnije za žene, jer su upravo one u odnosu na počinitelja najčešće žrtve ubojstva počinjenog od strane sadašnjeg ili ranijeg intimnog partnera (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011., 293).

McFarlane i dr. u istraživanju navode da su žene kao žrtve ubojstva intimnog partnera u 64 % slučajeva bile ubijene od strane sadašnjeg intimnog partnera, a 36 % od strane bivšeg intimnog partnera (McFarlane, Champbell, Wilt, Sachs, Ulrich i Xo, 1999., 309).

Tablica 13
Vrsta intimne veze i spol počinitelja

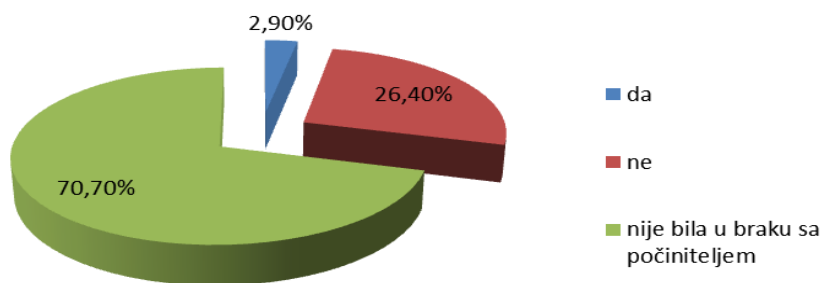
Spol		Vrsta intimne veze žrtve i počinitelja						prijatelj	nije bilo intimne veze	Ukupno	Statistika		
		brak	izvanbračn a veza	ljubavnici	mladenačka veza	istospolna zajednica	bivši bračni partneri				χ^2	df	značajnost
Spol počinitelja	muško	29,7 %	10,9 %	7,3%	1,6%	0,5 %	1,0%	0,0 %	49,0 %	100 %	22,56	6	0,001
	žensko	34,9 %	27,9 %	0,0%	4,7%	0,0 %	7,0%	0,0 %	25,6 %	100 %			
	ukupno	30,6 %	14,0 %	6,0%	2,1%	0,4 %	2,1%	0,0 %	44,7 %	100 %			

Razmatramo li spol počinitelja u odnosu na vrstu intimne veze, nalazimo da su žene kao počiniteljice ubojstva ili pokušaja ubojstva u obitelji u tri četvrtine slučajeva to činile na štetu svojih intimnih partnera, u čemu prevladavaju bračni i izvanbračni partneri.

Kod muških počinitelja nalazimo raznovrsniju distribuciju. Intimna veza je zastupljena u 51 % slučajeva i u njoj, kao i kod žena, prevladavaju bračne i izvanbračne veze.

Grafikon 93

Žrtva je u vrijeme počinjenja kaznenog djela bila u procesu razvoda od počinitelja

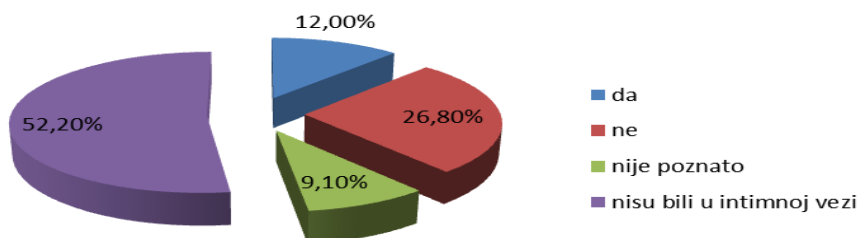

$$\chi^2 = 195,935, df = 2, p = 0,000$$

Iako se razvod braka tretira kao potencijalno rizična okolnost koja može doprinijeti nasilju u obitelji, ovim istraživanjem nalazimo da je tek u 2,9 % slučajeva žrtva bila u formalnom procesu razvoda braka od počinitelja.

Grafikon 94

Najava prekida intimne veze

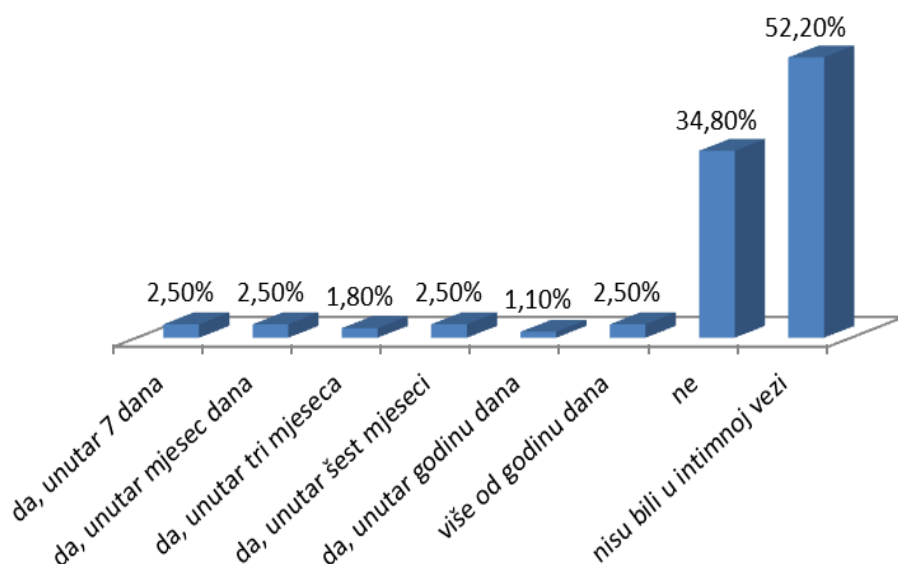

$$\chi^2 = 128,725, df = 3, p = 0,000$$

Nešto značajniji udio žrtava u istraživanom uzorku nalazimo u slučaju najave prekida intimne veze. U 12 % slučajeva žrtva je neposredno pred počinjenje kaznenog djela najavila prekid intimne veze počinitelju, što se može smatrati čimbenikom koji je doprinio počinjenju ubojstva.

Grafikon 95

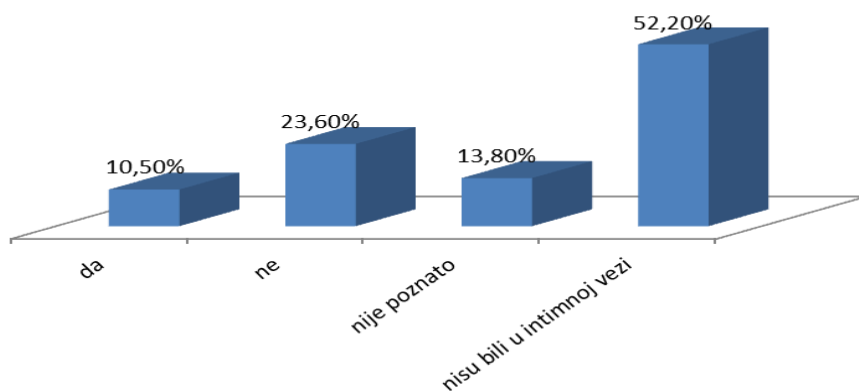
Vremensko razdoblje najave prekida intimne veze

$$\chi^2 = 598,841, df = 7, p = 0,000$$

Od 12 % žrtava koje su najavile prekid intimne veze, više od polovine ih je to učinilo unutar tri mjeseca prije počinjenja analiziranih kaznenih djela, s time da je 5 % žrtava najavilo prekid veze unutar mjesec dana.

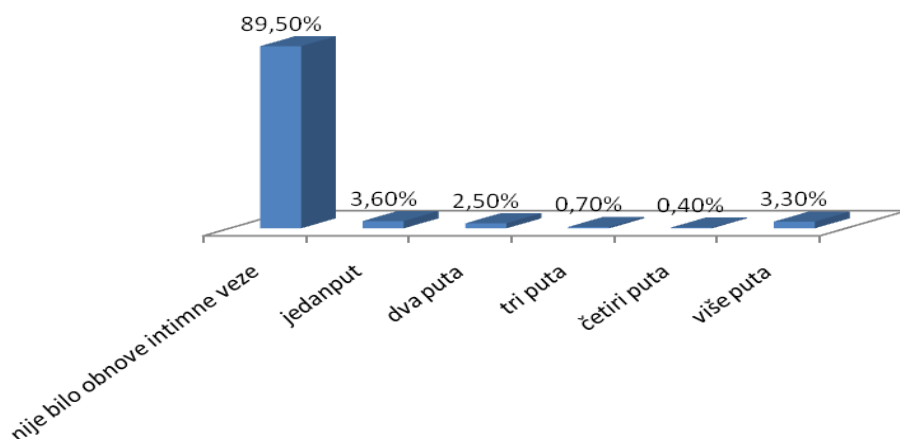
Grafikon 96
Obnavljanje intimne veze od strane žrtve

$$\chi^2 = 118,870, df = 3, p = 0,000$$

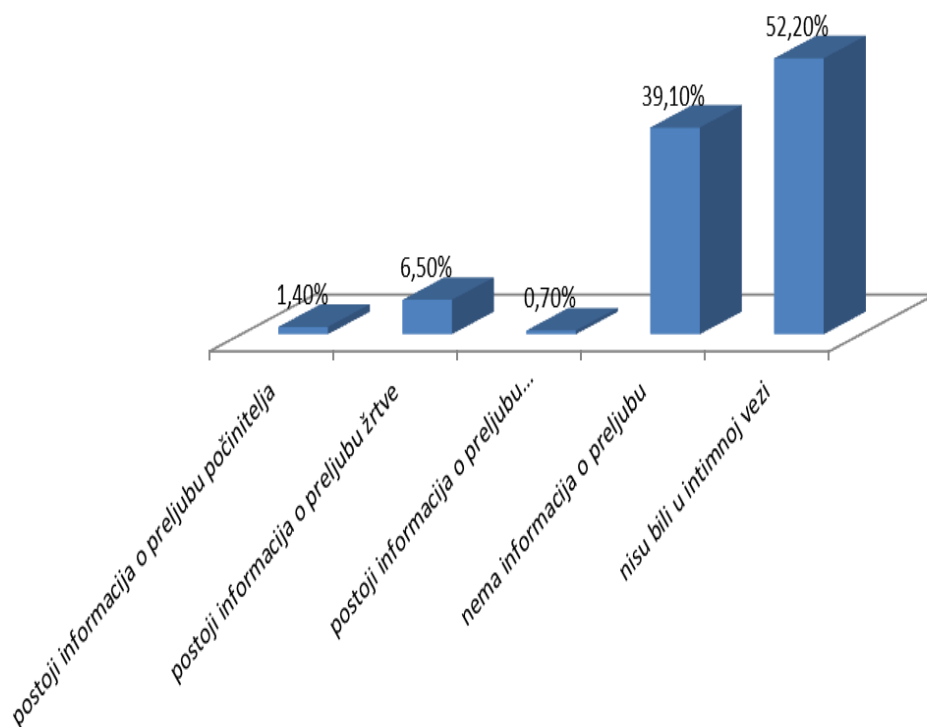
Jedno od obilježja intimnih veza u kojima je prisutno nasilje jest i višekratno prekidanje i ponovno obnavljanje veze. Rezultati istraživanja pokazali su da nakon prekida intimne veze većina žrtava (23,6 %) nije ponovno obnavljala vezu s kasnijim počiniteljem kaznenog djela, za razliku od 10,5 % žrtava koje su ponovno ulazile u intimnu vezu s kasnijim počiniteljem.

Grafikon 97
Koliko puta je žrtva obnavljala intimnu vezu?

Od ukupno 10,5 % žrtava koje su bile u intimnoj vezi i koje su nakon njezina prekida ponovno obnavljale vezu, najveći je relativni udio onih koje su istu obnavljale jedanput (3,6 %) te onih koje su vezu obnavljale više puta (više od četiri puta) s relativnim udjelom od 3,3 %. Zatim slijede žrtve koje su intimnu vezu obnavljale u dva navrata 2,5 %, a najmanji je udio žrtava koje su vezu obnavljale tri (0,7 %) ili četiri puta (0,4 %).

Grafikon 98
Preljub žrtve/počinitelja

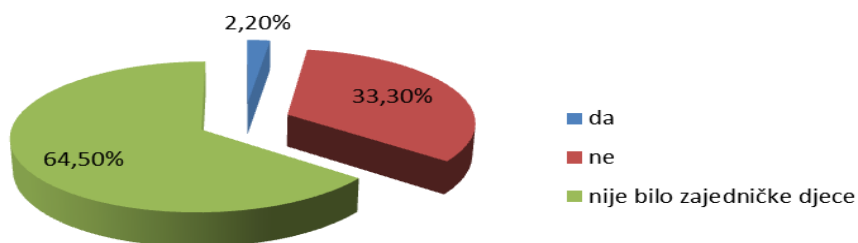

$$\chi^2 = 317,188, df = 4, p = 0,000$$

Preljub žrtve ili počinitelja može biti značajan kriminogeni čimbenik za delikte nasilja u obitelji. Istraživanjem su pronađene u 8,6 % slučajeva informacije o preljubu. Od toga najviše je bilo slučajeva preljuba koji je počinila žrtva 6,5 %. Preljub kod počinitelja zabilježen je u 1,4 %

slučajeva, dok je istodobno u 0,7 % slučajeva pronađen podatak kako su i počinitelj i žrtva tijekom intimne veze počinili preljub.

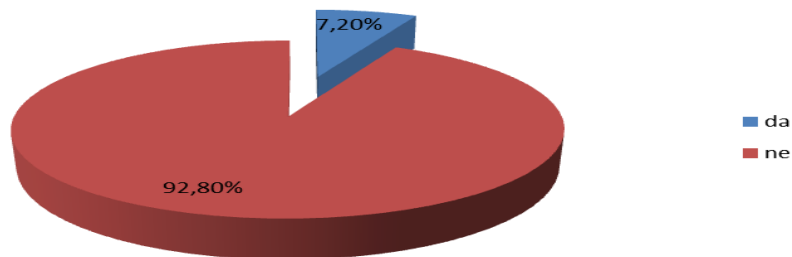
Grafikon 99
Spor oko skrbništva

$$\chi^2 = 160,783, df = 2, p = 0,000$$

Dodatni poticaj međusobnim sukobima između intimnih partnera može biti spor oko skrbništva nad djecom. Rezultati pokazuju da u analiziranim slučajevima uglavnom nije bilo takvih problema, već da su oni pronađeni tek u 2,2 % slučajeva.

Grafikon 100
Neriješeni imovinsko-pravni odnosi žrtve i počinitelja

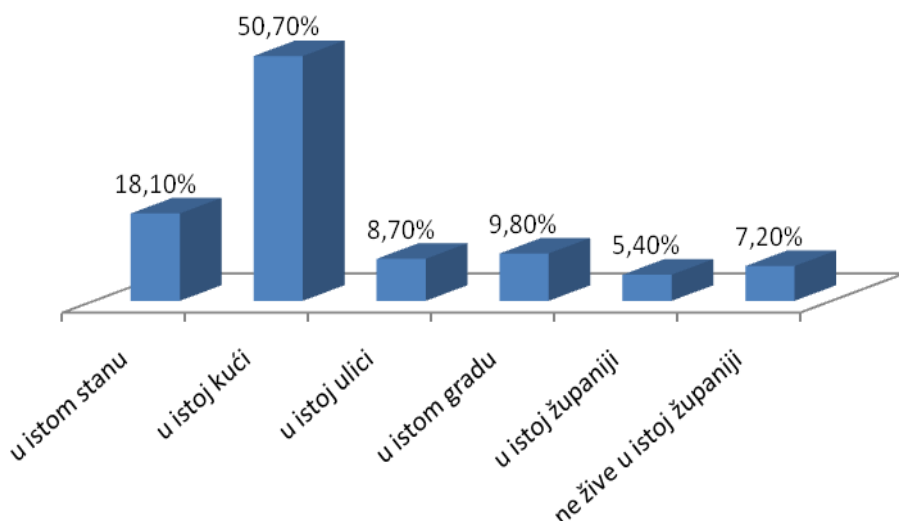

$$\chi^2 = 201,797, df = 1, p = 0,000$$

Predmet sukoba u kategorijama ubojstava i pokušaja ubojstva među intimnim partnerima i među članovima obitelji koji nisu intimni partneri, mogu biti i neriješeni imovinsko-pravni odnosi.

U 7,2 % analiziranih slučajeva identificirani su takvi odnosi između počinitelja i žrtve. Najčešće su se žrtva i počinitelj sporili oko podjele nasljeđa i imovine, i to pretežno oko nekretnina i novca.

Grafikon 101
Stanovanje žrtve i počinitelja

$$\chi^2 = 246,391, df = 5, p = 0,000$$

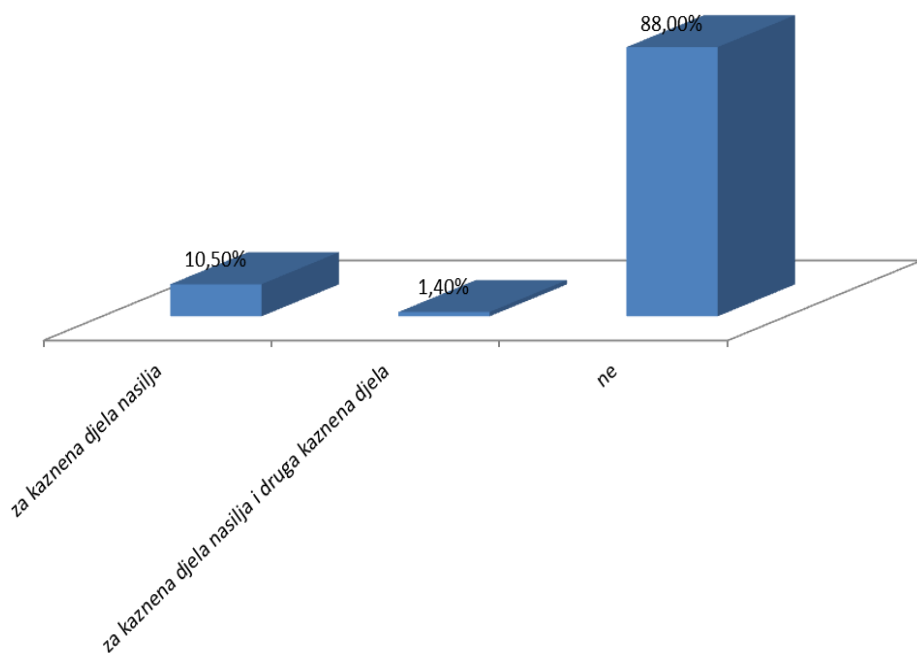
U polovini analiziranih slučajeva počinitelj i žrtava stanovali su u istoj kući, a njih 18,1 % u istom stanu. Gotovo je jednaki relativni udio počinitelja i žrtava koje su stanovali u istoj ulici (8,7 %) i istom gradu (9,8 %) te onih počinitelja i žrtava koje nisu živjele u istoj županiji (7,2 %). Relativno je najmanji udio počinitelja i žrtava koje su živjele u istoj županiji, ali ne i u istom gradu (s relativnim udjelom od 5,4 %).

6.1. Prethodno nasilje između počinitelja i žrtve

Istraživanjem su posebno analizirani podaci o ranijem nasilju između počinitelja i žrtve. Upravo takvo nasilje vrlo često se uzima kao jedan od najznačajnijih čimbenika koji dovodi do teških posljedica.

Grafikon 102

Počinitelj je ranije prijavljivao za kaznena djela na štetu žrtve

$$\chi^2 = 375,152, df = 2, p = 0,000$$

Najveći broj počinitelja (88 %) prije počinjenja analiziranog kaznenog djela nije bio prijavljivao za počinjenje kaznenog djela na štetu žrtve. Od 12 % počinitelja koji su ranije prijavljivani za kaznena djela na štetu žrtve, relativno najviše ih je prijavljivano za počinjenje kaznenog djela s elementima nasilja, i to 10,5 %, dok ih je istodobno 1,4 % bilo prijavljeno za kaznena djela nasilja i za druga kaznena djela. Pojedini počinitelji su ranije u više navrata prijavljivani za činjenje kaznenih djela s elementima nasilja na štetu žrtve; primjerice za nanošenje teške tjelesne ozljede i nasilničko ponašanje u obitelji. U tim događajima počinitelj je najviše prijavljivao za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji i

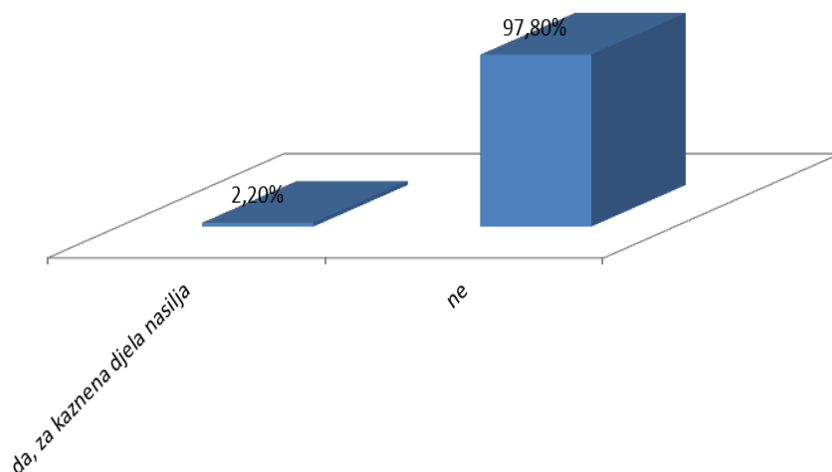
kazneno djelo prijetnji na štetu žrtve. Osim tih kaznenih djela utvrđeno je da su počinitelji ranije prijavljivani i za pokušaj kaznenog djela silovanja, tešku tjelesnu ozljedu, zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, tjelesnu ozljedu, protupravno oduzimanje slobode i nasilničko ponašanje. Od ukupnog broja slučajeva u kojima je zabilježeno nasilje u obitelji, u relativno najvećem broju slučajeva zabilježeno je fizičko i psihičko nasilje (5,1 %), a u 1,1 % zabilježeno je samo psihičko nasilje. Relativno najmanji udio u obiteljskom nasilju zauzima ono psihičko i emocionalno nasilje (s udjelom od 0,4 %).

Kivivuori i Lehti navode da su u slučajevima ubojstva ženske osobe od strane intimnog partnera 42 % počinitelja bili oni koji su prijavljeni za ranije nasilje nad ženama. Raniji kriminalitet bio je najučestaliji pri ubojstvima muškog rođaka počinjenim od strane muškog počinitelja, a iza navedenih po učestalosti dolaze upravo počinitelji ubojstva intimnog partnera, bilo muški, bilo ženski (Kivivuori i Lehti, 2012., 73).

Thomas i dr. kažu da ranija kažnjavanost počinitelja u slučajevima ubojstva intimnog partnera ne iznenađuje, te je se može povezati s ranijim nasiljem prema partneru (Thomas, Dichter i Matejkowski, 2011., 305).

Grafikon 103

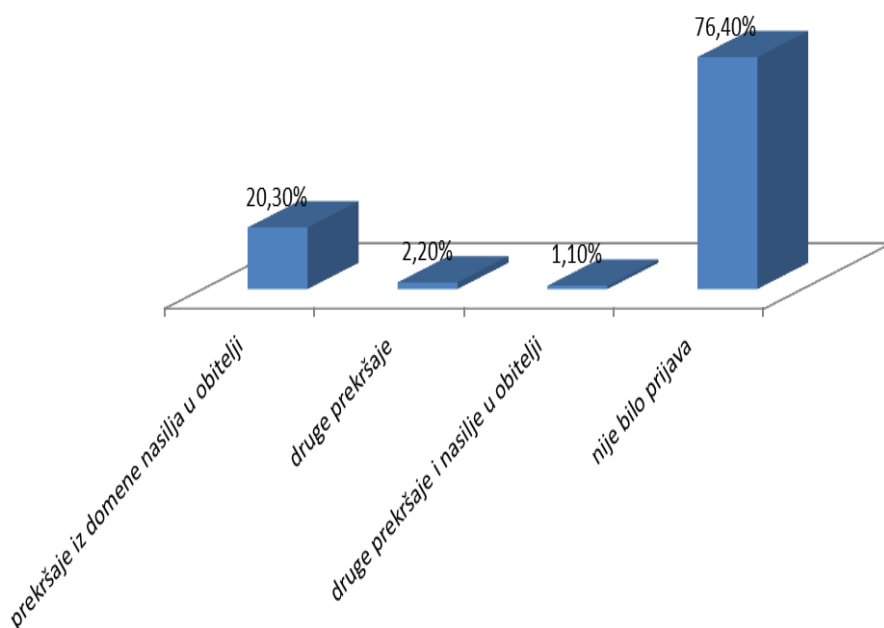
Prijava žrtve za kaznena djela nasilja na štetu počinitelja

$$\chi^2 = 252,522, df = 1, p = 0,000$$

Vrlo mali broj žrtava obuhvaćenih ovim istraživanjem, svega 2,2 %, bio je prijavljivan za kaznena djela nasilja na štetu počinitelja. U takvim slučajevima žrtve su bile prijavljivane najčešće za kazneno djelo prijetnje i nasilničko ponašanje u obitelji. Osim za ta kaznena djela, prijavljivane su i za kaznena djela dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom te za protupravno oduzimanje slobode.

Grafikon 104
Prijave protiv počinitelja za prekršaje na štetu žrtve

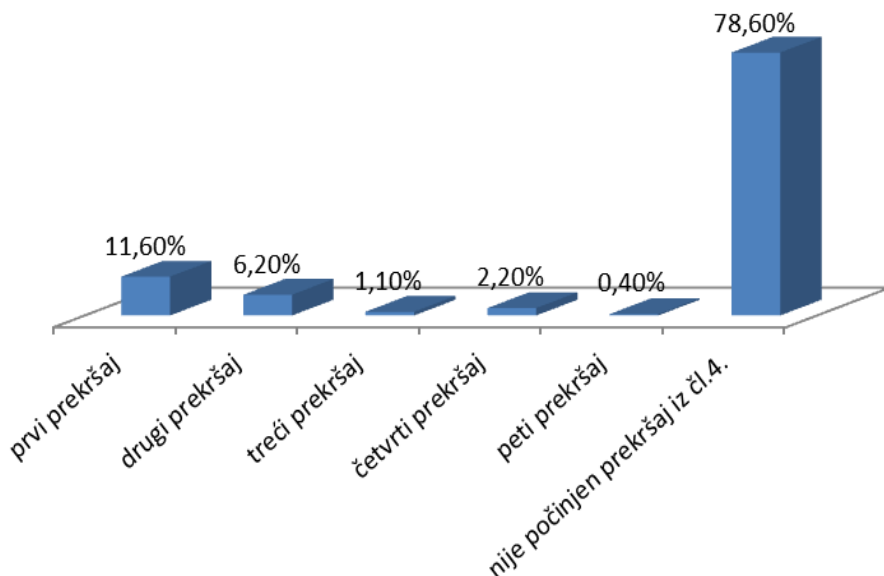
$\chi^2 = 415,333$, $df = 3$, $p = 0,000$

Nešto manje od jedne četvrtine počinitelja ranije je prijavljivano za prekršaj u kojem je bila oštećena žrtva istraživanih kaznenih djela. Pri tome je daleko najveći broj počinitelja (s relativnim udjelom od 20,3 %) prijavljen za počinjenje prekršaja iz domene nasilja u obitelji, odnosno Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.

Znatno manji broj počinitelja prijavljen je za počinjenje nekog drugog prekršaja na štetu žrtve (2,2 %), te za počinjenje drugog prekršaja i prekršaja iz domene nasilja u obitelji (1,1 %).

Grafikon 105

Učestalost prekršaja iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

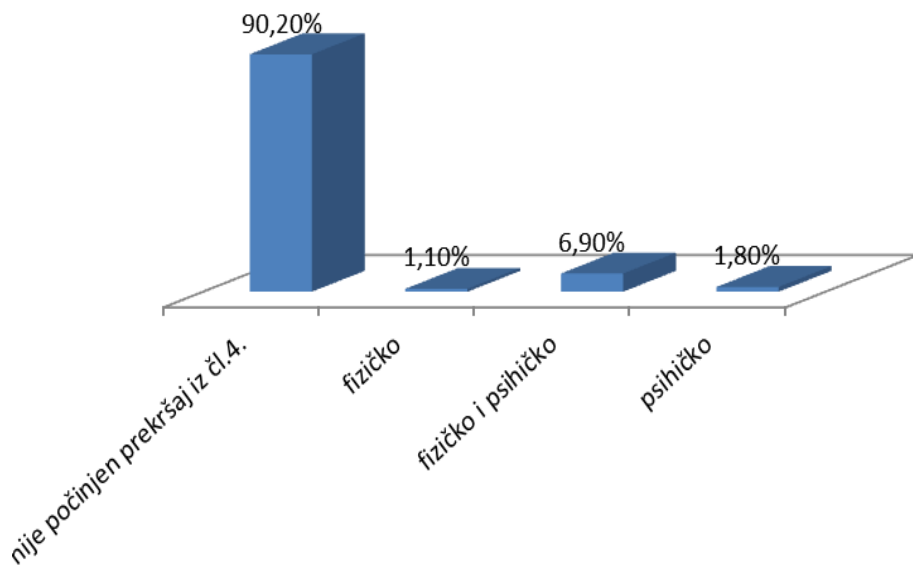
$$\chi^2 = 777,217, df = 5, p = 0,000$$

Među počiniteljima koji su ranije evidentirani za počinjenje prekršaja iz domene nasilja u obitelji prevladavaju oni koji su evidentirani samo za jedan prekršaj iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. U ostalim slučajevima bilježimo recidivizam. Nešto manje od jedne četvrtine počinitelja bilo je prijavljivano u dva navrata za počinjenje prekršaja iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.

U ukupnom broju počinitelja obuhvaćenih provedenim istraživanjem njih 2,2 % bilo je ranije prijavljeno u četiri navrata, a 1,1 % njih je ranije bilo prijavljeno u tri navrata za prekršaj iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. U okviru razmatranih slučajeva nalazimo i one koju su bili prijavljivani po četiri i pet puta.

Grafikon 106

Žrtva je počinila prekršaj iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji na štetu počinitelja

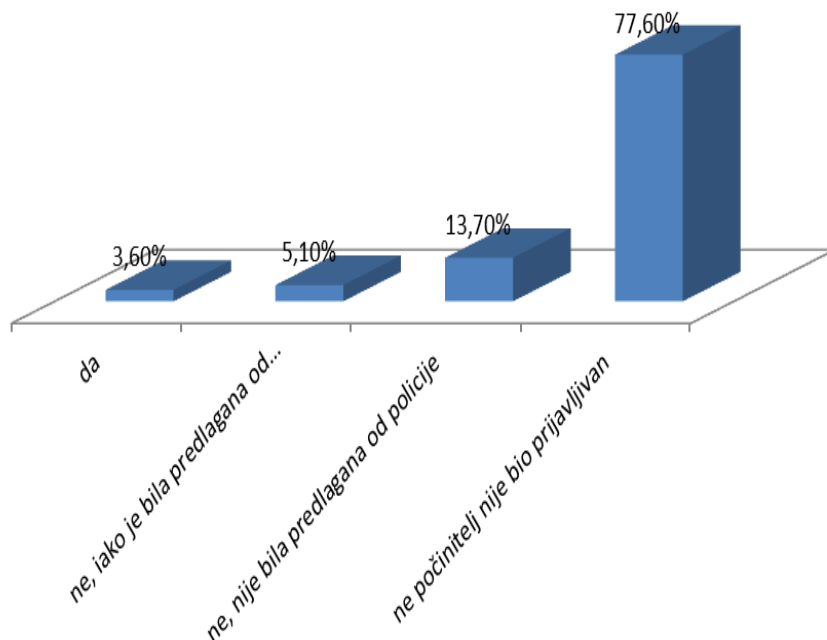

U odnosu na podatke vezane za počinitelja, žrtve su u upola manjem broju slučajeva prethodno prijavljivane za počinjeni prekršaj iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji na štetu počinitelja promatranih kaznenih djela.

Većina žrtava koja je ranije prijavljivana zbog prekršaja iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, doživjela je to zbog počinjenja fizičkog i psihičkog modaliteta toga prekršaja, dok ih je istodobno znatno manje i pojednako prijavljivano zbog fizičkog ili psihičkog modaliteta.

Grafikon 107

Počinitelju je ranije izricana zaštitna mjera zbog nasilja nad žrtvom

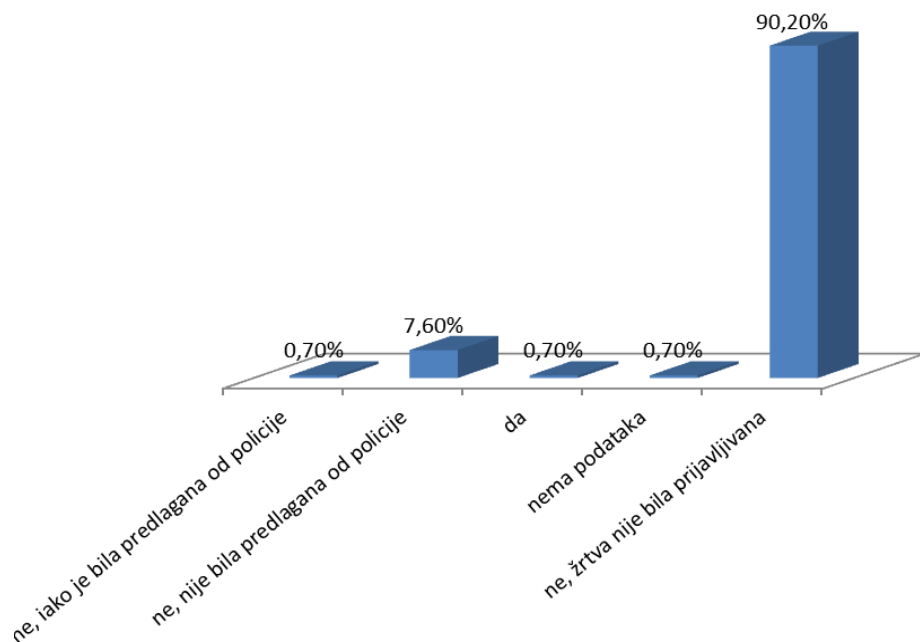
$$\chi^2 = 412,928, df = 3, p = 0,000$$

Od ukupnog broja slučajeva u kojima je počinitelj prijavljivan za prekršaj iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, u 3,6 % njih mu je izrečena zaštitna mjera.

Zabrinjava činjenica da u 5,1 % slučajeva sud nije prihvatio prijedlog policije za izricanjem zaštitne mjere, a osobito treba naglasiti da u 13,7 % slučajeva policija uopće nije niti predlagala izricanje zaštitne mjere, niti je Prekršajni sud izrekao bilo koju od zaštitnih mjera koje mu stoje na raspolaganju po službenoj dužnosti.

Grafikon 108

Žrtvi je ranije izricana zaštitna mjera zbog nasilja nad počiniteljem

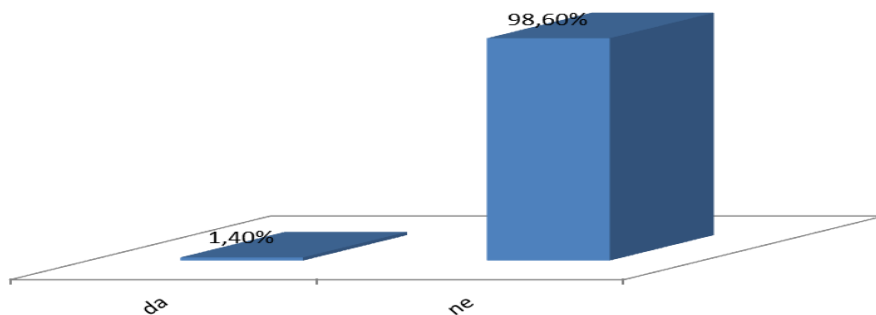
$$\chi^2 = 855,413, df = 4, p = 0,000$$

Od ukupnog broja slučajeva u kojima je žrtva ranije prijavljivana za počinjenje prekršaja iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, svega u 0,7 % njih žrtvi je izrečena zaštitna mjera. Taj udio jednak je relativnom udjelu žrtava kojima od strane Prekršajnog suda nije izrečena zaštitna mjera, iako je bila predložena od strane ovlaštenog tužitelja – policije.

U najvećem broju slučajeva (7,6 %) žrtvi nije bila izricana zaštitna mjera, jer nije bila niti predlagana od strane ovlaštenog tužitelja – policijskih službenika, niti je sud izrekao neku od zaštitnih mjera koju može izreći po službenoj dužnosti.

Grafikon 109

Žrtva je u vrijeme počinjenja djela bila pod zaštitnom mjerom zbog nasilja od strane počinitelja

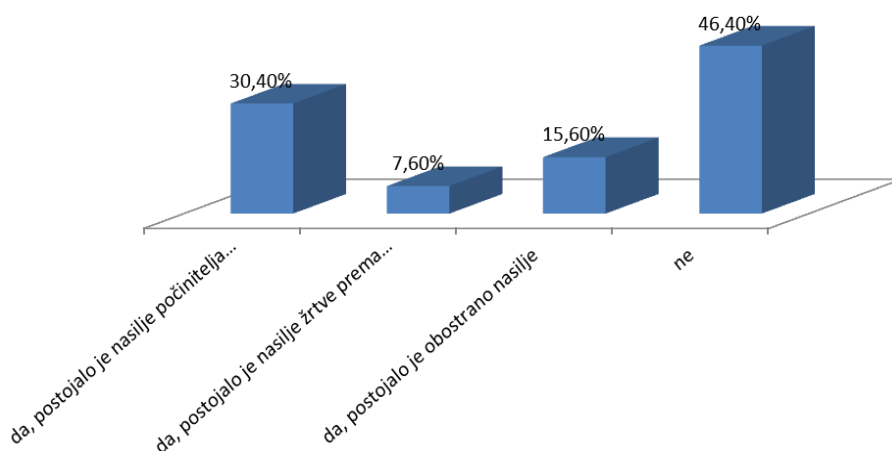

$$\chi^2 = 260,232, df = 1, p = 0,000$$

U najvećem broju slučajeva u vrijeme počinjenja analiziranih kaznenih djela prema počinitelju se nije primjenjivala zaštitna mjera izrečena prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji zbog počinjenog prekršaja na štetu žrtve.

Grafikon 110

Postoje informacije o neprijavljenom nasilju

$$\chi^2 = 96,899, df = 3, p = 0,000$$

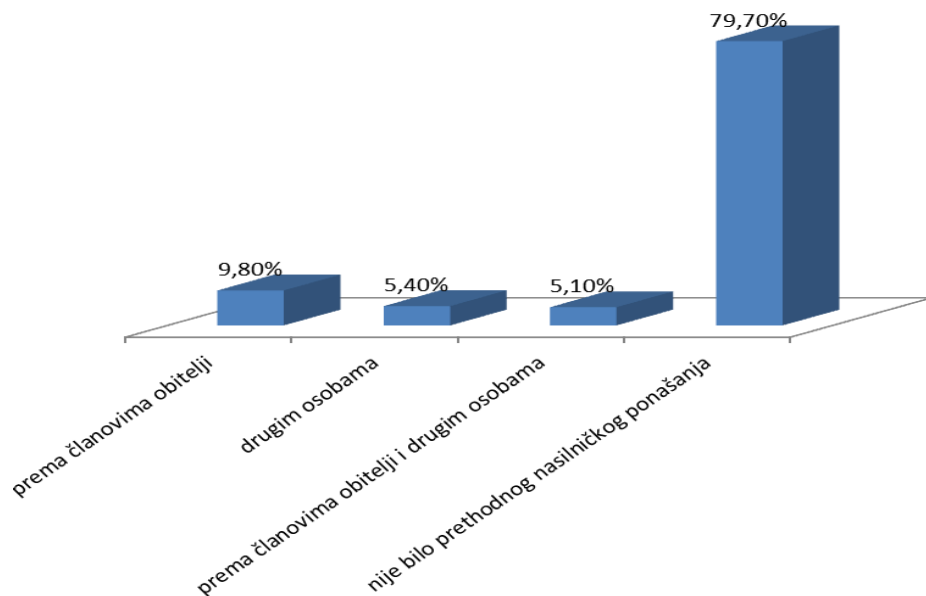
Provedeno istraživanje pokazalo je kako je kod nasilja u obitelji još uvijek izražena velika „tamna brojka“. Naime, prije počinjenja kaznenih djela u nešto više od polovine analiziranih slučajeva postojalo je ranije neprijavljeno nasilje u obitelji, bilo da je ono bilo počinjeno od strane počinitelja ili žrtve, ili se radilo o obostranom nasilju. U najvećem broju slučajeva (30,4 %) postojalo je ranije nasilje od strane počinitelja. Zatim, u 15,6 % slučajeva postojalo je ranije obostrano nasilje, dok je istodobno u najmanjem broju slučajeva postojalo ranije nasilje od strane žrtve prema počinitelju (s relativnim udjelom od 7,6 % u ukupnom broju promatranih slučajeva).

6.2. Prethodno nasilje žrtve koje nije bilo usmjereno prema počinitelju

U obzir su uzeti i delikti nasilja žrtve koji nisu bili usmjereni prema počinitelju, a sve kako bi se dobila jasnija slika o nasilničkoj anamnezi žrtve.

Grafikon 111

Prethodno nasilničko ponašanje žrtve koje nije bilo usmjereno prema počinitelju

$$\chi^2 = 442,116, df = 3, p = 0,000$$

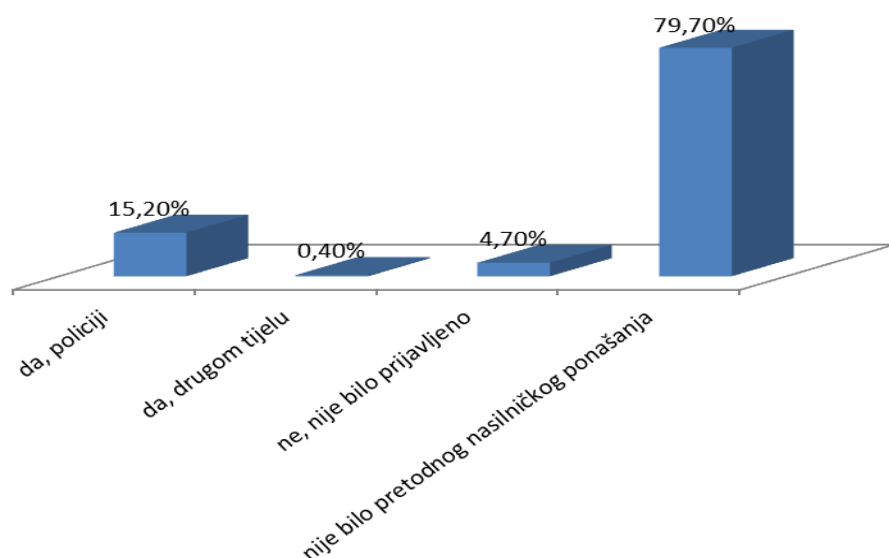
Analizom ranijeg nasilničkog ponašanja žrtve došlo se do podatka da se u najvećem broju analiziranih slučajeva (79,9 %) žrtva prije počinjenja analiziranih kaznenih djela nije nasilnički ponašala. Od ukupno 20,3 % žrtava koje su se ranije nasilnički ponašale, najveći broj njih nasilje je činilo na štetu članova svoje obitelji (ali ne i žrtvi???), a podjednaki broj njih na štetu drugih osoba, ali i drugih osoba te članova obitelji istodobno.

Suprotno nalazima ovog istraživanja, Kivivuori i Lehti u istraživanju ubojstva intimnih partnera u Finskoj u vremenu od 2003. do 2009. godine navode kako u većini analiziranih slučajeva nije bilo saznanja o ranijem zlostavljanju od strane žrtve (Kivivuori i Lehti, 2012., 72).

Belknap i dr. u istraživanju navode da su muškarci koji su bili žrtve ubojstva intimnog partnera prosječno ranije tri puta češće uhićivani zbog obiteljskog nasilja nego žene žrtve ubojstva iste vrste. Upravo ta razlika po spolu još je više izražena, čak više od sedam puta, kada se razmatraju osude za obiteljsko nasilje (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 367). Kod muškaraca kao počinitelja ubojstva intimnog partnera bila je više izražena povijest obiteljskog nasilja nego kod žena kao počinitelja iste vrste ubojstva (Belknap, Larson, Abrams, Garcia i Anderson-Block, 2012., 372).

Grafikon 112

Kome je bilo prijavljeno prethodno nasilničko ponašanje

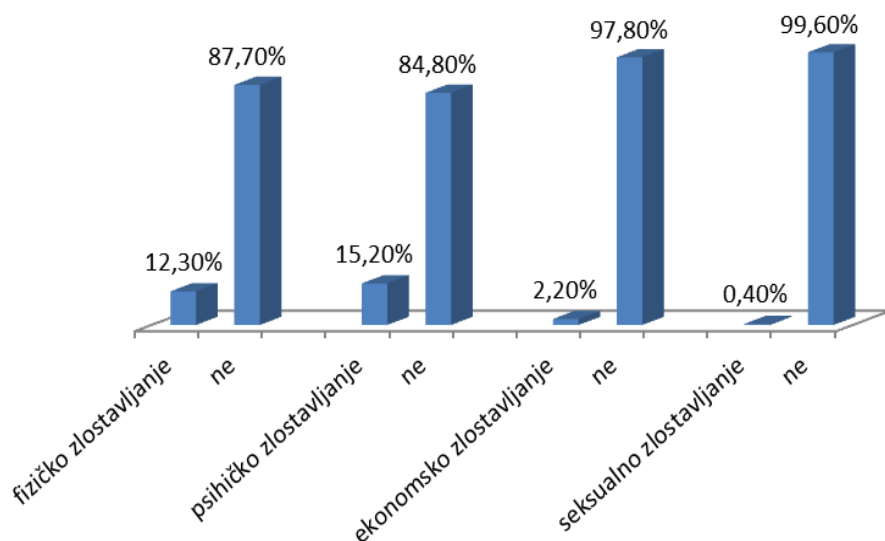

$$\chi^2 = 453,478, df = 3, p = 0,000$$

Ranije nasilničko ponašanje žrtve je prijavljivano u 15,6 % slučajeva. Skoro u svim slučajevima ono je prijavljeno policijskim službenicima, a u 0,4 % slučajeva nekom drugom tijelu.

Grafikon 113

Kakvo je bilo ranije zlostavljanje od strane žrtve?

Ako se analiziraju slučajevi u kojima je žrtva ranije zlostavljala druge osobe, prema vrsti tog zlostavljanja vidimo da prevladava psihičko zlostavljanje koje je zabilježeno u 15,2 % slučajeva.

U nešto manjem broju slučajeva žrtva je druge osobe fizički zlostavljala (12,3 %), dok su relativno najmanje druge osobe ekonomski i seksualno zlostavljane od strane žrtve (s udjelima od 2,2 % odnosno 0,4 %).

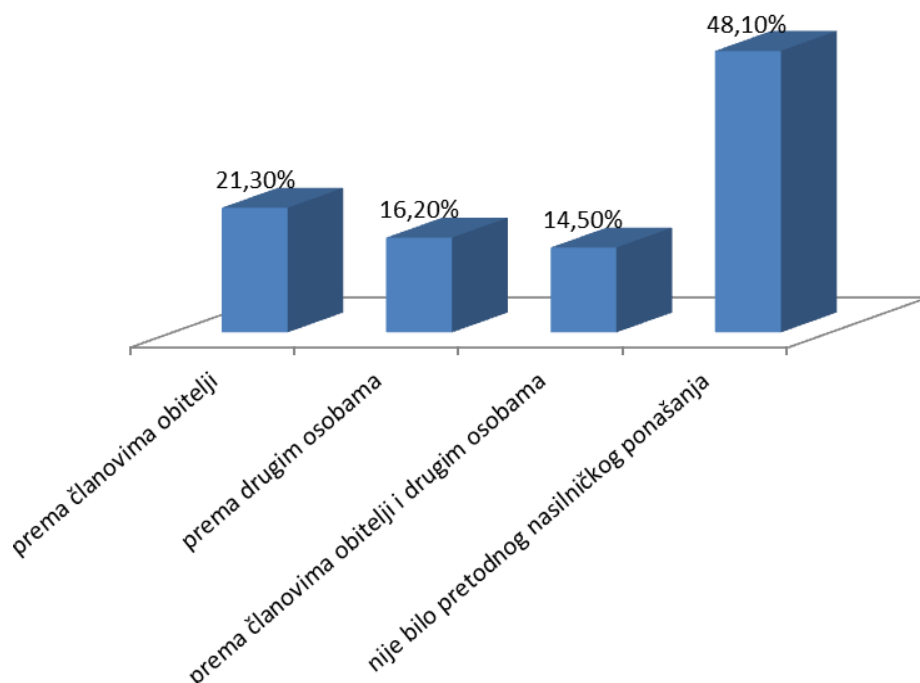
Pod pojmom druge osobe podrazumijevaju se sve druge osobe osim počinitelja.

6.3. Prethodno nasilje počinitelja koje nije bilo usmjereno prema žrtvi

Jednako kao i u slučaju žrtve analizirano je ranije nasilničko ponašanje počinitelja koje nije bilo usmjereno prema žrtvi.

Grafikon 114

Prema kome je bilo usmjereno ranije nasilje počinitelja

$$\chi^2 = 69,153, df = 3, p = 0,000$$

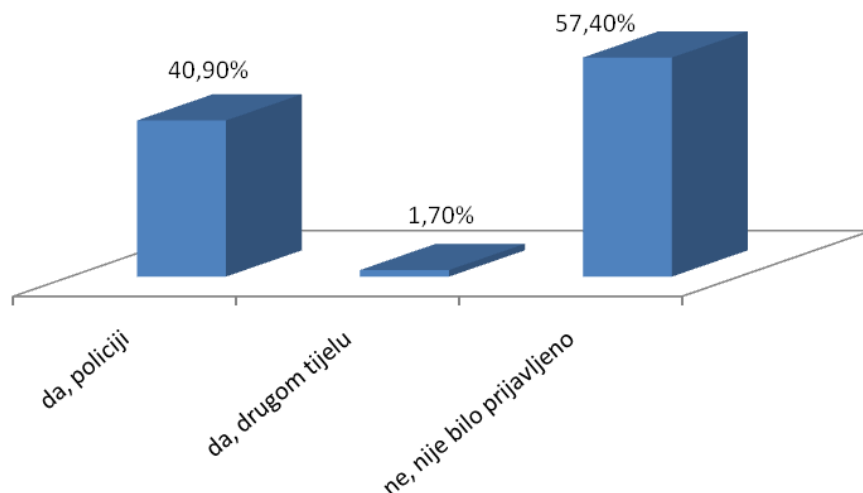
Počinitelj se prije počinjenja analiziranih kaznenih djela nasilnički ponašao u 51,9 % slučajeva, dok se istodobno kod žrtve, kako smo prethodno vidjeli, to javljalo u 20,3 % slučajeva. Među počiniteljima najveći dio (21,3 %) se ranije nasilnički ponašao samo prema članovima obitelji, dok se 14,5 % njih ranije nasilnički ponašao i prema članovima obitelji i prema drugim osobama. U 16,5 % slučajeva ranije počiniteljevo nasilje bilo je usmjereno prema drugim osobama, odnosno osobama koje nisu članovi počiniteljeve obitelji.

Kivivuori i Lehti kod ubojstava intimnih partnera počinjenih od strane muških počinitelja navode dosta visok postotak ranijeg nasilničkog ponašanja prema ženi kao žrtvi (43 %), dok su istodobno žene kao

počinitelji ubojstva intimnih partnera ranije bile nasilne prema muškarcima kao žrtvama u 37 % slučajeva. Također, u 42 % slučajeva u kojima je žena ubila intimnog partnera bilo je involvirano ranije nasilje muškarca prema ženi (Kivivuori i Lehti, 2012., 72).

Grafikon 115

Je li ranije nasilje bilo počinitelja bilo prijavljeno?

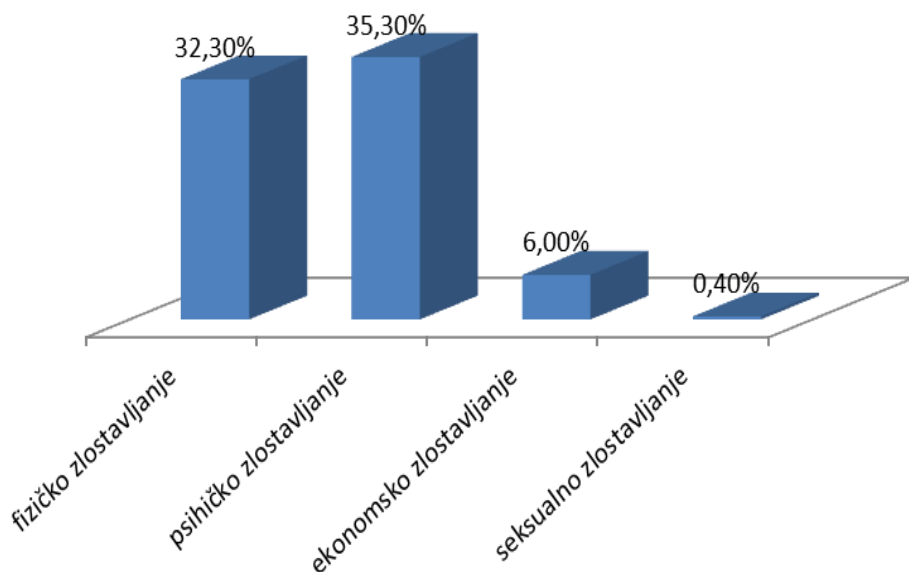

$$\chi^2 = 115,515, df = 2, p = 0,000$$

Od ukupno 51,9 % slučajeva u kojima se počinitelj ranije nasilnički ponašao, nešto manje od polovine slučajeva je ranije prijavljivano policijskim službenicima ili nekom drugom tijelu kao što su primjerice centri za socijalnu skrb ili općinska državna odvjetništva.

U najvećem broju slučajeva nasilja od strane počinitelja ono je prijavljivano policijskim službenicima (40,9 %). Iz provedenog istraživanja vidljiva je i u ovom segmentu nasilja značajna „tamna brojka“, s obzirom da u 57,4 % slučajeva prijašnje nasilje počinitelja prema osobama koje nisu bile žrtve nije bilo prijavljeno ovlaštenim tijelima.

Grafikon 116
Načini zlostavljanja od strane počinitelja

I kod prethodnog nasilničkog ponašanja počinitelja, slično kao i kod prethodnog nasilničkog ponašanja žrtve, nalazimo prevlast psihičkog vida zlostavljanja, a zatim po učestalosti slijedi fizičko zlostavljanje.

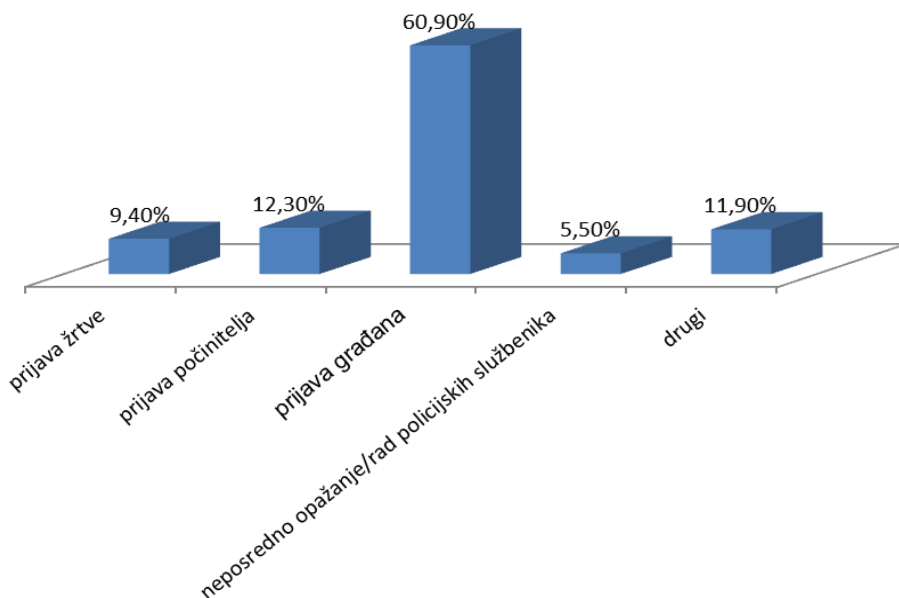
Razlike između analiziranih žrtava i počinitelja su u apsolutnim brojkama; naime one su dvostruko veće kod počinitelja.

7. KRIMINALISTIČKO ISTRAŽIVANJE OBITELJSKIH UBOJSTAVA

Osim prethodno analiziranih, uglavnom kriminoloških obilježja, istraživanjem su obuhvaćene i određene karakteristike kriminalističkog istraživanja ovih kaznenih djela.

Grafikon 117

Način prvog saznanja za kazneno djelo

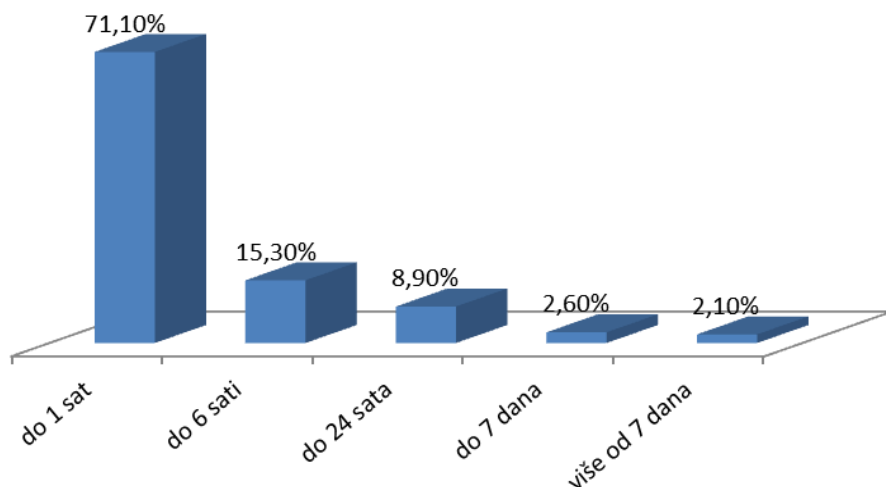
$$\chi^2 = 248,553, df = 4, p = 0,000$$

Za počinjenje analiziranih kaznenih djela u najvećem broju slučajeva (60,9 %) saznalo se od građana koji su izravno ili neizravno doznali za događaj. Sam počinitelj prijavio se u 12,3 % slučajeva, a nakon njega po relativnom udjelu slijede druge osobe koje su prijavile počinjenje kaznenog djela (uglavnom se radilo o zdravstvenim djelatnicima koji su pružili medicinsku pomoć žrtvi, ali i djelatnicima Centra za socijalnu skrb,

djelatnicima Gorske službe spašavanja i, u jednom slučaju, žrtvinoj kćeri koja je prijavila njen nestanak). Žrtva je počinjenje kaznenog djela na svoju štetu prijavila u 9,4 % slučajeva, a policijski službenici su svojim opažanjem odnosno radom u 5,5 % slučajeva došli do saznanja za počinjenje kaznenog djela.

Grafikon 118

Protek vremena od počinjenja do saznanja za kazneno djelo

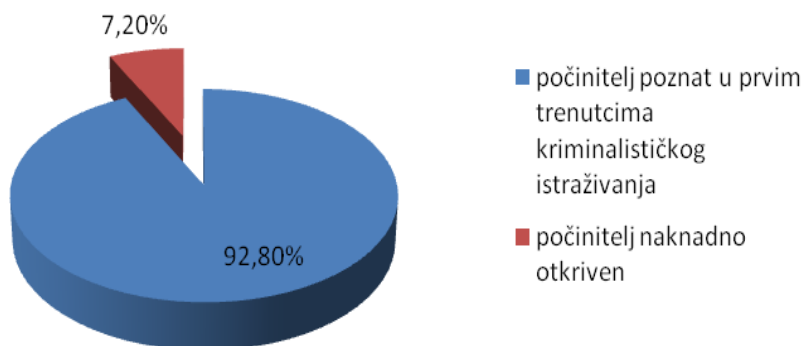

$$\chi^2 = 396,638, df = 4, p = 0,000$$

Za provođenje kriminalističkog istraživanja vrlo je bitan protek vremena od počinjenja kaznenog djela do saznanja za njega. Policijski službenici su u 95,3 % slučajeva za počinjenje kaznenog djela saznali unutar 24 sata, u 2,6 % slučajeva unutar 7 dana, a u 2,1 % slučajeva od počinjenja do saznanja prošlo je više od 7 dana. U skoro tri četvrtine slučajeva za počinjenje se saznalo unutar jednog sata. Nakon toga slijedi relativni udio od 15,3 % analiziranih kaznenih djela za koje je policija saznala unutar 6 sati od počinjenja, a zatim 8,9 % kaznenih djela za koja se saznalo između 6 i 24 sata od počinjenja.

S kriminalističkog stajališta rano saznanje za kazneno djelo omogućava bržu i učinkovitiju reakciju, odnosno prikupljanje kvalitetnijih dokaznih činjenica u odnosu na slučajeve kada protekne više vremena od počinjenja.

Grafikon 119
Saznanje o počinitelju

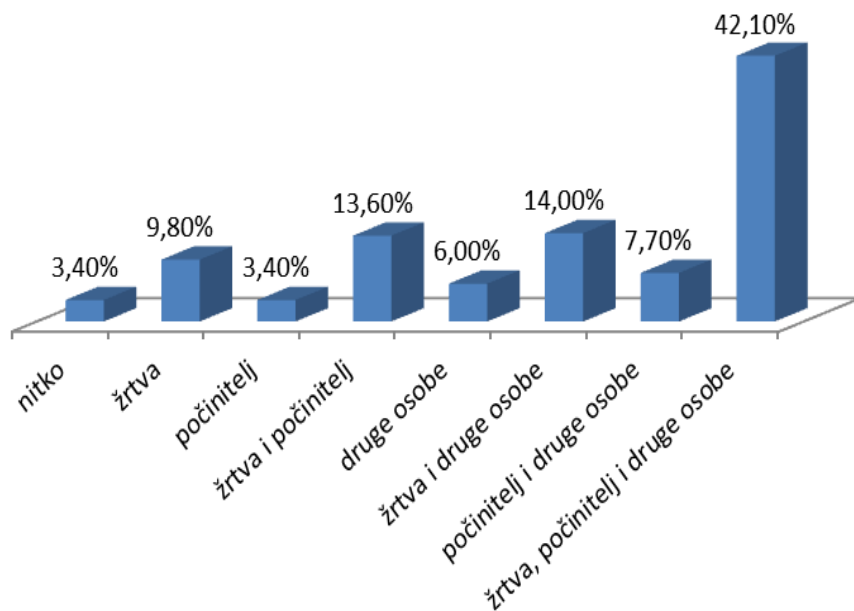

$$\chi^2 = 171,919, df = 1, p = 0,000$$

Kod kaznenih djela koja su počinjena u krugu obitelji identitet počinitelja je najčešće vrlo brzo, ako ne i odmah, poznat policijskim službenicima. Iz provedenog istraživanja vidljivo je kako je u 92,8 % analiziranih kaznenih djela počinitelj bio poznat već u prvim trenucima kriminalističkog istraživanja.

Bez obzira na činjenicu da je kod ubojstva u obitelji počinitelj odmah poznat, potrebno je kriminalističkom istraživanju pristupiti s jednakom ustrajnošću i profesionalizmom kako se ne bi propustile poduzeti sve potrebne radnje.

Grafikon 120
Osobe zatečene na mjestu događaja

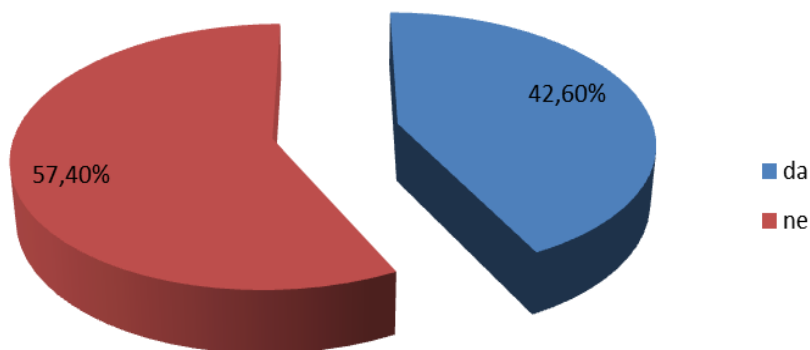
$$\chi^2 = 210,651, df = 7, p = 0,000$$

Na mjestu počinjenja kaznenog djela u 96,6 % slučajeva zatečene su određene osobe. U najvećem broju slučajeva (42,1 %) zatečeni su i žrtva i počinitelj, ali i druge osobe. U približno jednakom broju slučajeva na mjestu događaja zatečeni su žrtva i počinitelj, odnosno žrtva i druge osobe. Sama žrtva je na mjestu događaja zatečena u 9,8 % slučajeva, a samo počinitelj zatečen je u znatno manjem broju slučajeva (3,4 %). Relativni udio zatečenih drugih osoba na mjestu događaja u provedenom istraživanju iznosio je 6 %, a relativni udio od 7,7 % utvrđen je u slučajevima zatečenog počinitelja i trećih osoba. Razlozi za nenalazak žrtve na mjestu događaja mogu biti različiti, od situacija kada je počinitelj uklonio mrtvo tijelo, preko onih kada je ozlijeđena osoba prevezena u bolnicu, do slučajeva kada se radilo o pokušaju ubojstva pa se žrtva udaljila s mjesta događaja. Vidimo također da je u 67,8 % slučajeva počinitelj zatečen na mjestu događaja. U ostalim se slučajevima udaljio s mjesta počinjenja kaznenog djela.

Chan i dr. navode u istraživanju 112 ubojstava intimnih partnera na području Hong Konga, počinjenih u razdoblju od 1989. do 2002. godine, da je 38 % počinitelja bez prisile ostalo na mjestu počinjenja kaznenog djela, a 20 % njih pobjeglo ili nijekalo počinjenje ubojstva (Chan, Beh i Broadhurst, 2010., 400).

Grafikon 121

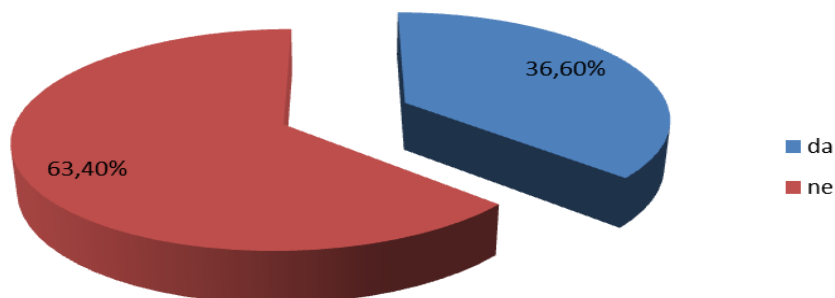
Izlazak istražnog sudca na mjesto događaja

$$\chi^2 = 5,213, df = 1, p = 0,022$$

S obzirom da je u vrijeme počinjenja analiziranih kaznenih djela na snazi bio Zakon o kaznenom postupku, prema kojem je pojedine dokazne radnje provodio istražni sudac, analiziran je i njegov angažman. Nakon počinjenja kaznenog djela na mjesto događaja u 57,4 % analiziranih slučajeva izašao je i istražni sudac, te je bio prisutan tijekom obavljanja očevida. Prema sadašnjem Zakonu o kaznenom postupku najveći dio hitnih dokaznih radnji u nadležnosti je državnog odvjetnika. Isto tako, prema internim uputama državni odvjetnik bi, primjerice, trebao osobno provoditi očevid na mjestu počinjenja ubojstva.

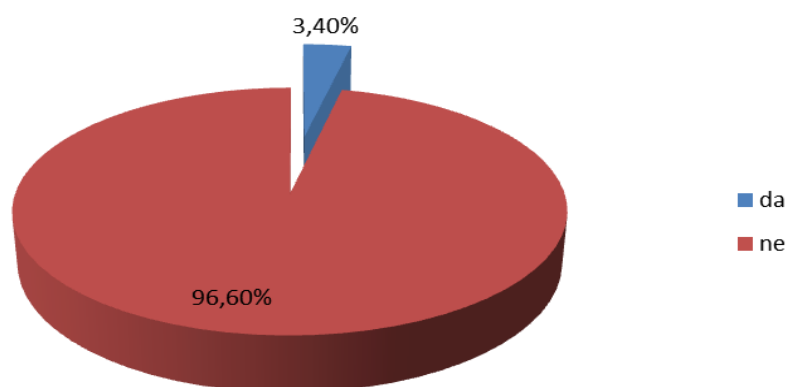
Grafikon 122
Izlazak državnog odvjetnika na mjesto događaja

$$\chi^2 = 16,889, df = 1, p = 0,000$$

Za razliku od istražnog sudca, državni odvjetnik je izašao na mjesto događaja u malo manje od jedne trećine slučajeva.

Grafikon 123
Izlazak na mjesto događaja djelatnika Centra za socijalnu skrb

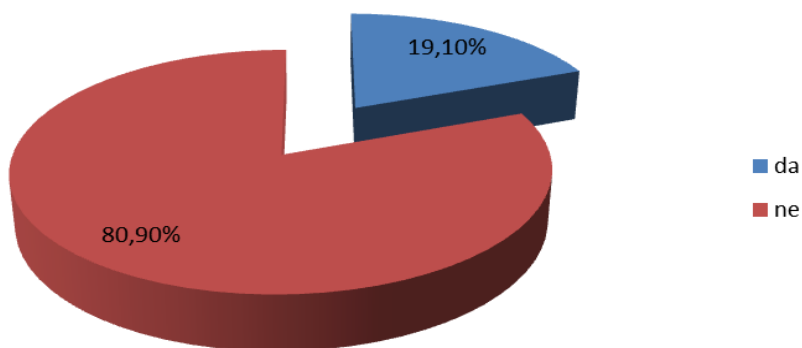

$$\chi^2 = 264,089, df = 1, p = 0,000$$

Iz istraživanja je vidljivo kako su djelatnici Centra za socijalnu skrb na mjesto događaja nakon počinjenog kaznenog djela došli u 3,4 % slučajeva. U tim slučajevima njihov izlazak je bio nužan kako bi se u njihovoj prisutnosti obavili obavijesni razgovori s djecom žrtve i/ili počinitelja, ili pak kako bi preuzeli i adekvatno smjestili djecu žrtve i/ili počinitelja nakon počinjenja kaznenog djela, s obzirom da su im roditelji bili sudionici događaja.

Grafikon 124

Nazočnost drugih stručnih osoba na mjestu događaja

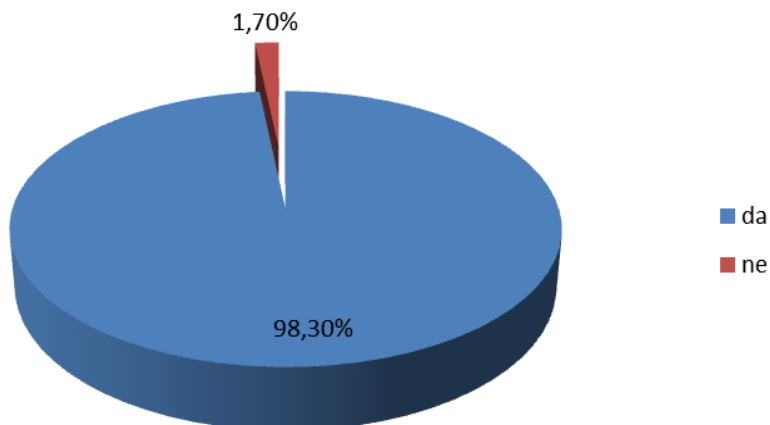
$$\chi^2 = 89,468, df = 1, p = 0,000$$

U 18,1 % slučajeva na mjesto događaja, osim policijskih službenika, državnih odvjetnika, sudaca i djelatnika Centra za socijalnu skrb, izašli su i djelatnici drugih službi.

U najvećem broju slučajeva radilo se o vještacima raznih struka (vještaci za biološke tragove i balistiku) koji su bili prisutni tijekom provođenja očevida. Osim njih, na mjesto događaja izlazili su i mrtvozornici, vještaci sudske medicine te inspektori zaštite od požara i policijski službenici protueksplozijskog odjela.

Grafikon 125

Tijekom kriminalističkog istraživanja proveden je očevid

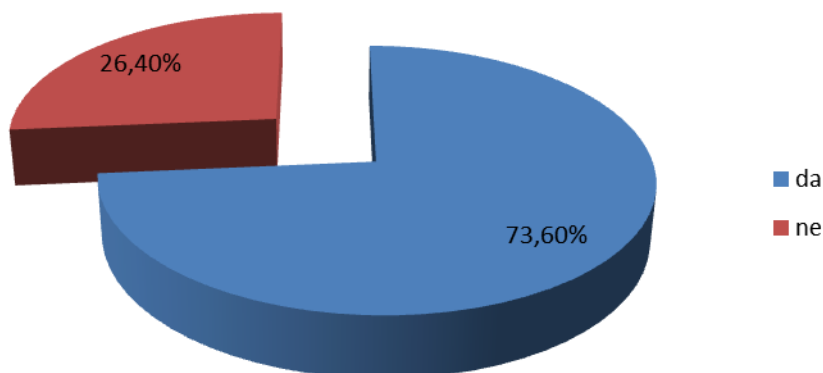

$$\chi^2 = 219,272, df = 1, p = 0,000$$

Nakon počinjenog kaznenog djela očevid je proveden gotovo u svim slučajevima, odnosno u 98,3 % njih. U praksi se često događa da se tragovi kaznenog djela mogu pronaći na više različitih lokacija, a kako bi se oni na pravilan način fiksirali i izuzeli, potrebno je na tim lokacijama napraviti očevid. U provedenom istraživanju vidljivo je kako je u podjednakom broju slučajeva očevid proveden na jednoj lokaciji, odnosno na mjestu samog počinjenja kaznenog djela, ali i na više lokacija. Istraživanje je također pokazalo kako je u pojedinim slučajevima očevid proveden na dvije, tri, četiri ili pet lokacija. Kada se radilo o više lokacija, očevid je najčešće proveden na dvije ili tri lokacije. Ako je proveden na dvije lokacije, u tim slučajevima one su obuhvaćale mjesto događaja i prostorije policijske postaje, gdje se najčešće dovodio počinitelj kaznenog djela, ili pak prostorije bolnice u kojoj je žrtvi ili žrtvama najčešće pružana liječnička pomoć. Ako je očevid proveden na tri lokacije, one su najčešće obuhvaćale mjesto događaja, zatim policijsku postaju, kamo je najčešće priveden počinitelj, i prostorije bolnice, gdje je najčešće žrtvi pružena liječnička pomoć. U nekoliko slučajeva nije proveden očevid na mjestu događaja, jer zbog protoka vremena od počinjenja pa do saznanja za kazneno djelo tamo više nije bilo relevantnih tragova.

Grafikon 126

Tijekom kriminalističkog istraživanja privremeno su oduzimani predmeti

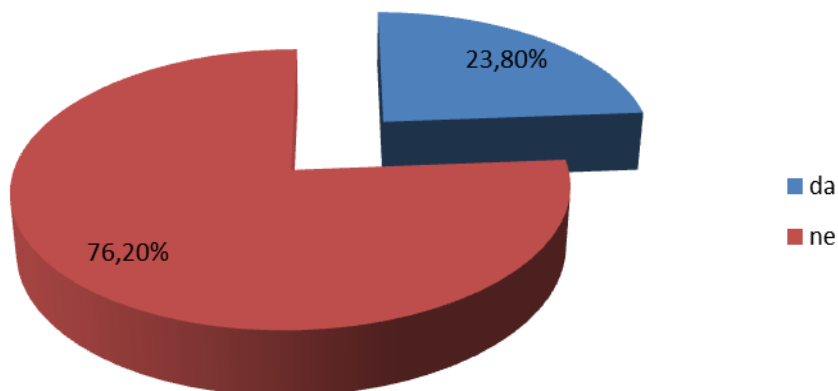

$$\chi^2 = 52,430, df = 1, p = 0,000$$

U gotovo tri četvrtine promatranih slučajeva tijekom kriminalističkog istraživanja dodatno su, osim predmeta izuzetih tijekom obavljanja očevida, privremeno oduzimani i različiti drugi predmeti. U najvećem broju slučajeva pronađeno je i privremeno oduzeto sredstvo počinjenja kaznenog djela. Nakon toga izuzimana je odjeća počinitelja i žrtve te drugi predmeti na kojima su se pronašli tragovi počinjenog kaznenog djela (primjerice ručnici, posteljina i sl.). Za ove privremeno oduzete predmete sa sigurnošću se može reći kako su isti privremeno oduzeti u sklopu istražne radnje očevida. Isto tako tijekom kriminalističkog istraživanja u pojedinim slučajevima pronađeno je i privremeno oduzeto i drugo oružje, oruđe ili streljivo, od kojih je pojedino oružje počinitelj i ilegalno posjedovao. Od drugih predmeta koji su privremeno oduzimani vidljivo je da se radilo o mobilnim telefonima, drugim odjevnim predmetima, kao i odjevnim predmetima trećih osoba, zatim liječnička dokumentacija, snimke nadzornih kamera i sl.

Grafikon 127

Tijekom kriminalističkog istraživanja poduzeta je pretraga stana i drugih prostora

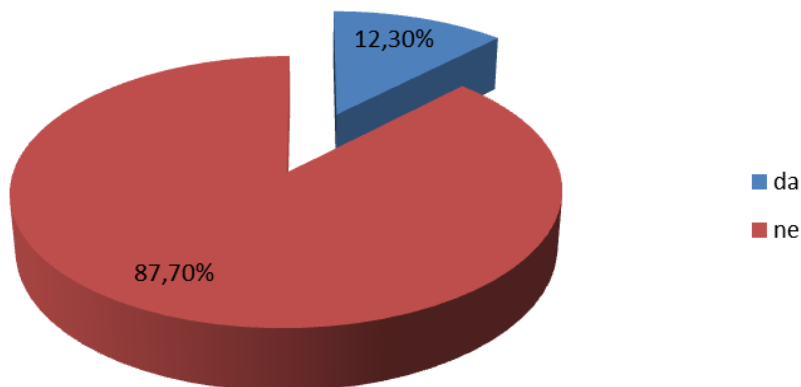
$$\chi^2 = 64,379, df = 1, p = 0,000$$

Policijski službenici su tijekom kriminalističkog istraživanja u 23,8 % slučajeva proveli istražnu radnju pretrage stana i drugih prostorija. Najčešće je pretraga provedena na jednoj lokaciji, a obuhvaćala je zajedničku kuću ili stan počinitelja i žrtve, ili pak kuću ili stanove samo počinitelja ili samo žrtve.

Osim pretraga koje su provedene na jednoj lokaciji, policijski službenici su pretrage stanova i drugih prostorija provodili i na više drugih lokacija (lokacije gdje se počinitelj skrivao, obiteljske kuće počiniteljeve rodbine i roditelja te počiniteljevih prijatelja).

Grafikon 128

Tijekom kriminalističkog istraživanja poduzeta je pretraga pokretne stvari

$$\chi^2 = 133,315, df = 1, p = 0,000$$

Za razliku od pretrage stana i drugih prostorija, tijekom kriminalističkog istraživanja u manjem broju slučajeva provedena je pretraga pokretne stvari, i to u svega 12,3 % slučajeva.

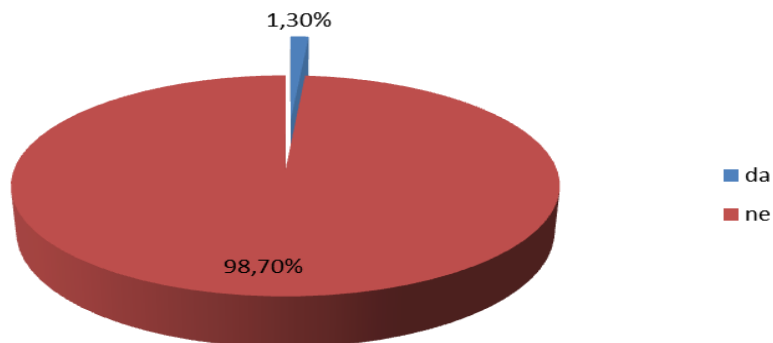
Istraživanje je pokazalo da je relativno najčešće pretraživano osobno vozilo koje je bilo u vlasništvu počinitelja ili kojim se on koristio. Osim počiniteljevog osobnog automobila, pretraživano je i vozilo žrtve, kao i mobilni telefoni žrtve i počinitelja. U nekoliko slučajeva obuhvaćenih istraživanjem pronalazi se da su policijski službenici obavili pretragu pokretne stvari, kao što su, primjerice, poljoprivredni stroj – traktor, sef ili pak teretno vozilo.

U još manjem broju slučajeva (3 %) tijekom kriminalističkog istraživanja provedena je pretraga osobe – počinitelja.

$$\chi^2 = 207,834, df = 1, p = 0,000$$

Grafikon 129

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljeno je prepoznavanje osoba

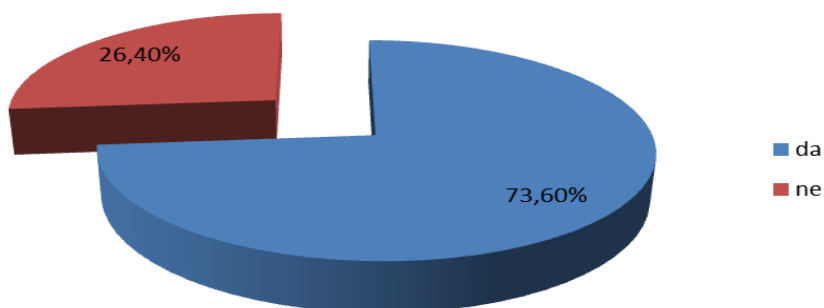

$$\chi^2 = 223,153, df = 1, p = 0,000$$

Istražna radnja prepoznavanja osoba u analiziranim slučajevima obavljena je u vrlo malom broju slučajeva (relativni udio od 1,3 %). U slučajevima u kojima je ona obavljena počinitelj je prepoznavan od strane svjedoka ili očevidaca događaja.

Grafikon 130

Tijekom kriminalističkog istraživanja poduzeta su vještačenja

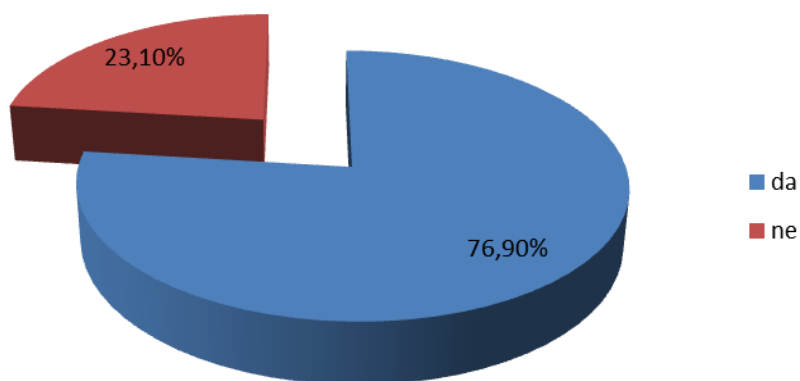

$$\chi^2 = 52,430, df = 1, p = 0,000$$

Tijekom kriminalističkog istraživanja u skoro tri četvrtine slučajeva provedena su različita vještačenja. U većini promatranih slučajeva provedeno je više vještačenja. Iz analiziranih slučajeva vidljivo je kako je najviše provedeno bioloških vještačenja, nakon čega po brojnosti slijede toksikološka i balistička vještačenja. U dosta slučajeva provedena su i daktiloskopska, mehanoskopska vještačenja i vještačenja vlakana. Osim navedenih vještačenja, u analiziranim predmetima pronalazi se da su u pojedinim slučajevima provedena i kemijsko-fizikalna i grafološka vještačenja.

Grafikon 131

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljani su obavijesni razgovori s članovima obitelji žrtve

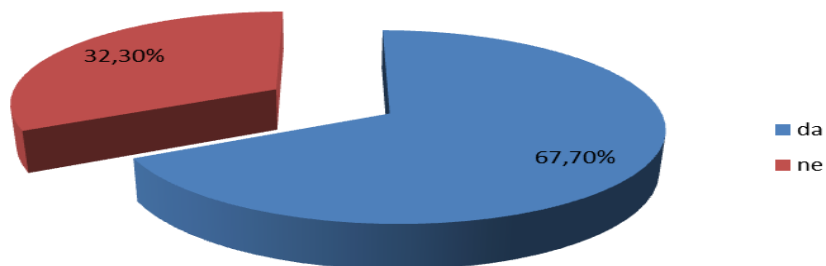

$$\chi^2 = 68,840, df = 1, p = 0,000$$

U nešto više od tri četvrtine analiziranih slučajeva tijekom kriminalističkog istraživanja obavljani su obavijesni razgovori s članovima žrtvine obitelji. Članovi obitelji su neizostavni izvor informacija koje mogu pomoći razjašnjavanju okolnosti počinjenja kaznenog djela, te bi bilo potrebno u svim slučajevima kada takvi članovi obitelji postoje od njih prikupiti obavijesti. Policijski službenici se često sustežu od takvih kriminalističkih intervju uz obrazloženje da ti članovi obitelji nisu bili nazočni počinjenju kaznenog djela, no oni mogu imati i drugih saznanja o motivima, pripremanju, ranijem nasilju i slično.

Grafikon 132

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljani su obavijesni razgovori s članovima obitelji počinitelja

$$\chi^2 = 29,315, df = 1, p = 0,000$$

Tijekom kriminalističkog istraživanja s članovima počiniteljeve obitelji policijski su službenici obavili obavijesni razgovor u 67,7 % slučajeva. Za njih vrijedi jednaka napomena kao i kada je riječ o obitelji žrtve. Ne treba unaprijed pretpostavljati da će počiniteljeva obitelj odbijati govoriti istinu, bilo stoga što stoji na strani počinitelja, bilo zato što se pretpostavlja da se od nje neće dobiti korisne obavijesti.

Grafikon 133

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljani su obavijesni razgovori sa susjedima na mjestu događaja

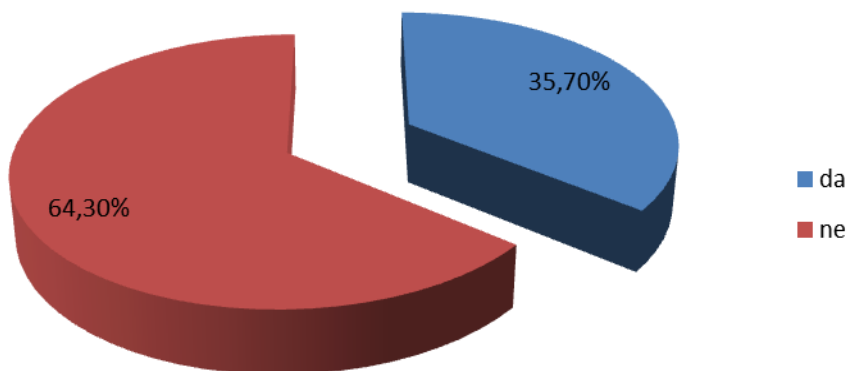
$$\chi^2 = 7,153, df = 1, p = 0,007$$

Kako bi se došlo do saznanja o odnosu između počinitelja i žrtve, o mogućim očevidcima samog događaja, kao i o drugim činjenicama važnim za kazneni postupak, policijski službenici su na mjestu događaja u 58,7 % slučajeva obavili obavijesne razgovore sa susjedima počinitelja i/ili žrtve.

Radi se o kriminalističkoj radnji poznatoj i pod nazivom obrada terena, kojom prilikom se u neposrednoj zoni počinjenja kaznenog djela prikupljaju obavijesti od mogućih svjedoka kaznenog djela. Ova radnja također spada u standardne kriminalističke radnje koje bi trebalo gotovo uvijek poduzimati, tako da samo nešto više od pola slučajeva u kojima je to u analiziranim slučajevima učinjeno nije zadovoljavajuće.

Grafikon 134

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljeni su obavijesni razgovori sa svjedocima

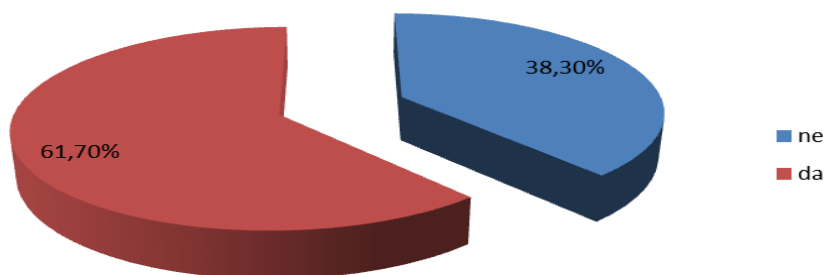

$$\chi^2 = 19,102, df = 1, p = 0,000$$

Sa svjedocima, odnosno osobama koje su imale neposredna saznanja o okolnostima važnim za razjašnjavanje kaznenog djela, policijski službenici su u 35,7% slučajeva obavili obavijesne razgovore.

Grafikon 135

Tijekom kriminalističkog istraživanja obavljani su obavijesni razgovori s drugim osobama

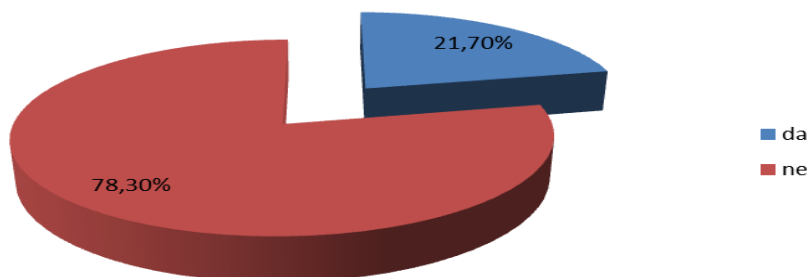

$$\chi^2 = 12,872, df = 1, p = 0,000$$

S obzirom da su o odnosima između počinitelja i žrtve mogle imati saznanja i druge osobe, kao primjerice prijatelji i poznanici žrtve i/ili počinitelja, poslovni suradnici i drugi, policijski službenici su tijekom kriminalističkog istraživanja u 61,7% slučajeva obavili obavijesne razgovore s takvim osobama.

Grafikon 136

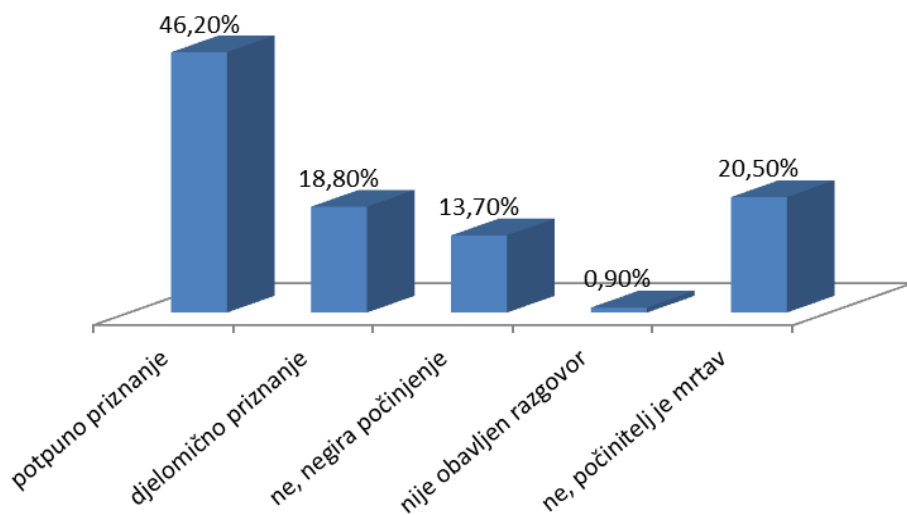
Počinitelj je istovremeno s podnošenjem kaznene prijave za analizirano kazneno djelo prijavljen i za druga kaznena djela

$$\chi^2 = 77,067, df = 1, p = 0,000$$

U nešto više od tri četvrtine slučajeva počinitelj je u provedenom istraživanju prijavljen samo za kazneno djelo koje je analizirano u ovom istraživanju. Međutim, u 21,7 % slučajeva protiv počinitelja je podnesena kaznena prijava i za druga kaznena djela koje je počinio u stjecaju s analiziranim kaznenim djelom. U većini slučajeva počinitelj je prijavljivani za još neko kazneno djelo s elementima nasilja. Tako se u provedenom istraživanju pronalazi da su počinitelji, uz analizirano kazneno djelo, prijavljivani i za pokušaje ili dovršena ubojstva ili pak teška ubojstva, prijetnje, dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom, teška kaznena djela protiv opće sigurnosti, nasilničko ponašanje u obitelji, nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, sprječavanje službene osobe u obavljanju dužnosti, tešku krađu, uništenje i oštećenje tuđe stvari, zlouporabu opojnih droga i narušavanje nepovredivosti doma.

Grafikon 137
Priznanje počinitelja

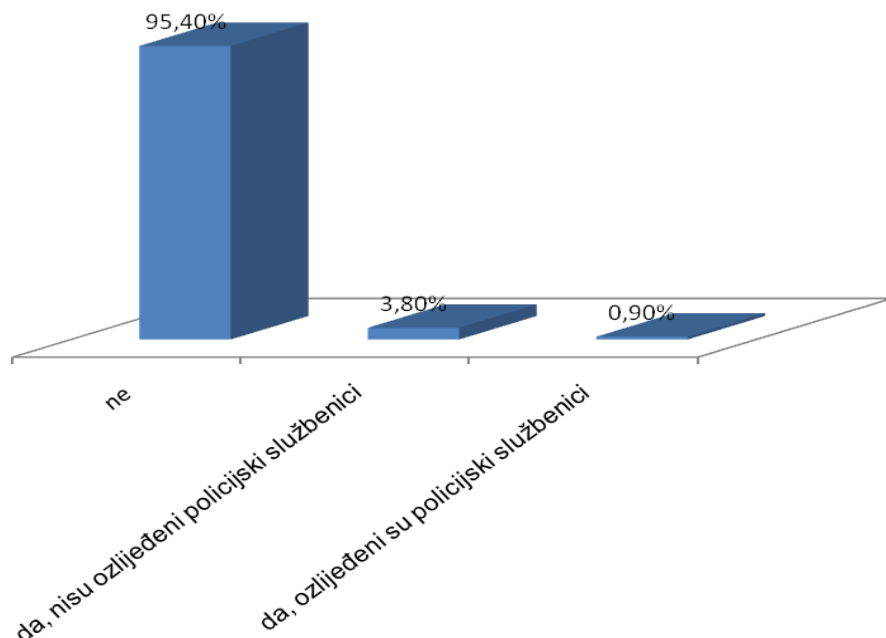

$$\chi^2 = 127,795, df = 4, p = 0,000$$

U velikom broju (46,2 %) slučajeva počinitelj analiziranih kaznenih djela policijskim službenicima je priznao i okolnosno opisao počinjenje kaznenog djela koje mu se stavlja na teret.

Za razliku od počinitelja koji su u potpunosti priznali počinjenje, 18,8 % počinitelja djelomično je priznalo, a 13,7 % njih negiralo je počinjenje kaznenog djela.

Grafikon 138
Počinitelj je tijekom uhićenja pružao otpor

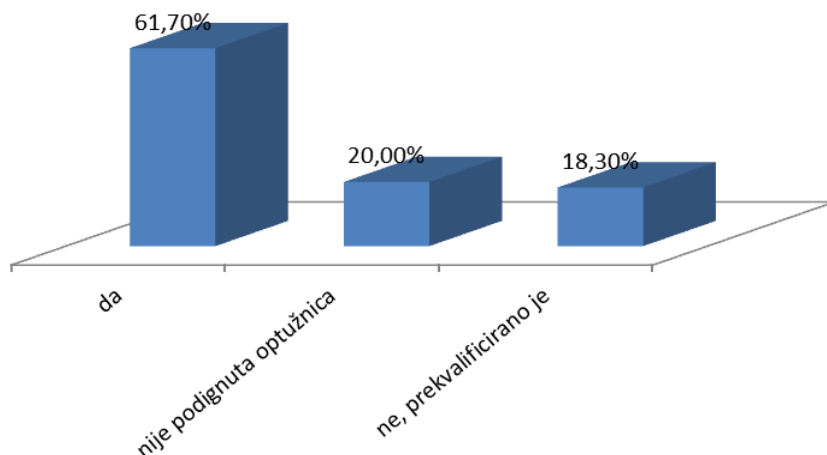

$$\chi^2 = 605,391, df = 3, p = 0,000$$

Daleko najveći broj počinitelja (relativni udio od 95,4 %) tijekom uhićenja nije pružao otpor policijskim službenicima. U 4,6 % slučajeva počinitelj je pružio neki oblik otpora prilikom uhićenja, pri čemu u 3,8 % slučajeva nije došlo do ozljeđivanja policijskih službenika, a u 0,9 % slučajeva policijski je službenik tijekom uhićenja zadobio ozljede od strane počinitelja.

Grafikon 139

Državno odvjetništvo je podiglo optužnicu za isto kazneno djelo za koje je policija podnijela kaznenu prijavu

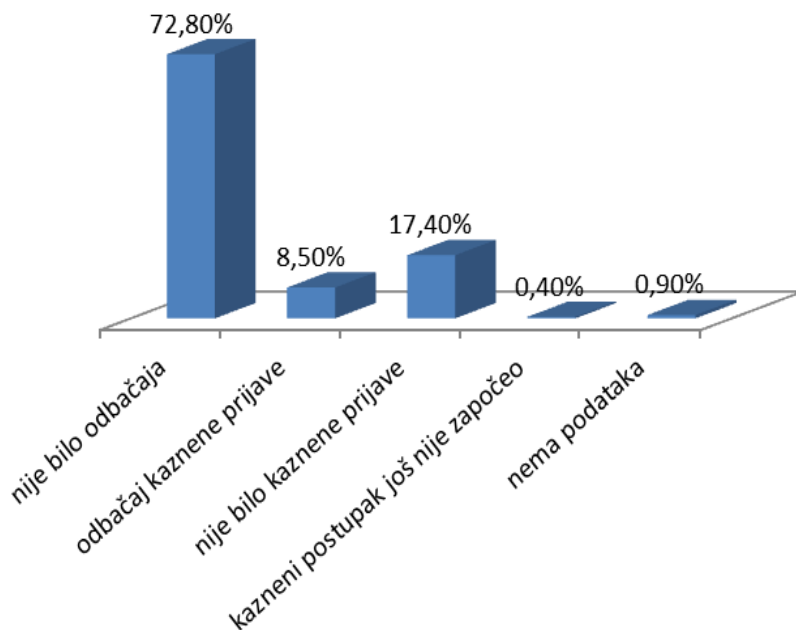
$$\chi^2 = 85,209, df = 2, p = 0,000$$

Po završetku kriminalističkog istraživanja policijski službenici su protiv počinitelja stvarno i mjesno ovlaštenom državnim odvjetništvu podnijeli kaznenu prijavu.

Nakon podnesene kaznene prijave, u 61,7 % slučajeva državno odvjetništvo podiglo je optužnicu za isto kazneno djelo za koje su policijski službenici podnijeli kaznenu prijavu.

U 18,3 % slučajeva državno odvjetništvo prekvalificiralo je kazneno djelo. Prekvalifikacija je učinjena na teže i lakše oblike kaznenih djela, uglavnom na teško ubojstvo ili ubojstvo na mah, ubojstvo iz nehaja, tešku tjelesnu ozljedu, prijetnje, dovođenje u opasnost, ali i na prekršaje. U 20 % slučajeva protiv počinitelja nije podignuta optužnica. Razlozi za to su uglavnom slučajevi kada je počinitelj nakon ubojstva ili pokušaja ubojstva počinio samoubojstvo, tako da se protiv mrtvog počinitelja nije mogao voditi postupak.

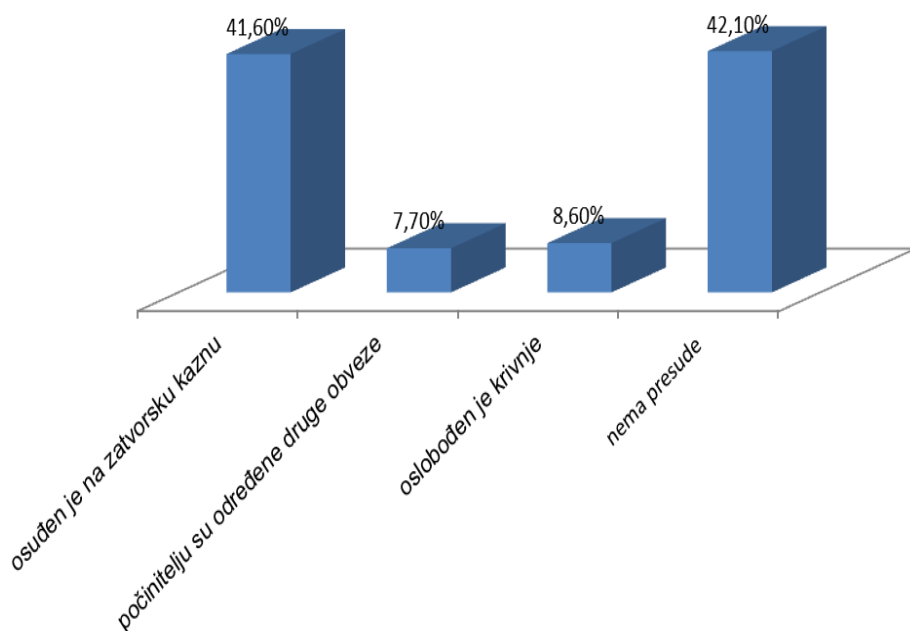
Grafikon 140
Odbačaj kaznene prijave

Iz provedenog istraživanja vidljivo je da su policijski službenici u daleko najvećem broju slučajeva (72,8 %) protiv počinitelja podnijeli kaznenu prijavu.

U 17,4 % slučajeva od strane policijskih službenika nije podnesena kaznena prijava (samoubojstvo počinitelja), a u 8,5% slučajeva došlo je do odbačaja, najčešće zbog smrti počinitelja ili nedostatka dokaza.

Grafikon 141
Presuda

Iz provedenog istraživanja vidljivo je kako u 42,1 % analiziranih predmeta nije bilo presude, i to u najvećoj mjeri zbog toga što kazneni postupak nije proveden zbog smrti počinitelja ili pak nije okončan do provođenja istraživanja.

Od ukupnog broja počinitelja njih 41,6 % osuđeno je na zatvorsku kaznu. Najveći broj počinitelja osuđen je na zatvorske kazne u rasponu od jedne do deset godina, a nakon njih slijede počinitelji kojima je izrečena uvjetna osuda. Zatim slijede počinitelji kojima je izrečena kazna dugotrajnog zatvora (od 20 do 40 godina) te oni kojima je izrečena kazna zatvora u rasponu od jedanaest do devetnaest godina. Najmanjem broju počinitelja izrečena je kazna zatvora u trajanju do jedne godine.

Nakon osuđenih počinitelja na zatvorske kazne, po brojnosti slijede počinitelji koji su oslobođeni krivnje (s relativnim udjelom od 8,6 %), a zatim počinitelji kojima su sudski određene druge obveze.

Od drugih obveza najvećem je broju počinitelja sudski izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti, i to pretežno od alkohola, a zatim slijedi sigurnosna mjera oduzimanja predmeta i obveznog psihijatrijskog vještačenja.

Kako je tijekom kaznenog postupka utvrđeno da su pojedini počinitelji izvršili protupravno djelo u neubrojivom stanju, takvima je izrečen smještaj u psihijatrijsku ustanovu u trajanju od 6 mjeseci. Od ostalih obveza počiniteljima je izricana i sigurnosna mjera protjerivanja stranca iz zemlje, rad za opće dobro i maloljetničke sankcije (upućivanje u odgojni zavod i uvjet maloljetničkog zatvora).

U 8,6 % analiziranih slučajeva počinitelj je oslobođen od optužbe. U pretežnom broju takvih slučajeva oslobođen je optužbe, jer nije dokazano da je počinio kazneno djelo za koje je bio optužen.

Ako se analiziraju okolnosti (olakotne i otegotne) koje su procjenjivane pri izboru vrste i mjere kazne, može se vidjeti da je najveći broj otegotnih okolnosti počinitelju procijenjen unutar okolnosti u koje se ubraja ukupnost osobnih uzroka koji su doprinijeli počinjenju kaznenog djela. Među njima se u najvećem broju pojavljuju okolnosti kao što su bešćutnost, upornost, brutalnost. Počinitelju su se pretežno otegotno procjenjivale i okolnosti u kojima je djelo počinjeno, kao što su nazočnost djece i način počinjenja, te pobude iz kojih je djelo počinjeno (nepostojanje motiva). Za olakotne okolnosti počiniteljima su najviše uzimane ove: usklađenost počiniteljeva ponašanja sa zakonima, odnosno ranija kaznena i/ili prekršajna neosuđivanost, stupanj krivnje (smanjena ubrojivost), počiniteljevo ponašanje nakon kaznenog djela (kajanje i priznanje djela), te okolnosti u kojima je počinitelj živio prije počinjenog kaznenog djela (roditeljstvo nad maloljetnom djecom, zdravstveno stanje, narušeni odnosi sa žrtvom, teško imovno stanje). Pri izboru vrste i mjere kazne počiniteljima se podjednako olakotno i otegotno procjenjivala okolnost koja se odnosi na jačinu ugrožavanja ili povrede kaznenim djelom zaštićenog dobra, pri čemu je, primjerice, za olakotnost uziman izostanak posljedice za žrtvu i pokušaj, a za otegotnost – teške okolnosti počinjenja djela (okrutnost, koristoljublje, bezobzirnost).

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Iako bilježimo znatni pad ubojstava u Republici Hrvatskoj, njihova struktura odnosno visoki udio obiteljskih ubojstava ostaje problem s kojim se treba intenzivno baviti. Potrebno je detaljno istražiti obilježja ovih kaznenih djela kako bi mogli djelovati na one čimbenike za koje se pokaže da u znatnoj mjeri doprinose njihovu počinjenju.

Najveći broj analiziranih kaznenih djela nalazimo na području Zagrebačke županije. Takav nalaz je očekivan s obzirom na činjenicu da na tom području stanuje gotovo četvrtina hrvatskog stanovništva. Ipak, s obzirom na stupanj urbanizacije, najveći problem nalazimo u ruralnim, seoskim sredinama. Tamo je počinjeno 42,1 % svih ubojstava i pokušaja ubojstva na štetu članova obitelji. S time je vrlo često povezan i lošiji ekonomski status i žrtava i počinitelja ovih kaznenih djela.

Možemo isto tako reći da se ova kaznena djela čine uglavnom u zatvorenim prostorima (76,8 %), što je bilo i očekivano budući da uglavnom i žrtva i počinitelj stanuju u istim prostorima te je mjesto zajedničkog stanovanja ujedno i ono na kojem se događaju međusobni sukobi.

I ovo istraživanje potvrđuje tezu da su ubojstva i pokušaji ubojstva u obitelji situacijski delikti. Na to, osim situacijskog/prigodnog načina počinjenja, ukazuje i odabir sredstava počinjenja. Više od polovine ovih kaznenih djela počinjeno je hladnim oružjem i oruđem, a trećina njih počinjena je vatrenim oružjem. U slučajevima kada je korišteno vatreno oružje, uglavnom se radilo o oružju koje su počinitelji posjedovali ilegalno.

Rezultati također pokazuju da su osobe ženskog spola ugroženije od muškaraca kada je riječ o ubojstvima i pokušajima ubojstva u obitelji. Najveći je broj žrtava srednje i starije životne dobi, koje su u ruralnom području živjele s vlastitom obitelji u vlastitoj nekretnini. Žrtve su bile srednjeg i nižeg obrazovnog stupnja, najčešće nezaposlene, s visokim udjelom umirovljenika. Uočen je i utjecaj alkohola kod jedne četvrtine žrtava. Također je važno napomenuti da su pronađene i okolnosti za koje se može ocijeniti da je putem njih žrtva doprinijela počinjenju kaznenog djela. Takvih je slučajeva zabilježeno 27,9 %, a žrtvin doprinos varira od slučaja do slučaja. Ako se sažmu dobiveni rezultati, vidljivo je kako je alkohol i alkoholiziranost žrtve u najvećem broju slučajeva doprinio viktimizaciji. Isto tako vrlo čest je slučaj da je upravo žrtva tijekom ranijeg razdoblja bila zlostavljač, odnosno počinitelj prekršaja ili kaznenih djela s elementima nasilja usmjerenog prema kasnijem počinitelju, i to vrlo često u alkoholiziranom stanju.

S druge strane, počinitelji ovih kaznenih djela su u preko 80 % slučajeva bili muškarci, isto tako srednje i starije životne dobi, uglavnom iz ruralne sredine, koji su stanovali s vlastitom obitelji u vlastitoj nekretnini ili kod rodbine odnosno članova obitelji.

Obrazovni status počinitelja sličan je kao i u žrtava ovih kaznenih djela; nešto je veći udio srednjoškolskog obrazovanja, a manji udio osnovnoškolskog obrazovanja kao postignutog obrazovnog stupnja. Kao važnog socioekonomskog čimbenika koji može doprinijeti počinjenju kaznenog djela svakako treba spomenuti visoki udio nezaposlenih počinitelja i visoki udio umirovljenika. Jednako tako u pogledu kriminogenih čimbenika povezanih s počiniteljem treba istaknuti utjecaj alkohola u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Više od 40% alkoholiziranih počinitelja i još veći udio onih počinitelja u kojih je identificirana sklonost alkoholu pokazuje da prilikom projektiranja preventivnih aktivnosti ovih kaznenih djela treba voditi računa i o ovim aspektima. Znatno je i udio počinitelja (33,2 %) u kojih postoje podaci o nekom obliku duševne bolesti, kako u pogledu etioloških razmatranja analiziranih kaznenih djela, tako i u pogledu sagledavanja suicidalnosti počinitelja. Upravo suicidalnost počinitelja nakon počinjenja ubojstva i pokušaja ubojstva člana obitelji možemo smatrati još jednim obilježjem koje je potrebno dodatno istraživati. U pogledu motiva počinitelja, koji su ih potaknuli na počinjenje ovih kaznenih djela, ističe se dugotrajna netrpeljivost između žrtve i počinitelja, duševna bolest, ljubomora, napuštanje supružnika i, što je osobito zanimljivo, u 8,3 % slučajeva samoobrana od napada žrtve.

Za bolje razumijevanje čimbenika koji doprinose počinjenju analiziranih kaznenih djela važno je sagledati okolnosti povezanosti žrtve i počinitelja. U tom pogledu nalazimo da je u 42,4 % slučajeva počinitelj bio u rodbinskoj vezi s žrtvom, a u 47,8 % njih u intimnoj vezi. Takav rezultat pobija postavljenu hipotezu na početku istraživanja koja je pretpostavila da se ubojstva uglavnom događaju među intimnim partnerima. Žrtva i počinitelj uglavnom su stanovali zajedno u istoj kući ili stanu. Kao čimbenici koji su doprinijeli počinjenju kaznenih djela identificirani su prekid intimne veze, preljub žrtve i počinitelja, spor oko skrbništva, neriješeni imovinsko-pravni odnosi. Putem analize prethodnoga nasilja između žrtve i počinitelja također može se uvidjeti znatan udio počinitelja evidentiranih zbog ranijeg nasilja prema žrtvi, koje je bilo u domeni prekršajne odgovornosti, ali i kaznenih djela. Razumljivo je da je taj udio ranijeg nasilja još i veći kada se uzme u obzir neprijavljeno nasilje. Radi stvaranja potpunije slike o nasilničkoj anamnezi u obzir je uzeto i nasilničko ponašanje počinitelja i žrtve koje nije bilo međusobno nego

usmjereno prema drugim osobama. U tom smislu nalazimo još nešto veće udjele.

Na kraju, razmatramo li obilježja kriminalističkog istraživanja, možemo uvidjeti da se radi o kaznenim djelima za koja se u pravilu saznaje vrlo brzo nakon počinjenja, u velikoj većini slučajeva unutar sat vremena. Počinitelj je u preko 90 % slučajeva odmah poznat i u pravilu zatečen na mjestu događaja. Počinitelji ovih kaznenih djela uglavnom priznaju počinjenje kaznenog djela i ne pružaju otpor prilikom uhićenja. U dosadašnjem razdoblju, prije posljednje novele Zakona o kaznenom postupku, postupanje je uglavnom bilo prepušteno službenicima policije. Možemo reći da se kriminalističkom istraživanju ovih kaznenih djela pristupalo rutinski. Središnja radnja bila je očevid tijekom kojega su se prikupljale glavne dokazne činjenice potrebne za kazneni postupak. Ostale izvidne i dokazne radnje poduzimale su se prema potrebi i okolnostima pojedinog slučaja. Potrebno je istaknuti relativno slabo nastojanje nadležnih policijskih službenika u prikupljanju obavijesti od građana, osobito članova obitelji žrtve i počinitelja, koji su vrlo često neizostavni izvor informacija o okolnostima počinjenja kaznenih djela. U kontekstu kriminalističkog istraživanja ovih kaznenih djela potrebno je napomenuti tzv. „zamke očitog“, odnosno preliminarnih informacija koje ukazuju na identitet počinitelja i ostale pravno relevantne elemente, zbog čega se nerijetko pristupa relativno površnoj obradi mjesta događaja, dosta se činjenica pritom smatra poznatima. Zbog takvih propusta u kasnijim fazama kriminalističkog istraživanja i kaznenog postupka može doći do problema u količini i kakvoći dokaznog materijala, a time i nedovoljno dokazanih činjenica za osudu počinitelja.

Na kraju možemo dodati nekoliko riječi o ograničenjima koja je potrebno uzeti u obzir prilikom razmatranja rezultata ovog istraživanja. Izvori podataka na kojima je provedeno istraživanje su policijski spisi o ubojstvima i pokušajima ubojstva u obitelji, pa je količina i kakvoća podataka uvjetovana tim dokumentima. Kvaliteti istraživanja svakako bi doprinijelo uključivanje sudionika ovih kaznenih djela (preživjelih žrtava i počinitelja), a sve kako bi se dobile preciznije obavijesti o subjektivnim aspektima počinjenja.

LITERATURA

1. Auerhahn, Kathleen, (2007.), "Adjudication Outcomes in Intimate and Non-Intimate Homicides", *Homicide Studies*, mjesto izdavanja, Volume 11, Number 3, August, 213–230.
2. Beaulieu, Mark – Messner, Steven F., (2010.), "Assessing Changes in the Effect of Divorce Rates on Homicide Rates Across Large U. S. Cities, 1960–2000 : Revisiting the Chicago School", *Homicide Studies*, 14 (1) 24–51.
3. Belknap, Joanne – Larson, Dora-Lee – Abrams, Margaret L. – Garcia, Christine – Anderson-Block, Kelly, (2012.), "Types of Intimate Partner Homicides Committed by Women: Self-Defense, Proxy/Retaliation, and Sexual Proprietariness", *Homicide Studies*, 16 (4), 359–379.
4. Bijleveld, Catrien – Smit, Paul, (2006.), "Homicide in the Netherlands on the Structuring of Homicide Typologies", *Homicide Studies*, Volume 10, Number 3, August, 195–219.
5. Campbell, Jacquelyn C., (2012.), "Risk Factors for Intimate Partner Homicide : The Importance of Margo Wilson's Foundational Research", *Homicide Studies*, 16 (4), 438–444.
6. Chan, Aris C. Y. – Beh, Philip S. L. – Broadhurst, Roderic G., (2010.), "To Flee or Not : Postkilling Responses Among Intimate Partner Homicide Offenders in Hong Kong", *Homicide Studies*, 14 (4), 400–418.
7. Dugan, Laura – Nagin, Daniel S. – Rosenfeld, Richard, (1999.), "Resources Changing Domesticity, Women's Status, and Domestic Violence Explaining the Decline in Intimate Partner Homicide : The Effects of Changing Domesticity, Women's Status, and Domestic Violence Resources", *Homicide Studies*, Volume 3, Number 3, August, 187–214.
8. Dundović, Darko (2005.), Razlike u nekim socio-ekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja ubojstava intimnog partnera s obzirom na spol počinitelja, Magistarski znanstveni rad, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb.
9. Dundović, Darko, "Ubojstva intimnih partnera i alkohol", *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, vol. 15, broj 1, 2008., 177–203.

10. Glass, Nancy – Laughon, Kathryn – Rutto, Cynthia – Bevacqua, Jennifer – Campbell, Jacquelyn C., (2008.), "Young Adult Intimate Partner Femicide : An Exploratory Study", *Homicide Studies*, Volume 12, Number 2, May, 177–187.
11. Gonzalez-Mendez, Rosaura – Santana-Hernandez, Dolores Juana, (2012.), "Professional Opinions on Violence Against Women and Femicide in Spain", *Homicide Studies*, 16 (1), 41–59.
12. Haynie, Dana L. – Armstrong, David P., (2006.), "Race and Gender-Disaggregated Homicide Offending Rates : Differences and Similarities by Victim-Offender Relations Across Cities", *Homicide Studies*, Volume 10, Number 1, February, 3–32.
13. Herzog, Sergio, (2006.), "Battered Women Who Kill : An Empirical Analysis of Public Perceptions of Seriousness in Israel From a Consensus Theoretical Perspective", *Homicide Studies*, Volume 10, Number 4, November, 293–319.
14. Kivivuori, Janne – Lehti, Martti, (2012.), "Social Correlates of Intimate Partner Homicide in Finland : Distinct or Shared With Other Homicide Types?", *Homicide Studies*, 16 (1), 60–77.
15. Kovčo, Irma, (1996.), "Neke karakteristike ubojstava intimnih partnera u Hrvatskoj", *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 3, br. 1., str. 11–126.
16. Kovčo, Irma – Vukosav, Joško, (2007.), "Obiteljska ubojstva kao fatalni oblik obiteljskog nasilja", *Zbornik radova znanstvenog-stručnog skupa Psihologija nasilja i zlostavljanja* (Osijek, 2006.), *Filozofski fakultet*, 73–88.
17. Kovčo, Irma – Vukosav, Joško, Razlike u nekim obilježjima ličnosti između počinitelja obiteljskih i neobiteljskih ubojstava, knjiga sažetaka, *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet*, Zagreb.
18. Nađ, Ivan – Kovčo Vukadin, Irma, (2007.), Neka obilježja ličnosti počinitelja s obzirom na vrstu obiteljskog odnosa, knjiga sažetaka, *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet*, Zagreb.
19. Liem, Marieke – Roberts, Darryl W., (2009.a), "Intimate Partner Homicide by Presence or Absence of a Self-Destructive Act", *Homicide Studies*, 13 (4), 339–354.

20. Liem, Marieke – Postulart, Marieke – Nieuwbeerta, Paul, (2009.b), "Homicide-Suicide in the Netherlands", *Homicide Studies*, Volume 13, Number 2, May, 99–123.
21. McFarlane, Judith M. – Campbell, Jacquelyn C. – Wilt, Susan – Sachs, Carolyn J. – Ulrich, Yvonne – Xu, Xiao, (1999.), "Stalking and Intimate Partner Femicide", *Homicide Studies*, Volume 3, Number 4, November, 300–316.
22. Moracco, Kathryn E. – Runyan, Carol W. – Butts, John D., (1998.), "Femicide In North Carolina, 1991–1993: A Statewide Study Of Patterns and Precursors", *Homicide Studies*, Volume 2, Number 4, November, 422–446.
23. Pavliček, Josip – Milivojević Antoliš, Lana – Matijević, Anita, (2012.), "Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji", *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* (Zagreb), vol. 20, br. 2, 917–936.
24. Schwartz, Jennifer, (2006.), "Family Structure as a Source of Female and Male Homicide in the United States", *Homicide Studies*, Volume 10, Number 4, November, 253–278.
25. Shackelford, Todd K., (2001.), "Relationships Partner-Killing by Women in Cohabiting Relationships and Marital", *Homicide Studies*, Volume 5, Number 3, August, 253–266.
26. Suresh, Geetha – Vito, Gennaro F., (2009.), "Homicide Patterns and Public Housing : The Case of Louisville, KY (1989–2007)", *Homicide Studies*, 13 (4), 411–433.
27. Swatt, Marc L., (2006.), "Exploring the Difference Between Male and Female Intimate Partner Homicides Revisiting the Concept of Situated Transactions", *Homicide Studies*, Volume 10, Number 4, November, 279–292.
28. Taylor, Rae, (2012.), "The Importance of “Sexual Proprietariness” in Theoretical Framing and Interpretation of Pregnancy-Associated Intimate Partner Violence and Femicide : Through the Eyes of a Junior Scholar", *Homicide Studies*, 16 (4), 346–358.
29. Taylor, Rae – Jasinski, Jana L., (2011.), "Femicide and the Feminist Perspective", *Homicide Studies*, 15 (4), 341–362.

30. Thomas, Kristie A. – Dichter, Melissa E. – Matejkowski Jason, (2011.), "Intimate Versus Nonintimate Partner Murder : A Comparison of Offender and Situational Characteristics", *Homicide Studies*, 15 (3), 291–311.
 31. Underwood, Rocky C. – Patch, Peter C., (1999.), "Siblicide: A Descriptive Analysis of Sibling Homicide Homicide Studies", *Homicide Studies*, Volume 3, Number 4, November, 333–348.
 32. Vieraitis, Lynne M. – Kovandzic, Tomislav V. – Britto, Sarah, (2008.), "Data Disaggregated by Victim-Offender Relationship Women's Status and Risk of Homicide Victimization : An Analysis With Data Disaggregated by Victim-Offender Relationship", *Homicide Studies*, Volume 12, Number 2, May, 163–176.
-
1. Kazneni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 125/11, 144/12).
 2. Kazneni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 152/08).

